

lissalmen lyseon opetussuunnitelma 2021

Nimi	lisalmen lyseon opetussuunnitelma 2021
Tiivistelmä	Tässä opetussuunnitelmassa päätetään opetus- ja kasvatustyöstä lisalmen lyseossa 1.8.2025 alkaen. Alkuperäinen opetussuunnitelma otettiin käyttöön vuonna 2021. Tämän jälkeen suunnitelmaa on päivitetty Opetushallituksen määräysten mukaisesti keväällä 2022, 2023 ja 2025. Tämä viimeisin päivitys liittyy pääasiassa oppimisen tuen uudistukseen lukiokoulutuksessa. Muutoksen seurauksena lukiolaisten oikeus oppimisen tukeen vahvistuu ja oikeus erityisopetukseen täsmentyy. Opetussuunnitelman päivitys on tehty osana Opetushallituksen rahoittamaa oppimisen tuen hanketta (52/1021/2024 Yhdessä tukien - kohti uutta oppimisen tukea lukiossa).
Kunta	lissalmi
Koulu	lissalmen lyseo
Hyväksymispäivämäärä	10.6.2025
Julkaistu	3.6.2025

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	5
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	5
2.2. Arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	7
3.1. Opintojen rakenne.	7
3.1.1. Kieliohjelma.	9
3.2. Oppimiskäsitys.	10
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	10
3.4. Toimintakulttuuri.	12
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	15
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	15
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	19
4.1. Ohjaus.	19
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.	22
4.2.1. Oppimisen tuki.	22
4.2.2. Erityisopetus.	23
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut.	25
4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	25
4.3. Opiskeluhoito.	26
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat.	27
4.3.2. Opiskeluhoitojen suunnitelmat ja niiden laatiminen.	30
4.4. Kurinpito.	31
4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	32
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	33
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	34
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	34
5.2. Opintojakson arviointi.	35
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	35
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	37
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	38

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	39
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	39
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	41
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	41
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	42
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	43
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	44
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	47
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	47
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	48
7. Aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet lyseossa.	52
8. Oppiaineet.	53
8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	53
8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	54
Luku- ja kirjoitustaidon perusteet, 2 op (ÄI1).	56
Kieli- ja tekstitieto, 1 op (ÄI2).	58
Vuorovaikutuksen perusteet, 1 op (ÄI3).	59
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4).	59
Medialukutaito ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5).	61
Kirjoittaminen, 1 op (ÄI6).	62
Esiintymistaidot, 1 op (ÄI7).	63
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI8).	64
Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9).	65
Kirjoitustaidon syventäminen, 2 op (ÄI10).	66
Lukutaidon syventäminen, 2 op (ÄI11).	67
Kielenhuolto, 2 op (ÄI12).	68
Fiktiiviset tekstit, 2 op (ÄI13).	69
Mediatekstit 1, 2 op (ÄI14).	70
Mediatekstit 2, 2 op (ÄI15).	70
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (ÄI16).	71
Kieli, tekstit ja vuorovaikutuksen perusteet, 2 op (ÄI2ÄI3).	72
Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (ÄI6ÄI7).	73
Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4).	75
8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	75
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21).	78

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22).	79
Vuorovaikutus 1, 1 op (S23).	80
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S24).	82
Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25).	83
Kirjoittaminen 1, 1 op (S26).	84
Vuorovaikutus 2, 1 op (S27).	85
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S28).	86
Vuorovaikutus 3, 2 op (S29).	88
Kirjoittaminen 2, 2 op (S210).	89
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211).	90
Kieli, tekstit ja vuorovaikutus 1, 2 op (S22S23).	91
Kirjoittaminen 1 ja vuorovaikutus 2, 2 op (S26S27).	93
8.2. Biologia (BI).	95
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	97
Ekologian perusteet, 1 op (BI2).	98
Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3).	100
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	101
Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	103
Bioteknikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	104
Biologian kertaus, 2 op (BI7).	106
Lääketieteellinen biologia, 2 op (BI8).	107
Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2BI3).	108
Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT).	110
Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK).	110
8.3. Elämänkatsomustieto (ET).	111
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	113
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	114
Kulttuurit, 2 op (ET3).	116
Katsomukset, 2 op (ET4).	117
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5).	119
Tulevaisuus, 2 op (ET6).	121
8.4. Filosofia (FI).	122
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	124
Etiikka, 2 op (FI2).	126
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	128
Totuus, 2 op (FI4).	129
Filosofian kertaus, 2 op (FI5).	130
Vaikuttava media, 4 op (VME).	132

8.5. Fysiikka (FY).	132
Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1).	134
Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2).	135
Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	136
Voima ja liike, 2 op (FY4).	138
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	139
Sähkö, 2 op (FY6).	140
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	141
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	142
Fysiikan kertaus, 2 op (FY9).	144
Soveltavaa fysiikkaa, 2 op (FY10).	144
Johdatus fysiikkaan, 2 op (FY1FY2).	145
Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT).	147
8.6. Maantiede (GE).	147
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	150
Sininen planeetta, 2 op (GE2).	151
Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	153
Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	155
Maantieteen kertaus, 2 op (GE5).	156
Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1).	157
8.7. Historia (HI).	157
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	160
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	161
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	163
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	164
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	166
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	168
Maailma tänään, 2 op (HI7).	169
Yhdysvaltojen historia, 2 op (HI8).	170
Historian kertaus, 2 op (HI9).	171
Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1).	172
History of the English speaking world, 2 op (HES).	172
8.8. Kemia (KE).	172
Kemia ja minä, 1 op (KE1).	175
Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2).	176
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	177
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	179
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	180

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	181
Kemian kertaus, 2 op (KE7).	182
Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1KE2).	183
Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT).	185
Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK).	185
8.9. Uskonto (KT).	185
8.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	187
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1).	187
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2).	189
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	190
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	192
Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5).	194
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6).	195
Uskonnon kertaus, 2 op (UE7).	196
8.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	198
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1).	198
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2).	199
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3).	201
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4).	202
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5).	204
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6).	205
8.10. Kuvataide (KU).	207
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	209
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	211
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	213
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	215
Valokuvaus, 2 op (KU5).	217
Keramiikka ja kuvanveisto, 2 op (KU6).	218
Piirustus, maalaus ja taidegrafiikka, 2 op (KU7).	219
Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM).	220
Think globally, 4 op (TGL).	220
Vaikuttava media, 4 op (VME).	220
8.11. Liikunta (LI).	220
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1).	222
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	224
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	225
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	227

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	228
Salibandy- ja jääpelit, 2 op (LI6).	229
Mailapelit, 2 op (LI7).	230
Ryhmäliikunta, 2 op (LI8).	231
Vanhat tanssit, 2 op (LI9).	232
Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1).	233
8.12. Matematiikka (MA).	233
8.12.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	235
Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1).	235
8.12.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	237
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	237
Geometria, 2 op (MAA3).	238
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4).	239
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5).	240
Derivaatta, 3 op (MAA6).	241
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7).	242
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	244
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9).	245
3D-geometria, 2 op (MAA10).	246
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	247
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	248
Ensimmäisen vuoden kertaus, 2 op (MAA13).	249
Geometria ja vektorit 2, 2 op (MAA14).	250
Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA15).	251
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (MAA16).	252
8.12.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	252
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	252
Geometria, 2 op (MAB3).	254
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	255
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	256
Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6).	257
Talousmatematiikka, 1 op (MAB7).	258
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	259
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	260
Opintojaksojen MAY1 ja MAB2 kertaus, 2 op (MAB10).	261
Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB11).	262
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (MAB12).	262
Talousmatematiikan taidot, 2 op (MAB6MAB7).	263

Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7).	265
8.13. Musiikki (MU).	265
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1).	267
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	269
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	270
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	271
Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM).	272
8.14. Opinto-ohjaus (OP).	272
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	274
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	275
Työelämään tutustuminen, 2 op (OP3).	277
Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2).	278
Lukio tutuksi, 2 op (LUT).	278
8.15. Psykologia (PS).	278
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	280
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	282
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	284
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	286
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	287
Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6).	289
Psykologian kertaus, 2 op (PS7).	290
Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1).	292
8.16. Terveystieto (TE).	292
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	294
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	295
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	297
Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4).	298
Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1).	299
8.17. Ruotsi (TKRU).	299
8.17.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	303
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RU1).	303
Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RU2).	304
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RU3).	305
Ympäristömme, 2 op (RU4).	305
Opiskelu ja työelämä, 2 op (RU5).	306
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RU6).	307
Kestävä elämäntapa, 2 op (RU7).	307
Kirjoittaminen ja kulttuuri, 2 op (RU8).	308

Starta på nytt, 2 op (RU9).	309
Kieliopin kertaus, 2 op (RU10).	310
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (RU11).	310
Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsin kieli arjessani, 4 op (RU1RU2).	311
Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2).	312
Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4).	312
8.18. Vieraat kielet (VK).	312
8.18.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	318
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (EN1).	318
Englanti globaalina kielenä, 3 op (EN2).	319
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (EN3).	320
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (EN4).	321
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (EN5).	322
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (EN6).	323
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (EN7).	324
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (EN8).	325
A fresh start, 2 op (EN9).	326
Kieliopin kertaus, 2 op (EN10).	327
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (EN11).	327
Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja englanti globaalina kielenä, 4 op (EN1EN2).	328
History of the English speaking world, 2 op (HES).	330
Think globally, 4 op (TGL).	330
8.18.2. Vieraat kielet, espanja, ranska, saksa, venäjä, B3-oppimäärä (VKB3).	330
Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VKB31).	331
Kieli arjessa, 2 op (VKB32).	332
Vapaa-aika ja koulu, 2 op (VKB33).	332
Arki ja kulttuuri, 2 op (VKB34).	333
Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VKB35).	334
Kulttuuri ja yhteiskunta, 2 op (VKB36).	335
Jatko-opinnot ja työelämä, 2 op (VKB37).	336
Ajan hermolla, 2 op (VKB38).	337
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (VKB39).	338
8.19. Yhteiskuntaoppi (YH).	339
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	341
Taloustieto, 2 op (YH2).	342

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	344
Lakitieto, 2 op (YH4).	346
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen, 2 op (YH5).	347
Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH6).	348
Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7).	349
8.20. Tietotekniikka (ATK).	349
Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka, 2 op (AT1).	349
Tekstinkäsittely, 2 op (AT2).	350
Internet, 2 op (AT3).	352
Taulukkolaskenta ja tietoaaineistot taulukoissa, 2 op (AT4).	353
Verkkotyöskentely, 2 op (AT5).	354
Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1).	355
8.21. Temaattiset opinnot (TO).	355
Abitoiminta, 2 op (ABI).	355
History of the English speaking world, 2 op (HES).	356
Kansainvälisyys 1, 2 op (KV1).	356
Kansainvälisyys 2, 2 op (KV2).	357
Lukio tutuksi, 2 op (LUT).	358
Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT).	358
Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK).	358
Mentoritoiminta, 1 op (MT1).	358
Mentoritoiminta2, 2 op (MT2).	359
Metsävaellus, 2 op (MEV).	360
Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM).	361
Think globally, 4 op (TGL).	361
Vaikuttava media, 4 op (VME).	361
NY24h-leiri, 2 op (YR1).	361
Toiminta yrittäjänä, 2 op (YR2).	362
Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (YR3).	363
Globaalit markkinat ja vastuullinen liiketoiminta, 2 op (YR4).	364
Oman talouden hallinta, 2 op (YR5).	364
Liikuntatutor-toiminta, 2 op (LIT).	365
Urheiluakatemia, 20 op (UA1).	366
8.22. Lukiodiplomit (LD).	367
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	368
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	370
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	371
Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5).	373

8.23. Integraatio-opintojaksot.	374
Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1).	374
History of the English speaking world, 2 op (HES).	377
Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT).	378
Lukio tutuksi, 2 op (LUT).	379
Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK).	380
Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1).	381
Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2).	385
Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM).	388
Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1).	389
Think globally, 4 op (TGL).	392
Vaikuttava media, 4 op (VME).	393
Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7).	394
Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4).	397
9. Liitteet.	400
9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	400
9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	400

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaani liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus

tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Tässä opetussuunnitelmassa päätetään opetus- ja kasvatustyöstä lisälmen lyseossa 1.8.2025 alkaen.

Alkuperäinen opetussuunnitelma laadittiin vuonna 2021 lisälmen lyseon henkilöstön, rehtorin, opettajien ja opiskelijahuollon yhteistyönä. Suunnitelman laatimiseen osallistuivat myös opiskelijat, heidän vanhempansa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat. Työssä hyödynnettiin opiskelijoille, huoltajille ja opettajille suunnattuja kyselyitä, jotka toteutettiin tammikuussa 2021. Opetussuunnitelman laadinnassa tehtiin yhteistyötä muiden Ylä-Savon lukioden kanssa. Kaikille opiskelijoille, huoltajille ja lyseon sidosryhmien edustajille annettiin mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan ja antaa siitä palautetta.

lisälmen lyseossa voidaan laatia vuosittain tähän opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Suunnitelmaa on päivitetty keväällä 2022, 2023 ja 2025 Opetushallituksen määräysten mukaisesti. Viimeisin päivitys liittyy oppimisen tuen uudistukseen lukiokoulutuksessa. Muutoksen seurauksena lukiolaisten oikeus oppimisen tukeen vahvistuu ja oikeus erityisopetukseen täsmentyy. Opetussuunnitelman päivitys on tehty osana Opetushallituksen rahoittamaa oppimisen tuen hanketta (52/1021/2024 Yhdessä tukien - kohti uutta oppimisen tukea lukiossa).

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

lisalmen lyseon opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- itsenäisen opiskelun periaatteet
- kansainvälinen yhteistyö
- [kansainvälisyysuunnitelma](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- lukiodiplomit
- lukion kieliohjelma
- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- [ohjaussuunnitelma](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- [opiskeluhooltosuunnitelma](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- [oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- [suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- [suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi päihteiltä ja tupakkatuotteilta](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- [suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä](#) (linkki erilliseen liitteeseen)

- [tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma](#) (linkki erilliseen liitteeseen)
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi
- työelämäyhteistyö
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa

Opetussuunnitelma on laadittu nuorille tarkoitettujen lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Tätä sovelletaan kuitenkin myös aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen. Aikuisten opetussuunnitelman erityispiirteet on esitetty kappaleessa kahdeksan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastomuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

lisalmen lyseon arvoperusta pohjautuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, mikä näkyy mm. omien juurien arvostamisena sekä myönteisenä asenteena toisia kulttuureja kohtaan.

Opetuksessa korostetaan yleissivistystä, ihmisoikeuksia, laaja-alaista osaamista ja kestävä elämäntapaa. Koulun toiminnassa huomioidaan demokratia, oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja suvaitsevaisuus. lisalmen lyseossa korostetaan ihmisoikeuksia ja elämän kunnioitusta. Ketään ei syrjitä tai suosita mielipiteiden, uskonnon tai etnisen taustan vuoksi. Koulun arjessa pyritään turvaamaan opiskelijoiden ja opettajien hyvinvointi.

Lyseossa huomioidaan ympäristöosaaminen. Kestävä elämäntavan periaatteiden mukaisesti koulussa lajitellaan roskat, säästetään energiaa ja valitaan ympäristöä säästäviä vaihtoehtoja. Kaikissa oppiaineissa pyritään käsittelemään kestävä elämäntapaa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista.

lisalmen lyseossa opiskelijaa kannustetaan eettiseen pohdintaan, vastuullisuuteen ja oma-aloitteisuuteen. Opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuuta opintojensa suunnittelusta ja etenemisen seuraamisesta. Hänen odotetaan etsivän aktiivisesti tietoa ongelmatilanteissa ja pitävän kiinni annetuista aikatauluista. Opiskelijan toivotaan osoittavan opiskellussaan rehellisyyttä, aloitteellisuutta ja sinnikkyyttä.

Lyseossa korostetaan yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä, joiden perustana on hyvä vuorovaikutus henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Koulussa korostetaan hyviä käytöstapoja. Koulun yhteiset tilaisuudet ja juhlat kasvattavat opiskelijoita osaksi yhteisöä. Opiskelijoita myös rohkaistaan ilmaisemaan ajatuksiaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta niin oppitunneilla kuin ryhmänohjauksessakin. lisalmen lyseossa opiskelijakunta osallistuu aktiivisesti koulun toimintaan ja sen kehittämiseen.

lisalmen lyseossa arvostetaan kansainvälisyyttä ja kulttuurien moninaisuutta. Globaali ajattelu näkyy kaikissa oppiaineissa. Aktiiviset yhteydet eri maissa sijaitseviin yhteistyökouluihin ja osallistuminen kansainvälisiin projekteihin ovat osa koulun kansainvälistä toimintaa.

Arvot ohjaavat niin opetusta, työyhteisön jäsenten toimintaa kuin oppilaille asetettavia tavoitteita.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Opintojen jakautuminen opintojaksoihin on kuvattu kappaleessa Oppiaineet.

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot	Valtakunnalliset valinnaiset opinnot	Paikalliset valinnaiset opinnot
Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot			
Äidinkieli ja kirjallisuus: Suomen kieli ja kirjallisuus	12	6	10
Äidinkieli ja kirjallisuus: Suomi toisen kielenä ja kirjallisuus	12	6	
Toinen kotimainen kieli, B1-oppimäärä: ruotsi	10	4	8
A-oppimäärä: englanti	12	4	6
B3-oppimäärä: espanja		16	2
saksa		16	2
ranska		16	2
venäjä		16	2
Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot			
Matematiikan yhteiset opinnot	2		
Matematiikka, pitkä oppimäärä	18	6	8
Matematiikka, lyhyt oppimäärä	10	4	6
Biologia	4	6	4
Maantiede	2	6	2
Fysiikka	2	12	4
Kemia	2	8	2
Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot			
Filosofia	4	4	2
Psykologia	2	8	4
Historia	6	6	6
Yhteiskuntaoppi	6	2	4
Uskonto, ev.lut	4	8	2
Uskonto, ort.	4	8	
Elämäntutkimustieto	4	8	
Terveystieto	2	4	2
Taito- ja taideaineiden opinnot			
Liikunta	4	6	8
Musiikki ja kuvataide yhteensä	6		
Musiikki	2 tai 4	4	
Kuvataide	2 tai 4	4	6
Opinto-ohjaus	4		2
Tietotekniikka			10
Temaattiset opinnot		6	33
Lukio-diplomit		8	

...

Oppiaineiden suositeltava suoritusjärjestys

Oppiaine	Suoritusjärjestys
Äidinkieli ja kirjallisuus	Numerojärjestyksessä. Valinnaiset opintojaksot 9 –15 voi kuitenkin opiskella keskenään missä järjestyksessä tahansa, mutta opintojakso 14 täytyy suorittaa ennen opintojaksoa 15. Opintojakso 16 opiskellaan viimeisenä.
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	Numerojärjestyksessä. S209-S211 opintojaksoja voi suorittaa 2. tai 3. vuonna.
Englanti A1	Numerojärjestyksessä. EN9 opintojaksojen EN1 ja EN2 jälkeen tai niiden aikana. EN10 ja EN11 abivuonna.
Ruotsi B1	Numerojärjestyksessä. RU9 opintojaksojen RU1 ja RU2 jälkeen tai niiden aikana. RU8, RU10 ja RU11 abivuonna.
Ranska B3	Numerojärjestyksessä.
Saksa B3	Numerojärjestyksessä.
Venäjä B3	Numerojärjestyksessä.
Espanja B3	Numerojärjestyksessä.
Matematiikka, pitkä	Pääasiallisesti numerojärjestyksessä. MAA13 opiskellaan opintojaksojen MAY1-MAA4 jälkeen.
Matematiikka, lyhyt	Numerojärjestyksessä. MAB10 opiskellaan opintojaksojen MAY1 ja MAB2 jälkeen.
Biologia	BI1 ensimmäisenä ja BI4 ennen BI6, muutoin vapaa.
Maantiede	Vapaa, mutta pakollinen opintojakso ennen muita.
Fysiikka	Numerojärjestyksessä. FY10 voi suorittaa, kun opintojaksot FY1-FY4 on suoritettu.
Kemia	Numerojärjestyksessä. KE5 ja KE6 voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä.
Ev. lut. uskonto	Vapaa, suositus UE1 ennen muita.
Ort. uskonto	Vapaa, mutta pakolliset opintojaksot ennen muita.
Elämäkatsomustieto	Vapaa, mutta pakolliset opintojaksot ennen muita.
Filosofia	Vapaa, mutta pakolliset opintojaksot ennen muita.
Historia	Vapaa, suositus HI1 ennen muita.
Yhteiskuntaoppi	Vapaa.
Psykologia	Vapaa, suositus PS1 ennen muita.
Musiikki	Vapaa.
Kuvataide	Vapaa, suositus KU1 ennen muita.
Liikunta	Vapaa.
Terveystieto	TE1 ensimmäisenä, suositus numerojärjestyksessä.
Opinto-ohjaus	Vapaa.
Tietotekniikka	Vapaa, suositus AT1 ja AT2 ennen muita.

-

3.1.1. Kieliohjelma

lisalmen lyseossa voi opiskella seuraavia kieliä:

- A1-kieli: englanti
- B1-kieli: ruotsi

- B3-kielet: espanja, ranska ja saksa

A1-kieli on perusasteella vuosiluokalla kaksi alkanut kieli. A1-kieli on lissalmen lyseossa englanti.

B1-kieli on perusasteella vuosiluokalla kuusi alkanut kieli. lissalmen lyseossa tämä kieli on ruotsi.

B3-kieli on lukiossa alkava kieli.

B3-kielen opetuksen järjestäminen riippuu opiskelijamäärästä. Jos kielen valinneita on hyvin vähän, oppimäärää ei välttämättä aloiteta joka lukuvuosi. Jos yksittäisen kielen opintojakson valinneita on hyvin vähän, jokin opintojakson tai jotkin opintojaksot voidaan edellyttää opiskeltavaksi verkossa tai itsenäisesti opettajan ohjauksessa. Yhdysryhmäopetuksessa kaksi kielen eri opintojaksoa opetetaan samassa opetusryhmässä siten, että molempien opintojaksojen opetusajasta noin puolet on lähiopetusta ja puolet on omaehtoista työskentelyä samassa luokkatilassa joko yksin tai ryhmässä. Rehtori päättää opetuksen järjestämismuodon ottaen huomioon ryhmäkoon ja käytettävissä olevat resurssit.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten,

kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

lisalmen lyseo on monipuolinen, viihtyisä, turvallinen ja motivoiva opiskeluympäristö, joka takaa opiskelijoille nykyaikaiset ja asianmukaiset opiskelutilat historiallisissa rakennuksissa, yhdistäen näin vanhaa ja uutta. Rakennuksia ja niitä ympäröivää luontoa hyödynnetään opiskelussa. Opiskeluympäristöt tukevat kestävään kehitykseen, tutkimiseen ja luovaan ajatteluun perustuvaa oppimista. Opiskeluympäristön viihtyvyyden ja turvallisuuden kannalta opiskelijan oma aktiivisuus on tärkeää.

Opetus- ja sosiaalityötiloissa ja muissa opiskeluun liittyvissä ympäristöissä pyritään ottamaan huomioon tilojen saavutettavuus ja esteettömyys. Lyseossa opiskelijan käytössä tarvittaessa on rampillinen sisäänvalo, hissi, liikuntasalin porrashissi ja liikerajoitteiselle soveltuva WC. Myös opetuksessa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon opiskelijan henkilökohtaiset tarpeet.

Opetusta voidaan järjestää hyödyntäen eri paikallisten ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden ja oppilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta. Opetuksen lisänä ja täydentäjänä käytetään mahdollisuuksien mukaan autenttisia työympäristöjä, kuten yrityksiä. Näin pyritään yhdistämään opiskeltavat asiat nykyajan yhteiskunnan taitoihin ja ilmiöihin.

lisalmen lyseossa hyödynnetään erilaisia digitaalisia alustoja niin opetuksessa kuin koulun muussa toiminnassa. Opiskelijaa kannustetaan hyödyntämään monipuolisesti erilaisia sähköisiä

oppimisalustoja ja työvälineitä tiedon hankinnassa, tuottamisessa, jakamisessa ja käsittelyssä. Opintokokonaisuuksia tai niiden osia on mahdollista suorittaa verkko-opiskeluna. Näin pyritään mahdollistamaan ja tukemaan opiskelijan yksilöllistä etenemistä opiskelussa.

Lyseo tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden opiskella osan opinnoista itsenäisesti. Opettaja arvioi opiskelijan kyvyn selvittää työstä muun muassa aikaisemman opintomenestyksen ja mahdollisten muiden oppimiseen liittyvien asiakirjojen ja lausuntojen perusteella. Itsenäisen opiskelun perusteet kerrotaan vuosittain jaettavassa lukuvuosikalenterissa, lyseon verkkosivuilla sekä opetussuunnitelman kohdassa 5.2.2.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, lyseossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Lyseon opetuksen ja opiskelumenetelmien tavoitteena on vahvistaa opiskelijan ongelmanratkaisukykyä ja kriittistä ajattelua sekä auttaa ymmärtämään oppiainerajat ylittäviä laaja-alaisia kokonaisuuksia. Opiskelijaa ohjataan kehittämään metakognitiivisia taitojaan ja arviointikykyään. Häntä rohkaistaan itsenäisyyteen, aktiivisuuteen ja monipuoliseen opiskeluun.

Kaikessa opiskeluun liittyvässä pyritään ottamaan huomioon yhdenvertaisuus sekä asenteissa että käytänteissä.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestäväää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiassa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiassa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiassa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Oppiva yhteisö

Iisalmen lyseossa korostetaan yhteisöllistä ja opiskelijälähtöistä toimintatapaa. Tavoitteena on luoda myönteistä asennetta oppimista kohtaan ja vahvistaa tulevaisuudessa tarvittavia opiskelu- ja työelämätaitoja.

Oppivana yhteisönä Iisalmen lyseo on vuorovaikutuksessa huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Koulun toiminnassa pyritään yhteistyöhön lähialueiden korkeakoulujen ja yliopistojen, kuten Itä-Suomen ja Oulun yliopistojen, kanssa. Korkeakouluyhteistyö voi olla esimerkiksi vierailuja, esittelyjä, verkko-opintoja tai muita opintoja. Lisäksi koulun arjessa voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten yritysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Lyseossa huomioidaan erilaiset digitaaliset opiskelu- ja työympäristöt. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa. Jatkuva kouluttautuminen ylläpitää ja vahvistaa opettajien ammattitaitoa, jonka avulla taataan laadukas opetus.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Lyseossa kannustetaan opiskelijakunta- ja tutortoimintaan. Opiskelijoille tehdään vuosittain lukuvuosikysely, jonka avulla he voivat antaa palautetta lukion toiminnasta. Opiskelijoita kannustetaan oma-aloitteisuuteen omaan opiskeluunsa liittyvissä asioissa. Yhteisöllisyyttä pyritään vahvistamaan lukio-opintojen alkuvaiheessa järjestettävän Lukio tutuksi -opintojakson sekä säännöllisten ryhmänohjaustuokioiden avulla. Lisäksi osassa oppiaineissa ensimmäisen vuoden opintojaksot voidaan opettaa ohjausryhmittäin.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Koulun käytännöt tukevat ja rohkaisevat opiskelijaa toimimaan kestäväen tulevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden puolesta. Iisalmen lyseon toimintatavoissa pyritään tuomaan oppiaineissa esille kierrättämiseen ja kestäväen tulevaisuuteen liittyviä arvoja sekä vähentämään paperin käyttöä. Teemaa voidaan nostaa esille erilaisten teemapäivien, vierailujen ja kampanjoiden avulla.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Iisalmen lyseossa pyritään tarjoamaan kaikille turvallinen ja tasa-arvoinen työympäristö. Opiskelijoihin suhtaudutaan yhdenvertaisesti ottamatta huomioon esimerkiksi heidän sukupuoltaan, taustaansa tai kansallisuuttaan. Opiskeluympäristöissä ja opiskelumenetelmissä otetaan huomioon opiskelijoiden erityistarpeet. Tarkempi esittely lyseon käytänteistä on [tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa](#) sekä [väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän estämisen suunnitelmassa](#).

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lyseossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Lyseo hyödyntää Suomen kulttuuriperintöä,

kansallis- ja vähemmistökieliä sekä lisälmen ja Ylä-Savon kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta.

Kansainvälisyys näkyy lyseon arjessa monin tavoin. Lyseossa on mahdollisuus opiskella useita lyhyitä kieliä. Lisäksi lyseossa on vaihto-opiskelijatoimintaa, opintovierailuja ja ulkomaisten koulujen kanssa toteutettavia projekteja. lisälmen lyseon kansainvälisyystoimintaa esitellään tarkemmin koulun [kansainvälisyysuunnitelmassa](#).

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Lyseo toimii yhteistyössä opiskelijan kodin kanssa. Yhteistyön lähtökohtia ovat avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyöllä pyritään tukemaan opiskelijan ja huoltajien osallisuutta sekä opiskelijan oppimisen edellytyksiä, kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan, ja siinä huomioidaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja vastuu. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa, kun opiskelija tarvitsee tukea.

Lyseossa järjestetään joka lukuvuosi kaksi kotiväeniltaa. Kotiväenilloissa käsitellään kunkin opiskeluvuoden keskeisiä teemoja ja huoltajilla on mahdollisuus tavata nuoren ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja rehtori. Huoltajat voivat seurata opiskelijan opintojen etenemistä täysi-ikäisyyteen saakka Wilman kautta. Täysi-ikäinen opiskelija voi halutessaan antaa huoltajalleen mahdollisuuden jatkaa huoltajatunnusten käyttöä.

Lisätietoa kodin ja oppilaitoksen yhteistyöstä on kirjattu lyseon [opiskeluhuoltosuunnitelmaan](#).

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan

(lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskelu ympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämislle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai

virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakouluyhteistyö

lisalmen lyseon opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijalla on monipuolisia mahdollisuuksia saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisinä tavoitteina on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lisalmen lyseosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään mm. tutustuttamalla korkeakouluopintoihin erilaisilla korkeakoulujen tarjoamilla kurkistusopinnoilla ja vierailuilla eri korkeakouluissa.

Lyseon ohjaus- ja opetustoiminnassa korkeakouluyhteistyö huomioidaan monin eri tavoin. Vierailut korkeakouluissa, korkeakoulujen esittelyt sekä mahdollisesti yhteisesti toteutettavat opintokokonaisuudet perehdyttävät opiskelijaa monipuolisesti korkeakouluopintoihin ja antavat mahdollisuuksia arvioida omia valmiuksia korkeakouluopinnoissa. Lisäksi opiskelijaa tutustetaan ja ohjataan aktiiviseen tiedonhankintaan kansainvälisistä opiskelu- ja työmahdollisuuksista.

Työelämävalmiudet

lisalmen lyseon yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen ja uuden yrittäjyyden aikaansaaminen. Yrittäjyyskasvatuksessa tärkeää on kokeileminen, toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, projektimaiset työtavat, yritysysteistyö ja yrittäjyyteen liittyvät tehtävät ja kokemukset. Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta

Kansainvälisyys

Opiskelija voi suorittaa kansainvälisyyteen liittyviä opintojaksoja lukioaikanaan. Nämä jaksot voivat olla koulun tarjoamia opintojaksoja tai ulkomaisten koulujen kanssa toteutettaviin projekteihin liittyviä opintoja. Lyseossa on mahdollisuus opiskella useita lyhyitä kieliä: ranskaa, saksaa ja espanjaa.

Kotikansainvälisyys näkyy oppilaitoksissa mm. ympärillä olevien kansainvälisten yhteyksien ylläpitämisenä, internetin hyödyntämisenä, vierailijoiden kutsumisena ja kansallisten ja kansainvälisten verkostojen ylläpitämisenä. Tapaamisia voidaan järjestää lyseolla tai sen lähiympäristössä tai myös virtuaaliteknologian avulla. Lyseo voi järjestää myös teemapäiviä, luentoja ja esittelyjä sekä vierailuja alueella kansainvälisesti toimiviin yrityksiin.

Kansallinen ja seudullinen kansainvälisyys näkyy oppilaitoksessa esimerkiksi yhteistyönä eri järjestöjen, kuten SPR:n, Unicefin ja Unescon lisalmen osastojen, kanssa. Lisäksi osallistutaan erilaisiin Suomessa järjestettäviin kansainvälisiin tapahtumiin. Kansallista kansainvälisyyttä on myös yhteyksien ylläpitäminen kansainvälisiin ystävyysseuroihin, koulujen välinen verkostoituminen sekä Suomeen suuntaavan opettajanvaihdon järjestäminen ja ulkomaalaisten vierailijoiden vastaanottaminen.

lisalmen lyseon kansainvälisyystoimintaa esitellään tarkemmin koulun [globaalikasvatussuunnitelmassa](#).

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaan yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Ohjaus on lisälmen lyseon toiminnassa kokonaisuus, joka syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta.

Lyseossa opiskelija on aktiivisesti mukana ohjauksessa. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Ohjaus on koko työyhteisön asia, jossa jokaisella on oma roolinsa. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta omassa oppiaineessaan. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

lisälmen lyseo tekee yhteistyötä perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta tarjoavien tahojen kanssa. Toimijat kuvataan tarkemmin [lyseon ohjaussuunnitelmassa](#). lisälmen lyseon opinto-ohjaajat ovat mukana Ylä-Savon alueen ohjausväen yhteisessä tiedonsiirtopäivässä. Ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen ja muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa siirtymävaiheen yhteistyötä tehdään yksittäisten opiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti taloudelliset reunaehdot huomioiden. Korkea-asteen lukiolaisille järjestämiä orientoivia opintoja esitellään lukiolaisille ja mahdollistetaan niiden suorittaminen osana lukio-opintoja. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan myös korkea-asteen avoimien ovien päivissä ja hakijanpäivissä.

Alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. lisälmen lyseolla järjestetään oppilaitos- ja työelämävierailuja, joissa esitellään jatkokoulutusmahdollisuuksia sekä työelämän vaatimuksia ja sisältöjä. Työ- ja elinkeinopalvelujen sekä sosiaali- ja terveystoimen tarjoamista palveluista tiedotetaan opiskelijoita. Koulun henkilökunta osallistuu tarvittaessa yhteistyöpalaveriin sosiaali- ja terveystoimen edustajien kanssa. Nuorisotoimen kanssa tehdään yhteistyötä muun muassa ryhmäytymispäivän toteuttamisessa.

lisälmen lyseo on laatinut erillisen [kansainvälisyysuunnitelman](#). Suunnitelmaan on kirjattu mahdollisuus kehittää opiskelijoiden kansainvälisyysosaamista. Henkilökohtaisessa ohjauksessa ja ryhmäohjauksessa tiedotetaan ja opastetaan kansainvälisistä opiskelu- ja työuramahdollisuuksista. Kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamiseen liittyvät sisällöt ja taidot ovat ohjauksessa esillä opinto-ohjauksen sisällöissä.

lisälmen kaupunki on laatinut yrittäjyyskasvatuksen strategian. Strategian tavoitteina ovat muun muassa iisalmelaisen identiteetin vahvistaminen, yrittäjyyden hahmottaminen yhtenä uravaihtoehtona ja omien vahvuuksien tiedostaminen. lisälmen lyseossa on mahdollista suorittaa yrittäjyysopintoja ja harjoitella yrittäjyyttä käytännössä toimimalla kesäyrittäjänä. Kesäyrittäjyyden käytännön järjestelyissä lisälmen kaupunki tekee yhteistyötä paikallisen 4H-yhdistyksen kanssa.

Ohjauksen järjestäminen koulussa kuvataan tarkemmin erillisessä [ohjaussuunnitelmassa](#). Ohjaussuunnitelma toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Iisalmen lyseo antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy Iisalmen lyseon toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin heti opintojensa alussa. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan. Opiskelijalla, joka on suorittanut opintonsa Iisalmen lyseossa ja joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana.

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erytisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta

opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio--opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämiseksi. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeä opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämäntilanteeseen tai eri oppiaineiden opiskeluun.

lisalmen lyseon oppimisen tuen periaatteet on kuvattu liitteessä [Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma](#).

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvítettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan

yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

lisalmen lyseon erityisopetuksen käytänteet on kuvattu liitteessä [Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma](#).

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen lisalmen lyseossa on kuvattu liitteessä [Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma](#).

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuviin kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhoitopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

lisalmen lyseon opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona.

Opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät lyseossa toteutettava opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollonpalvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaa Pohjois-Savon hyvinvointialue. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaan opiskelijan sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskeluhoollasta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. Kaikessa opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus.

Opiskeluhoolto järjestetään opetustoimen ja hyvinvointialueen monialaisena yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä myös opiskelijan ja hänen huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Kaikille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opiskeluhoolto on kaikkien lisalmen lyseossa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluhoollon hyvinvoinnista on lyseon henkilökunnalla.

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitoksesta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhooltopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoollotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhooltopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016))
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoiton kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuoja-asetus (679/2016), tietosuoja-laki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoiton järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitoon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoitoon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytännöt. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Opiskeluhoolto on osa lisalmen lyseon toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevista asioista. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kaupungissa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

lisalmen lyseon opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Henkilökuntaan kuuluvan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristöissä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Opiskelijoiden on käytäyttyävä toisia kohtaan kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava niin, etteivät he toiminnallaan vaaranna muiden opiskelijoiden, henkilökunnan tai opiskeluympäristön turvallisuutta ja terveyttä. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lyseon toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lyseon toiminnassa.

lisalmen kaupunki on asettanut opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoolloryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

lisalmen kaupunki muodostaa yhdessä lasten ja nuorten parissa lialmessa toimivien tahojen kanssa monialaisen työryhmän. Ryhmä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sen tavoitteena on tukea iisalmelaisten lasten ja nuorten oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristöjen terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Ryhmä kokoontuu n. 1 – 2 kertaa vuodessa.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa lialmen lyseon rehtori. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Opiskeluhoolloryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä.

4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

lialmen lyseon opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus,
- Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän yhteinen [lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma](#),
- tähän opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhollosta (kohdat 4.3 ja 4.3.1) sekä
- [Iisalmen lyseon opiskeluhoitosuunnitelma](#).

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kuntien yhteinen suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana.

Iisalmen lyseon oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä. Lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat suunnitelmat ja linjaukset on otettu huomioon sitä valmisteltaessa. Opiskeluhoitosuunnitelman laadinnassa on kuultu opiskelijakuntaa, huoltajia, opettajia sekä sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoita. Suunnitelma päivitetään vuosittain.

Opiskeluhoitosuunnitelman osana ovat

- [suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä](#),
- [suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi päihteiltä ja tupakkatuotteilta](#) sekä
- Iisalmen lyseon kriisisuunnitelma (ei-julkinen liite).

Iisalmen lyseossa jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä ja niihin puututaan välittömästi. Iisalmen lyseossa päihteiden, tupakan ja tupakkatuotteiden käyttö on kielletty. Lyseon päihdestrategiassa kuvataan toimintaohjeet tilanteessa, jossa joudutaan tekemisiin opiskelijan päihteidenkäytön tai päihde-epäilyn kanssa. Lisäksi strategiassa kuvataan lyhyesti oppilaitoksessa toteutettavaa päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttöä ehkäisevää työtä. Iisalmen lyseossa noudatetaan äkillisissä kriisi- ja uhka- ja vaaratilanteissa lyseon kriisisuunnitelmaa.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Kurinpito toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- *Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.*
- *Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.*

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

lisalmen lyseon [suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista](#) tukee oppilaitoksen järjestysääntöjen toteutumista.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- *menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *suunnitelman tekeminen opiskelijan tuella opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)*
- *periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä*

- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Iisalmen lyseon [suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista](#) on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Lyseon opiskelijoita opetetaan ja kohdellaan lukion opetussuunnitelman mukaisten periaatteiden, tavoitteiden ja arvojen mukaan. Näihin arvoihin kuuluvat kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen, kaksi- ja monikielisyyden edistäminen sekä omien oikeuksien tiedostaminen. Jokaisella opiskelijalla on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin ja niiden pohjalta syntyvään kulttuuri-identiteettiin. Lukio-opetukseen voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita esim. vaihto-opiskelijoille tai monikielisille opiskelijoille suunnatussa opetuksessa.

Tarvittaessa lyseo pyrkii tukemaan lukiolain mukaisen opiskelijan oman äidinkielen opetusta tarkoituksenmukaisesti esim. verkko-opetuksena.

Iisalmen lyseon opetuskieli on suomi.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltuihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Opintojakson alussa opiskelijalle selitetään yleiset arviointiperusteet ja jakson tavoitteet. Opiskelijan tulee tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan.

Tämä tukee opiskelijan mahdollisuutta suunnitella opintojaan. Opiskelijalla on myös mahdollisuus keskustella arviointiperiaatteista opettajan kanssa opintojakson aikana ja sen jälkeen.

Aviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan. Lisälmen lyseossa tällaisena ohjenuorana toimii opettajakunnan ja rehtorin yhdessä päättämä ja kirjaama ohjeisto, joka sisältää lisälmen lyseon opettajakunnan käytänteet. Ohjeistus perustuu lukiolakiin. Tämä ohjeistuksen opiskelijoita koskeva osuus on lyseon opinto-oppaassa. Arviointikäytännöistä keskustellaan ja niihin liittyviä asioita päivitetään vuosittain opettajainkokouksissa. Arviointikäytännöitä voidaan arvioida ja niistä voidaan keskustella myös tilanteen niin vaatiessa. Aloitteen keskustelusta voi tehdä lyseon opiskelija, opettaja, rehtori tai opiskelijan huoltaja.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Opintokokonaisuus voi keskeytyä opettajan tai opiskelijan aloitteesta (K = keskeytynyt). Opintokokonaisuudesta voi myös saada O-merkinnän (O = oikeus osallistua kokeeseen) tai T-merkinnän (T = opintosuoritusten täydentäminen).

Oppiaineen opiskelussa syntyy etenemiseste, mikäli opiskelijalla on kyseisessä oppiaineessa sellainen määrä hylättyjä opintojakson arvosanoja 4, että se estää päättötodistuksen saannin. Etenemisesteen muodostuessa päättöarvosanan kohdalla näkyy E-merkintä. Etenemisesteestä huolimatta opiskelija voi saada luvan jatkaa opintojaan oppiaineen seuraavilla opintojaksoilla, mutta kyseisiä opintojaksoja ei arvioida eikä merkitä opiskelijan suorituksiin ennen kuin etenemisesteen muodostavat arvosanat on korotettu.

Opiskelijalla on oikeus uusida hylätty koe tai näyttö (arvosana 4 tai H-merkintä) erillisessä uusintakokeessa. Opiskelija voi osallistua uusintakokeeseen vain kerran. Uusintakoe järjestetään viisi kertaa lukuvuoden aikana.

Uusintakokeessa opiskelija voi suorittaa myös kokeita, joista hän on ollut poissa terveyssyyn tai muun painavan perusteen vuoksi. Uusintakokeessa voi suorittaa enintään kahden opintojakson uusinnat.

Ilmoittautuminen uusintakuulusteluun on sitova. Sen voi perua vain erityisen painavasta syystä. Peruminen on tehtävä ennen koetta. Aiheeton poissaolo uusintakokeesta tuottaa hylätyn arvosanan.

Opiskelijalla on oikeus käydä uusimassa hyväksytty opintojakson uudelleen kerran. Suorittamistapa vaihtelee oppiaineittain ja opintojaksoittain: osassa hyväksytyn opintojakson suorittaminen on mahdollista ainoastaan osallistumalla opetukseen, osassa sallitaan myös itsenäinen opiskelu. Etusija opetukseen on opintojaksoa ensimmäistä kertaa suorittavilla. Parempi arvosana jää voimaan. Hyväksytyn arvosanan voi korottaa myös korotuskuulustelussa, joita järjestetään kerran lukuvuodessa.

Arviointimerkinnöissä noudatetaan alla olevaa kaaviota.

	Kirjaaminen
1. Opintojakso on suoritettu normaalisti.	Opiskelija saa arvosanan 4 -10 tai suorituserkinnän S eli suoritettu tai H eli hylätty.
2. Opiskelija on ollut hyväksyttävän syyn vuoksi poissa kokeesta tai näytöstä.	Opiskelija saa O-merkinnän eli oikeus osallistua kokeeseen tai näyttöön.
3. Opiskelija sai kokeesta tai näytöstä hylätyn tai oli poissa kokeesta ilman hyväksyttävää syytä, mutta muuten suoritus on hyväksyttävä.	Opiskelija saa arvioinniksi 4 tai H, jos muu osaaminen tai näyttö ei anna aihetta korottaa arvosanaa.
4. Opiskelija sai koulukohtaisesta opintojaksosta hylätyn arvosanan.	Opiskelija saa opintojaksosta merkinnän H.
5. Opiskelija sai itsenäisesti suoritetusta opintojaksosta hylätyn arvosanan.	Opiskelija saa opintojaksosta arvioinniksi itsenäisen suorituksen arvosanan 4 tai H-merkinnän.
6. Suoritus on kesken. Opiskelijan on täydennettävä suoritus seuraavaan uusintakokeeseen tai opettajan ilmoittamaan ajankohtaan mennessä. Jos opintojaksoa ei täydennä määräpäivään mennessä, opintojaksosta tulee merkintä K eli keskeytetty.	Opiskelija saa opintojaksosta merkinnän T eli täydennettävä.
7. Opintojakso keskeytyi eikä opiskelija tule saamaan siitä arvosanaa.	Opiskelija saa opintojaksosta merkinnän K eli keskeytetty.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osien edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Itsenäinen opiskelu

Osa lyseon opintojaksoista on mahdollista opiskella itsenäisesti. Itsenäinen opiskelu tehdään etäopiskeluna eli ilman lähiopetusta. Iisalmen lyseossa itsenäisesti opiskeltu opintojakso on työmäärältään sama kuin lähiopetuksen opintojakso.

Itsenäisen suorituksen ehtona on, ettei opiskelija voi osallistua lähiopetukseen tai opintojaksoa ei tarjota lähiopetuksena. Opiskelija voi hakea opintojaksoa itsenäisesti opiskeltavaksi myös, jos hän on osallistunut lähiopetukseen useasti, mutta ei ole läpäissyt opintojaksoa.

Kaikista oppiaineista on suoritettava vähintään yksi opintojakso lähiopetuksena ennen itsenäisen työn hakemista. Jos oppiaineessa on vain yksi pakollinen opintojakso, sitä ei suositella itsenäisesti opiskeltavaksi.

Musiikin, kuvataiteen ja liikunnan opintoja voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Sama käytäntö koskee koulun tarjoamia valinnaisia opintojaksoja, jotka sisältävät hankalasti etäopetuksena suoritettavia osuuksia kuten käytännön harjoituksia (esim. ATK-opinnot). Tällaisten opintojaksojen suorittaminen itsenäisesti voi vaarantaa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.

Itsenäinen opiskelu sisältää opintojakson ohjaustuokion, opettajan määrittelemät itsenäiset työt ja/tai tehtävät sekä kokeen tai muun opettajan määräämän näytön. Mahdollisuutta itsenäiseen suoritukseen haetaan Wilman kautta aineen opettajalta. Opettaja voi evätä oikeuden itsenäiseen opiskeluun esimerkiksi aikaisemman opiskelumenestyksen perusteella.

Ennen itsenäisen suorituksen alkua opiskelijalle kerrotaan opintojakson keskeiset sisällöt, suoritettavat työt ja arvioinnin periaatteet. Opiskelijan tulee kertoa mahdollisesta erityisen tuen tai ohjauksen tarpeesta ohjaavalle opettajalle.

Itsenäiset työt ja tehtävät tulee suorittaa hyväksytysti ennen kokeeseen tai näyttöön osallistumista. Itsenäisesti suoritetusta opintokokonaisuudesta edellytetään aina hyväksytty arvosana. Arvosana määräytyy opintojen alussa annettujen arviointiperusteiden pohjalta.

Itsenäinen työ pyritään tekemään samaan aikaan käynnissä olevan opintojakson kanssa. Jos itsenäistä työtä ei voida suorittaa samaan aikaan kuin opintojakson lähiopetus, opintojakson suorittamiseen on aikaa kaksi periodia. Opettaja voi jatkaa itsenäisen opintojakson suorittamista perustelluista syistä.

Itsenäiseen työhön kuuluvaan päättökokeeseen, päättötyöhön, näyttöihin tai vastaaviin tulee ilmoittautua kirjallisesti opettajalle. Näyttö, koe tai vastaava suoritetaan opettajan kanssa sovittuna aikana. Opettaja voi halutessaan järjestää päättökokeen, näytön tai vastaavan muilla tavoilla, esimerkiksi etänä.

Itsenäisen työn korjaamiseen ja palautteen antamiseen on varattava opettajalle kohtuullinen aika.

Opiskelija voi tehdä itsenäisiä opintoja kesällä samoin perustein kuin muun lukuvuoden aikana. Kesällä suoritettavia opintojaksoja on haettava itsenäisiksi ennen lukuvuoden viimeisen jakson päättöviikon alkua. Opettaja antaa palautetta ja tarkistaa opiskelijan itsenäisen työn tuotokset seuraavan lukuvuoden alussa.

Opiskelija ei saa järjestää itselleen opetuksesta vapaata jaksoa itsenäisen opiskelun avulla, ellei asiasta ole sovittu erikseen rehtorin kanssa. Kahden saman aineen opintojakson suorittamista peräkkäin ei suositella. Opiskelijalta, joka on syyllistynyt vilppiin (esim. työn kopiointiin tai työn teettämiseen toisella henkilöllä), voidaan evätä oikeus itsenäiseen opiskeluun ko. aineessa. Vilpillisesti tehty itsenäisen opiskelun työ hylätään eikä siitä anneta arvosanaa tai merkintää. Muista seurauksista päättää rehtori.

Osittainen itsenäinen opiskelu

Opintojakson suorittaminen osittain itsenäisesti on mahdollista vain perustelluista syistä. Näistä tapauksista päättävät yhdessä aineenopettaja ja rehtori.

Samanaikainen suorittaminen

Opiskelija voi rehtorin luvalla opiskella kahden oppiaineen opintokokonaisuutta samanaikaisesti, jos hänellä on tähän perusteltu syy tai jos koulun opetusjärjestelyt eivät suo mahdollisuutta opintojaksojen suorittamiseen eri aikaan. Lupaa tähän haetaan rehtorilta Wilma-lomakkeella. Luvan saatuaan opiskelijan tulee neuvotella opettajien kanssa, miten opintojaksojen suorittaminen onnistuu parhaiten. Poissaolo opetuksesta korvataan itsenäisillä tehtävillä.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevilla luvuilla lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

lisalmen lyseossa käytetään Opetushallituksen tuottamaa suullisen kielitaidon koetta.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Lyseo toimii yhteistyössä opiskelijan kodin kanssa. Yhteistyöllä pyritään tukemaan opiskelijan oppimisen edellytyksiä, kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö jatkuu siihen saakka, kun opiskelija täyttää 18 vuotta, ja siinä huomioidaan aikuistuvan nuoren itsenäisyys ja vastuu. Yhteistyö korostuu huolenpidossa, kun opiskelija tarvitsee tukea.

Huoltajilla on mahdollisuus seurata opiskelijan opintojen etenemistä reaaliajassa Wilma-huoltajaliittymän kautta. Huoltajaliittymä sulkeutuu automaattisesti opiskelijan täyttäessä 18 vuotta. Opiskelija voi halutessaan estää liittymän sulkeutumisen.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon alaikäisen opiskelijan opintojen edistymisestä, lyseo edellyttää huoltajan kuittauksen todistukseen 2 - 3 kertaa lukio-opintojen aikana.

Lyseossa järjestetään joka lukuvuosi kaksi kotiväeniltaa, joissa käsitellään kunkin opiskeluvuoden keskeisiä teemoja, ja huoltajilla on mahdollisuus tavata nuoren ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja rehtori. Tapaamisissa saadaan arvokasta tietoa huoltajien näkemyksistä oppilaitoksen toiminnasta. Huoltajien näkemyksiä selvitetään myös aika ajoin toteutettavien kyselyiden avulla.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä

päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskelu-aikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden

mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Hyväksilukemista tai muutoin hankitun osaamisen tunnustamista haetaan lisälmen lyseon rehtorilta. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Opiskelijaa voidaan pyytää täydentämään näyttöjään, jos niiden taso tai tietopohja ei vastaa lukiokoulutuksen tavoitteita. Rehtori varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

lisälmen lyseossa laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson arviointia. Laaja- alaisen osaamisen toteutumista koko koulun tasolla voidaan arvioida myös kyselyillä oppilaitoksen kaikille opiskelijoille.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri

oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

lisalmen lyseossa on mahdollista suorittaa kuvataiteen, musiikin, liikunnan ja median lukiodiplomit.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisu mahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntiedon opetusta
6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

Opiskelijalla on oikeus saada tietoa opintosuorituksen arvioinnin perusteista. Hän saa ne pyydettäessä opettajalta. Arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta opiskelijoita tiedotetaan lukuvuoden opinto-oppaassa.

Jos arviointi tuottaa opiskelijalle etenemisesteen tai se vaikuttaa heikentävästi opiskelijan oppiaineen päättöarvosanaan, voi opiskelija pyytää rehtorilta arvioinnin uusimista. Tämä tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa arviointipäätöksen saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos opiskelija on edelleen tyytymätön arviointiin, hän voi saada vaatia sen oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSMINISTERIEN

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellyistä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittämissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalte kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

lisalmen lyseon oppiaineiden laaja-alaisen osaamiseen liittyvää tietoa on kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista. lisalmen lyseo tarjoaa temaattisia opintoja esim. kansainvälisyydestä, mediaosaamisesta ja ympäristöosaamisesta.

7. Aikuisten lukiokoulutuksen erityispiirteet lyseossa

Aikuisten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän laajuus on 88 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksessa annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen kaksi mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista. Biologiassa, maantieteessä, fysiikassa ja kemiassa opiskelija suorittaa kolmessa oppiaineessa pakollisia opintoja kahden ja yhdessä neljän opintopisteen verran. Oppimäärään voi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja.

lisalmen lyseossa opiskelevat aikuisopiskelijat noudattavat opinnoissaan aikuisten lukiokoulutuksen valtakunnallista tuntijakoa. Muutoin aikuisten lukiokoulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin nuorille tarkoitettua opetussuunnitelmaa. Aikuisopiskelijoiden lukiokoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden aiemmin hankkimat tiedot, taidot ja osaaminen. Aikuisopiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma opintojen alkaessa. Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saa sellaisia opiskelu-, viestintä- ja kielellisiä taitoja sekä tietoteknisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan sekä jatko-opintoihin että työllistymiseen ja työelämässä menestymiseen. Opetuksen tulee antaa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen sekä tukea opiskelijan persoonallisuuden kasvua. Opiskelu on mitoitettu niin, että se soveltuu sivutoimiseen opiskeluun.

lisalmen lyseossa aikuisopiskelijat opiskelevat päiväopetuksena oman henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti nuorten ryhmissä. Aikuisopiskelijalle sovelletaan muutoinkin lisalmen lyseon opetussuunnitelmaa ja sen liitteenä olevia suunnitelmia. Lukion oppimäärän lisäksi lisalmen lyseo voi järjestää aikuisille mahdollisuuden

- suorittaa yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän
- suorittaa yksittäisiä opintojaksoja tai opintoja
- suorittaa muita lukion tehtävään kuuluvia yleissivistäviä aineita tai aihekokonaisuuksia
- suorittaa ylioppilastutkinnon tai sen osan.

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen lisäksi aikuisopiskelijalla voi olla lisalmen lyseon paikallisia valinnaisia opintojaksoja sekä muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien avulla luodaan mahdollisuuksia joustaviin yksilöllisiin ja yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin. Temaattiset opinnot eheyttävät opetusta ja vahvistavat opiskelijan yksittäisiä oppiaineita, laajempien kokonaisuuksien hallintaa sekä lisäävät oppiaineiden välistä yhteistyötä.

lisalmen lyseossa on tarjolla myös aikuisopiskelijoille espanja, ranska ja saksa.

Oppiaineiden lisäksi opiskelijoille annetaan opintoihin liittyvää ohjausta. Ohjaukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

8. Oppiaineet

8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

Osaamisen arviointi

8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Luku- ja kirjoitustaidon perusteet, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

- yksi luettava teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta harjoitellaan ryhmäkeskusteluissa ja kirjoitusharjoituksissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kehitetään, kun opintojakossa hyödynnetään erilaisia mediatekstejä ja harjoitellaan niiden avaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tulkitsee ja arvioi erilaisia tekstejä sekä kirjoittaa tekstien pohjalta.

Kieli- ja tekstitieto, 1 op (ÄI2)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Paikallinen lisäys

- yksi luettava teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Käsitys kielestä, kielenohjailusta ja kielipolitiikasta auttaa ymmärtämään omaa identiteettiä ja kulttuurista moninaisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstikäsitystä laajennetaan ja monilukutaitoa syvennetään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä sekä kielen merkityksestä yksilölle ja yhteisöille.

Vuorovaikutuksen perusteet, 1 op (ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostetaan viestintärohkeutta ja syvennetään ryhmäviestintätaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu ryhmäviestintätehtäviin, informatiiviseen puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää viestintärohkeuttaan ja harjoittelee ryhmäviestintätaitojaan.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Paikallinen lisäys

- luettava teos näytelmä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kaunokirjallisuutta lukemalla opitaan ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson näytelmäprojektissa kehitetään vuorovaikutusaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, näytelmäprojektiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavista syistä. Arviointi perustuu kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja.

Medialukutaito ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Paikallinen lisäys

- yksi luettava teos (tietokirja)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opitaan kriittistä medialukutaitoa ja perehdytään argumentointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa pidetään vaikuttava puhe.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään mediaetiikkaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, kantaa ottavaan puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii argumentaation keinoja sekä perehtyy lähdekriittisesti mediateksteihin ja mediaan vaikuttajana.

Kirjoittaminen, 1 op (ÄI6)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Paikallinen lisäys

- yksi luettava teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luovuutta kehitetään sanataideharjoitusten avulla

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessitaitojaan. Hän syventää myös käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Esiintymistaidot, 1 op (ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa syvennetään esiintymistaitoja ja opetellaan käsittelemään ristiriitoja rakentavasti.

Hyvinvointiosaaminen

Esiintymistaitojen harjoittelu auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu kantaa ottavaan puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija lisää esiintymisrohkettaan sekä kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

- kolme luettavaa teosta

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan kirjallisuuskeskusteluissa.

Hyvinvointiosaaminen

Identiteettiä rakennetaan kirjallisuuden avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa luetaan eri tyyliuuntien tekstejä ja kiinnitetään huomiota yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, kirjallisuuskokeeseen ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavista syistä. Arviointi perustuu kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ymmärtää kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa sekä perehtyy Suomen kirjallisuuteen ja maailmankirjallisuuteen.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutusta työelämää varten, kuten neuvottelussa, kokouksessa ja työhaastattelussa vaadittavia taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opitaan ymmärtämään vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa kehitetään työelämävalmiuksia ja demokratiataitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opitaan toimimaan yhteiseksi hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu ryhmäkeskusteluihin, puheeseen ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan.

Kirjoitustaidon syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- *valmentaa ylioppilaskirjoitusten kirjoitustaidon kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetellaan omaäänisyyttä ja eri alojen pohjatekstien käyttöä kirjoitelmissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan kielentämään ajatuksia.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa itseilmaisun taidot kehittyvät.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu kirjoitustaidon kokeisiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavista syistä. Arviointi perustuu kirjoitustaidon kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vahvistaa taitojaan tuottaa asiatyylinen, laaja teksti aineistoja hyödyntäen.

Lukutaidon syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

- valmentaa ylioppilaskirjoitusten lukutaidon kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa syvennetään lähdekriittistä monilukutaitoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan asiatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi- ja tulkintataitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeisiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavista syistä. Arviointi perustuu lukutaidon kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää asiatekstien, mediatekstien ja fiktiivisten tekstien kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan.

Kielenhuolto, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo kielen-, tyylin ja tekstinhuoltoa päättökoetta, tulevia opintoja ja työelämää varten.
- Opiskelija oppii karsimaan kirjoitetusta kielestä virheitä ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oikeinkirjoitus
- välimerkit
- aineiston käyttö
- tyyli

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan kielellistä ilmaisua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointi perustuu kielenhuollon kokeisiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertoo kielen-, tyylin- ja tekstinhuoltoa päättökoetta, tulevia opintoja ja työelämää varten.

Fiktiiviset tekstit, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu käyttämään fiktiivisiä aineistoja äidinkielen ylioppilaskokeissa.
- Opiskelija kertoo kirjallisuusanalyysin käsitteet.
- Opiskelija syventää kirjallisuuden lajien tuntemustaan.
- Opiskelija syventää fiktiivisten tekstien erittelyä ja tulkintaa.
- Opiskelija harjoittelee kirjallisuudesta kirjoittamista ja keskustelemista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kertomakirjallisuus
- lyriikka
- näytelmä
- audiovisuaaliset keinot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden avulla opitaan tuntemaan itseä ja muita sekä rakennetaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan ja kirjoitetaan kaunokirjallisuudesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointi perustuu lukutaidon ja kirjoitustaidon kokeisiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavista syistä. Arviointi perustuu kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kaunokirjallisten ja muiden fiktiivisten tekstien erittely- ja tulkintataitoaan.

Mediatekstit 1, 2 op (ÄI14)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää median tekstilajien tuntemustaan.
- Opiskelija syventää mediakriittistä lukutaitoaan.
- Opiskelija harjaantuu käyttämään asia- ja media-aineistoja äidinkielen ylioppilaskokeissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- median tekstilajit
- argumentaatio
- sävy ja tyyli
- mediatekstien rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Opintojaksossa syvennetään monipuolista medialukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointi perustuu lukutaidon ja kirjoitustaidon kokeisiin, projektityöhön ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Arviointi perustuu kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää median tekstilajien tuntemustaan ja mediakriittistä lukutaitoaan.

Mediatekstit 2, 2 op (ÄI15)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää käsitystään median käyttäjänä.
- Opiskelija ymmärtää median vastuun.
- Opiskelija syventää kuvan ja mainoksen lukutaitoa.
- Opiskelija valmistautuu median lukiodiplomiopintojaksolle.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- media-analyysi
- mainonta
- kuva-analyysi
- mediaetiikka

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostetaan vastuullista median käyttöä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa korostuu mediaetiikka.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointi perustuu lukutaidon ja kirjoitustaidon kokeisiin, projektityöhön ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Arviointi perustuu kokeisiin ja muihin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää käsitystään mediaetiikasta ja omasta mediankäytöstään.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (ÄI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää äidinkielen ylioppilaskokeessa vaadittavia tietoja ja taitoja.
- Opiskelija kertaa erilaisia tehtävätyyppejä.
- Opiskelija perehtyy esimerkkiteksteihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- äidinkielen ylioppilaskokeen yleisohjeet ja arviointi
- tehtävätyypit ja vastaustekniikka
- aineistojen käyttö
- kielen- ja tekstinhuolto

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opintojaksossa hiotaan kirjallista ilmaisutaitoa päättökoetta varten.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa kerrataan kulttuurista lukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointi perustuu preliminäärikokeisiin ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturientti valmistautuu ylioppilaskirjoitusten luku- ja kirjoitustaidon kokeeseen.

Kieli, tekstit ja vuorovaikutuksen perusteet, 2 op (ÄI2ÄI3)**Opintojakson moduulit**

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite*

- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

- yksi luettava teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

ÄI3: Opintojaksossa korostetaan viestintärohketta ja syvennetään ryhmäviestintätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

ÄI2: Käsitys kielestä, kielenohjailusta ja kielipolitiikasta auttaa ymmärtämään omaa identiteettiä ja kulttuurista moninaisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

ÄI2: Tekstikäsitystä laajennetaan ja monilukutaitoa syvennetään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, ryhmäviestintätehtäviin, informatiiviseen puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

ÄI2: Opiskelija syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä sekä kielen merkityksestä yksilölle ja yhteisöille.

ÄI3: Opiskelija kehittää viestintärohkettaan ja harjoittelee ryhmäviestintätaitojaan.

Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (ÄI6ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

- kaksi luettavaa teosta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

ÄI7: Opintojaksossa syvennetään esiintymistaitoja ja opetellaan käsittelemään ristiriitoja rakentavasti.

Hyvinvointiosaaminen

ÄI7: Esiintymistaitojen harjoittelu auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

ÄI6: Luovuutta kehitetään sanataideharjoitusten avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, kantaa ottavaan puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

ÄI6: Opiskelija rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessitaitojaan. Hän syventää myös käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

ÄI7: Opiskelija lisää esiintymisrohkeuttaan sekä kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä.

Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä

kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarojaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa

- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta harjoitellaan ryhmäkeskusteluissa ja yhteisissä kirjoitusharjoituksissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kehitetään, kun opintojaksossa hyödynnetään erilaisia mediatekstejä ja harjoitellaan niiden avaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monimuotoisiin teksteihin perehdyttäessä tulkitaan erilaisia tavoitteita ja tutustutaan tekstien avulla Agenda 2030:n tavoitteisiin. Jakson jälkeen opiskelija osaa nimetä muutamia kestävän kehityksen tavoitteita ja arvioida niiden onnistumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kirjoitus- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, osatesteillä ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tulkitsee ja arvioi erilaisia tekstejä ja kirjoittaa tekstien pohjalta. Opintojaksossa kerrataan suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa kielen rakenteiden hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennetään tietoa yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa eri kielet elävät rinnakkain. Opiskelija oppii huomaamaan kielimuotojen eroja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monilukutaidon käsitettä syvennetään. Harjoitellaan luetun ymmärtämisen strategioita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija arvioi omaa kielitaitoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, osatesteillä ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan käsitys kielestä ja sen käytöstä monipuolistuu. Opiskelija ymmärtää kielen merkityksen oppimiseen ja ajatteluun ja oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1, 1 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan esityksen rakentamista yhdessä ja yhteistyössä. Opitaan refleктоimaan omaa vuorovaikutusosaamista, harjoitellaan kuuntelua ja ryhmätyöskentelyä yhteisissä projekteissa. Harjoitellaan erilaisia rooleja.

Hyvinvointiosaaminen

Tunnistetaan omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan erilaisia tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoja sekä arvioidaan tiedon luotettavuutta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan tunnistamaan ja refleктоimaan erilaisia arvoja ja toimintaympäristöjä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija tekee itsearviota ja vertaisarviota. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelutehtävillä, suullisella esityksellä ja/tai ryhmäviestintätehtävällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää viestintärohkeuttaan ja muita viestintätaitojaan monipuolisesti ja oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Paikallinen lisäys

- kielen rakenteiden vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan analyysia lukemalla kirja.

Hyvinvointiosaaminen

Tutustutaan kertomuksellisuuteen ja löydetään mieluisaa luettavaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Luetaan suomenkielistä kaunokirjallisuutta ja tutustutaan kertomuksellisuuteen, minkä avulla syvennetään tietoja ja ymmärrystä yhteiskunnasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opitaan kulttuurista lukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu-, kirjoitus- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, osatesteillä ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja testi. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja.

Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Syvennetään kriittistä lukutaitoa, erityisesti medialukutaitoa. Opitaan vaikuttamiskeinoja, joiden avulla voi omaksua aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Luetaan yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan perustelemista ja toisen mielipiteen kunnioittamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan kansainvälistä osaamista ja monilukutaitoa tutkimalla monimuotoisia medioita ja lähteaineistoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla keskustelu-, kuuntelu-, kirjoitus- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, kokeella ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii argumentaation keinoja sekä perehtyy lähdekriittisesti mediateksteihin ja mediaan vaikuttajana.

Kirjoittaminen 1, 1 op (S26)**Opintojakson moduulit**

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen

Tavoitteet*Kirjoittaminen 1*

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt*Kirjoittaminen 1*

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja yhdessä kirjoittamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käytetään aineistoja monipuolisesti, harjoitellaan viittaustaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan asiatyyliliä ja argumentaatiota omassa tekstissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana opiskelija saa tukevaa ja kannustavaa palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelijan osaamista arvioidaan tuntitehtävillä ja kirjoitustehtävillä, joista yksi on kirjoitettu yhdessä muiden kanssa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu kirjoitusprosessin vaiheisiin ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan. Opintojaksossa työskentelään asiatekstejä yksin ja yhdessä.

Vuorovaikutus 2, 1 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa

- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan puheenvuoroissa ottamaan kantaa ajankohtaisiin asioihin. Tunnistetaan erilaisia vaikuttamiskeinoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan kuuntelustrategioita sekä puheenvuoron rakentamista, kohdentamista ja havainnollisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Harjoitellaan ilmaisemaan omaa mielipidettä ja ajatuksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija tekee itsearviota ja vertaisarviota. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelutehtävillä, suullisella esityksellä ja/tai ryhmäviestintätehtävällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää ja syventää esiintymis-, kuullunymmärtämis- ja vuorovaikutustaitojaan.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

- kielen rakenteiden vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tunnistetaan kirjallisuuden lajeja yhteiskunnallisissa konteksteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Arvioidaan teoksia omissa syntykonteksteissaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tunnistetaan kirjallisuudessa olevia teemoja nykykirjallisuudessa, mm. ympäristöaiheita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennetään kulttuurituntemusta käsittelemällä kirjallisuutta ja kirjallisuushistoriaa ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu-, kirjoitus- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, osatesteillä ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja testi. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan ja tulkitsee kirjallisuutta sen konteksteissa. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä arvioi niiden merkitystä.

Vuorovaikutus 3, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojakson aikana erilaisten vuorovaikutusharjoitusten avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelussa harjaannutaan toimimaan erilaisissa konfliktitilanteissa, jolloin identiteetti kehittyy.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan vuorovaikutusosaamista, jota tarvitaan jatko-opinnoissa ja muissa tulevaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan etenkin tilanteen edellyttämää kielenkäyttöä, analysoidaan vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija tekee itsearviota ja vertaisarviota. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu-, ryhmäviestintä- sekä muilla tuntitehtävillä. Opintojakson päätteeksi opiskelija voi osallistua PUHVI-kokeeseen.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan.

Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Monitieteinen ja luova osaaminen**

Harjoitellaan tuottamaan aineistopohjaisia tekstejä sekä käyttämään että arvioimaan lähteitä. Pyritään tuottamaan tekstejä, joissa oma ääni kuuluu.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan vuorovaikutusosaamista antamalla vertaispalautetta ja keskustelemalla luettavista teksteistä.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjoitetaan omaäänisiä tekstejä ja vahvistetaan omien ajatusten kielentämisen osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana opiskelija saa tukevaa ja kannustavaa palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija tekee itsearviointia ja muokkaa tekstiään saamansa palautteen avulla. Opiskelijan osaamista arvioidaan tuntitehtävillä ja kirjoitustehtävillä.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja testi. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää omaäänistä kirjoittamista ja taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)**Opintojakson moduulit**

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö

- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Syvennetään kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa monimuotoisten asia-, media- ja fiktiivisten tekstien parissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opitaan rakentamaan yhdessä tulkintoja ja analyysia keskustellen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla keskustelu-, kuuntelu-, kirjoitus- ja/tai luetunymmärtämistehtävillä, kokeella ja/tai tuntitehtävillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä osaa tulkita monimuotoisia tekstejä.

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus 1, 2 op (S22S23)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa kielen rakenteiden hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan esityksen rakentamista yhdessä ja yhteistyössä. Opitaan refleктоimaan omaa vuorovaikutusosaamista, harjoitellaan kuuntelua ja ryhmätyöskentelyä yhteisissä projekteissa. Harjoitellaan erilaisia rooleja.

Hyvinvointiosaaminen

Tunnistetaan omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monilukutaidon käsitettä syvennetään. Harjoitellaan luetun ymmärtämisen strategioita. Harjoitellaan erilaisia tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoja sekä arvioidaan tiedon luotettavuutta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan tunnistamaan ja refleктоimaan erilaisia arvoja ja toimintaympäristöjä. Syvennetään tietoa yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa eri kielet elävät rinnakkain. Opiskelija oppii huomaamaan kielimuotojen eroja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta, joka voi olla kannustusta tai virheiden korjaamista. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija arvioi omaa kielitaitoaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu- ja/ tai luetunymmärtämistehtävillä, suullisella esityksellä ja/tai ryhmäviestintätehtävällä, osatesteillä ja/tai

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan käsitys kielestä ja sen käytöstä monipuolistuu. Hän ymmärtää kielen merkityksen oppimiseen ja ajatteluun ja oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan. Opiskelija kehittää viestintätaitojaan monipuolisesti ja oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Kirjoittaminen 1 ja vuorovaikutus 2, 2 op (S26S27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys

- *asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan kuuntelustrategioita sekä puheenvuoron rakentamista, kohdentamista ja havainnollisuutta. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja yhdessä kirjoittamista.

Hyvinvointiosaaminen

Harjoitellaan ilmaisemaan omaa mielipidettä ja ajatuksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan puheenvuoroissa ottamaan kantaa ajankohtaisiin asioihin. Tunnistetaan erilaisia vaikuttamiskeinoja. Harjoitellaan asiatyylä ja argumentaatiota omassa tekstissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käytetään aineistoja monipuolisesti, harjoitellaan viittaustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan tukevaa ja ohjaavaa suullista ja/tai kirjallista palautetta. Lisäksi käytetään vertaispalautetta. Opiskelija arvioi omaa osaamistaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla kuuntelu- ja kirjoitustehtävillä sekä muilla tuntitehtävillä. Osa viestintä- ja kirjoitustehtävistä suoritetaan ryhmässä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu kirjoitusprosessin vaiheisiin ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan. Opintojaksossa työskennellään asiatekstejä yksin ja yhdessä. Opiskelija kehittää ja syventää esiintymis-, kuullunymmärtämis- ja vuorovaikutustaitojaan.

8.2. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

***Vuorovaikutusosaamisen** osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumenttoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

*Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.*

Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestäväen kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat

- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijat perehtyvät elämän tunnuspiirteisiin, sen kehittymisen mekanismeihin ja siihen, mitä erilaisia ryhmiä nykyiseen eliökuntaan kuuluu. Tämä syventää heidän kykyään arvostaa ja suojella luonnon monimuotoisuutta sen kaikissa muodoissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijat tutustuvat erilaisiin biologian osa-alueisiin, jatko-opintoaloihin ja biologian ajankohtaisiin kysymyksiin esimerkiksi netistä löytyvän tiedon avulla. Tämä kartuttaa heidän ymmärrystään biologian merkityksestä yhteiskunnassa ja sen tuottaman tiedon soveltamismahdollisuuksista esimerkiksi kestävästä tulevaisuuden pohjana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu elämän edellytyksiin maapallolla ja sen tunnusomaisiin piirteisiin, kuten eliöiden lisääntymiseen ja kehitykseen. Opiskelija perehtyy biologiaan tieteenä ja biologisen tiedon tuottamisen tapoihin. Hän tutustuu nykyiseen eliökuntaan ja sen luokitteluun sekä perehtyy evoluution mekanismeihin.

Ekologian perusteet, 1 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija perehtyy luonnon monimuotoisuuden tasoihin ja erityisesti luonnosta saatavien ekosysteemipalveluiden merkitykseen. Tämä syventää opiskelijan ymmärrystä ekosysteemien elinvoimaisuuden merkityksestä ihmistenkin elämän ja toiminnan perustana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutkii yhdessä toisten kanssa pari- tai ryhmätyöskentelynä esimerkiksi ekosysteemien toimintaa, populaatioita, lajistoa tai lajien välisiä ekologisia suhteita. Tämä vahvistaa ja kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu ekologian perusteisiin ja luonnon monimuotoisuuteen. Hän perehtyy ekosysteemien toimintaan ja monimuotoisuuden merkitykseen ja tutustuu siihen, miten niitä tutkitaan.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyysnäkemyksen kannalta*
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- happamoituminen*
- rehevöityminen*
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- toiminta kestävässä elämäntavassa edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija perehtyy ihmisen aikaansaamiin globaaleihin ympäristöongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuden katoamiseen ja happamoitumiseen, ja syventää ymmärrystään niiden globaalista luonteesta. Vaikutukset kohdistuvat kaikkiin ihmisiin kaikkialla maailmassa, ja siksi niiden ratkaisujenkin täytyy koskea kaikkia kulttuuritaustasta riippumatta. Yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa opiskelija voi harjoitella eri tavoin ympäristöasioihin vaikuttamista esimerkiksi oman perheen, koulun tai asuinpaikkakunnan tasolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan erilaisista ympäristövaikutuksista ja pohtii yhdessä toisten kanssa ratkaisumahdollisuuksia ja -keinoja niihin. Luokassa tutkitaan kokeellisesti esimerkiksi happamoitumisen vaikutuksia ja perehdytään keinoihin, joilla happamoitumista on torjuttu menestyksekkäästi. Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen tai ilmastonmuutoksen kohdalla opiskelijat yhdessä pohtivat mahdollisia keinoja, joilla hyvään tulokseen voitaisiin päästä, ja mahdollisuuksien mukaan voivat itse osallistua niiden kokeilemiseen käytännössä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy ihmisen aiheuttamiin muutoksiin ekosysteemeissä ja pohtii ympäristöongelmien ratkaisukeinoja. Hän tutustuu ympäristön tilan seuraamiseen ja tutkimiseen sekä luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen. Hän tutustuu myös keinoihin vaikuttaa ekologisesti kestävään tulevaisuuteen ja oman ympäristönsä hyvinvointiin.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena

- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisol
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- koodinantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelyminen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana perehdytään solujen molekyyleihin, geeneihin ja niiden säätelyyn ja ilmenemiseen perinnöllisyyden kautta. Geenitiedon karttuminen on tärkeä esimerkki monitieteisestä tutkimuksesta, jossa korostuu voimakkaasti poikkitieteellisyyden merkitys, sillä tutustumalla esimerkiksi DNA:n rakenteeseen ja toimintaan opiskelija ymmärtää, miten biologisesti merkittävä tieto on saatu yhteistyössä kemian ja fysiikan tutkijoiden kanssa.

Opiskelijat pääsevät myös itse syventämään taitojaan mikroskoppoinnin ja biologisten kokeiden tekemisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija syventää tietojään eliöiden solujen biokemiallisista perusmekanismeista ja erityisesti ihmisen ominaisuuksien geneettisestä taustasta, mikä lisää ymmärrystä omasta ja toisten hyvinvoinnista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumissa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu tarkemmin erilaisiin soluihin, niiden aineenvaihduntaan ja lisääntymiseen. Hän perehtyy perinnöllisyyden perusteisiin ja ominaisuuksien siirtymiseen jälkeläisille.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosa, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija toteuttaa pienimuotoisen kokeellisen työn, jossa yhdessä toisten kanssa tutkitaan ihmisen elimistön toimintaa. Tämä yhteistyössä tehty kokeellinen työskentely ja sen raportointi kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija perehtyy ihmisen elimistön rakenteeseen, aineenvaihduntaan ja toiminnan säätelyyn, lisääntymiseen ja elinten muodostumiseen. Tämä luo vakaan pohjan oman elimistön toiminnan ja terveyden ymmärtämiseen ja vaalimiseen koko elämän ajaksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoa esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Hän tutustuu eri elimistöjen toimintaan ja toiminnan säätelyyn, aineenvaihduntaan ja ihmisen toimintaan kokonaisuutena. Hän perehtyy myös ihmisen lisääntymiseen ja uuden yksilön kehitykseen.

Biitekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biitekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biitekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biitekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biitekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*

- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geeniteknikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu biotekniikan käytäntöihin mm. ravinnontuotannon tehostamisessa, ravinnon koostumuksen parantamisessa, perinnöllisten sairauksien parantamisessa, tulevaisuuden teollisuustuotteiden innovoinnissa ja ympäristönsuojelussa, mikä antaa hänelle mahdollisuuden rakentaa käsitystään tulevaisuuden maailmasta. Erilaisin esimerkein ja harjoituksin voidaan vahvistaa opiskelijan luottamusta kestävään tulevaisuuteen ja ihmisten innovatiivisuuteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija perehtyy mm. geeniteknikan mahdollisuuksiin geenisiirroissa, geenieditoinnissa, geenitesteissä ja yksilötunnistuksessa. Opiskelijat perehtyvät myös biopankkien ja genomitietokeskusten toimintaan. Kaikkien aiheiden yhteydessä opiskelijat pohtivat yhdessä toiminnan eettisyyttä, ja erilaisin harjoituksin voidaan kehittää opiskelijan kykyä arvioida biotekniikkaan liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä. Tämä antaa opiskelijalle valmiudet esimerkiksi arvioida oman geenitietonsa luovuttamista tai käyttöä tulevaisuudessa.

Opiskelijat perehtyvät myös biotekniikan käyttöön ympäristönsuojelun osana, mahdollisuuksien mukaan tutustumalla paikallisiin ympäristön tilaa parantaviin toimiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumalla biotekniikan ja geeniteknikan tuottamiin käytännön sovelluksiin opiskelija perehtyy poikkitieteelliseen luovaan prosessiin, missä esimerkiksi suomalainen metsäteollisuus on

siirtymässä bulkkiselluloosan tuotannosta satojen erilaisten kalliiden nanoselluloosatuotteiden tekijäksi. Erilaisin harjoituksin voidaan kehittää teoriaan perehtymisen lisäksi innovatiivisuutta.

Opiskelijan omien tutkimustaitojen kehittymistä tuetaan tutkimalla oman kehon tai kouluympäristön mikrobilajistoa kasvatusalustoilla.

Hyvinvointiosaaminen

Itsestä eristettyjen ja maljoilla kasvatettujen mikrobien avulla perehdytään normaaliflooraan ja antibioottiresistenssi-ilmiöön, mikä vahvistaa opiskelijan ymmärrystä mikrobien vaikutuksesta hyvinvointiimme.

Opiskelija perehtyy myös sairauksien taustalla olevaan ja niiden hoitoon liittyvään geenitietoon sekä tulevaisuuden geenihoidomahdollisuuksiin. Tämä antaa välineitä ymmärtää omaan terveyteen liittyviä kysymyksiä tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoa esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää tietämystään geenitiedosta ja sen sovellusmahdollisuuksista. Hän tutustuu bioteknologian, geenitekniikan ja mikrobiologian erilaisiin sovelluksiin ja niiden merkitykseen ravinnontuotannossa, teollisuudessa, ympäristönsuojelussa ja lääketieteessä.

Biologian kertausta, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa biologian opintojaksojen 1 - 6 keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija syventää ymmärrystään biologian keskeisistä sisällöistä.
- Opiskelija tunnistaa biologian ylioppilaskokeissa käytettävät erilaiset kysymystyypit ja osaa piirtää aineistoista yksinkertaisia diagrammeja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Biologian opintojaksojen 1- 6 aihealueet
- Opiskelija kertaa ja harjoittelee biologian ylioppilaskokeen vastaustyyppisiä ja -tekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa ratkaistavakseen esimerkiksi oppiainerajat ylittäviä tehtäviä sekä tehtäviä, jotka vaativat biologian keskeisten sisältöjen hallinnan lisäksi laajempia tietoja eri tieteistä ja elämän osa-alueilta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana opiskelijalle annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään ja harjoituksistaan. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan työskentely, esimerkiksi osallistuminen tuntityöskentelyyn ja tehtävien tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia. Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan myös opiskelijan osaamista valtakunnallisen prelinäärikokeen avulla.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija valmentautuu biologian ylioppilaskokeeseen kertaamalla keskeisiä biologian käsitteitä, ilmiöitä ja kokonaisuuksia. Erityisesti voidaan kerrata vaikeuksia tuottaneita sisältöjä. Opiskelija harjoittelee tehtäviin vastaamista, tiedon jäsentämistä ja laajojen asiakokonaisuuksien hallintaa.

Lääketieteellinen biologia, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojaan ihmisen elimistön toiminnasta ja sairauksien taustamekanismeista.
- Opiskelija vahvistaa omaa käsitystään ammatinvalinnasta tutustumalla lääketieteeseen ja hoitoalaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sairauksien syyt
- mikrobitaudit ja niiden hoito ja ehkäisy
- immunologia
- perinnölliset sairaudet ja raskaudenaikaiset kehityshäiriöt
- hoitoalaan ja lääketieteeseen tutustuminen
- erilaiset terveydenhuollon ammatit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää sairauksien taustoilla vaikuttavia tekijöitä ja terveyden edistämisen keinoja paremmin ja osaa ottaa näitä asioita huomioon omassa elämässään ja pitää huolta toisista.

Opiskelija voi vahvistaa omaa käsitystään ammatinvalinnastaan tutustumalla erilaisiin terveydenhuollon ammatteihin vierailujen ja vierailijoiden avulla ja käymällä mahdollisuuksien mukaan perehtymässä lähialueen hoito-alan opiskelumahdollisuuksiin ja työpaikkoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija toimii toisten kanssa ryhmässä vahvistaen sosiaalisia taitojaan ja yhteistyökykyään ja harjoittelee tunne- ja empatiataitoja sekä rakentavaa viestintää ryhmätöiden ja simulaatioiden avulla esim. lääkärivastaanottoharjoituksissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisiin ammatteihin ja aloihin (lääkäri, hammaslääkäri, sairaanhoitaja, ensihoitaja, kätilö, terveydenhoitaja, fysioterapeutti, terveystarkastaja jne.) mahdollisuuksien mukaan ja ymmärtää, miten eri ammattiteissa toimitaan ihmisten, yhteiskunnan ja kestävän tulevaisuuden hyväksi. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys työelämän vaatimuksista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa palautetta esimerkiksi suullisesti tekemistään tehtävistä tai harjoitteista. Opiskelijan aktiivinen työskentely ja osallistuminen esimerkiksi vierailijoiden tai vierailujen kysymysten esittämiseen, mahdollisten omien esitysten tekeminen ja osallistuminen simulaatioihin voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää tietoja ihmiselimestä ja perehtyy sairauksien ja hoitojen biologiseen perustaan. Opiskelija perehtyy myös erilaisiin hoitoalan ja lääketieteen opintoihin, ammatteihin ja työpaikkoihin vierailujen ja vierailijoiden avulla.

Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2BI3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*

- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyskannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastomuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

BI2: Opiskelijat perehtyvät elämän tunnuspiirteisiin, sen kehittymisen mekanismeihin ja siihen, mitä erilaisia ryhmiä nykyiseen eliökuntaan kuuluu. Tämä syventää heidän kykyään arvostaa ja suojella luonnon monimuotoisuutta sen kaikissa muodoissa.

BI3: Opiskelija syventää tietojään erilaisista ympäristövaikutuksista ja pohtii yhdessä toisten kanssa ratkaisumahdollisuuksia ja -keinoja niihin. Luokassa tutkitaan kokeellisesti esimerkiksi happamoitumisen vaikutuksia ja perehdytään keinoihin, joilla happamoitumista on torjuttu menestyksekkäästi. Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen tai ilmastomuutoksen kohdalla

opiskelijat yhdessä pohtivat mahdollisia keinoja, joilla hyvään tulokseen voitaisiin päästä, ja mahdollisuuksien mukaan voivat itse osallistua niiden kokeilemiseen käytännössä.

Vuorovaikutusosaaminen

BI2: Opiskelija tutkii yhdessä toisten kanssa pari- tai ryhmätyöskentelynä esimerkiksi ekosysteemien toimintaa, populaatioita, lajistoa, tai lajien välisiä ekologisia suhteita. Tämä vahvistaa ja kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

BI3: Opiskelija perehtyy ihmisen aikaansaamiin globaaleihin ympäristöongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuden katoamiseen ja happamoitumiseen, ja syventää ymmärrystään niiden globaalista luonteesta. Vaikutukset kohdistuvat kaikkiin ihmisiin kaikkialla maailmassa, ja siksi niiden ratkaisujenkin täytyy koskea kaikkia kulttuuritaustasta riippumatta. Yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa opiskelija voi harjoitella eri tavoin ympäristöasioihin vaikuttamista esimerkiksi oman perheen, koulun tai asuinpaikkakunnan tasolla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tehtävistään tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoa esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukailla osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä, kotitehtävillä tai mahdollisesti kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

BI2: Opiskelija tutustuu ekologian perusteisiin, luonnon monimuotoisuuteen. Hän perehtyy ekosysteemien toimintaan ja monimuotoisuuden merkitykseen, ja tutustuu siihen, miten niitä tutkitaan.

BI3: Opiskelija perehtyy ihmisen aiheuttamiin muutoksiin ekosysteemeissä ja pohtii ympäristöongelmien ratkaisukeinoja. Hän tutustuu ympäristön tilan seuraamiseen ja tutkimiseen sekä luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen. Hän tutustuu myös keinoihin vaikuttaa ekologisesti kestävään tulevaisuuteen ja oman ympäristönsä hyvinvointiin.

Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisisa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

*Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.*

*Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.*

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa

elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäncatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäncatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäncatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäncatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämäncatsomus, maailmancatsomus ja maailmancuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäncatallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana kehitetään opiskelijan valmiuksia keskustella erilaisista ajattelutavoista ja ymmärtää hänen oman maailmankuvansa vastaisia näkemyksiä. Opiskelussa korostuu opintojakson teemoista keskusteleminen ja opiskelijan vuorovaikutustaitojen harjoittaminen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisiin näkemyksiin politiikassa, tieteissä ja filosofiassa. Opintojakso antaa opiskelijalle tietoa erilaisista maailmankatsomuksen muodostamiseen vaikuttavista tekijöistä ja tukee tämän oman minäkuvan rakentamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana perehdytään hyvän elämän osa-alueisiin ja pohditaan niiden vaikutuksia omiin identiteettivalintoihin. Opiskelija kehittää kykyään eritellä elämäntähtämyksensä vaikuttavia tekijöitä ja oppii hyvän elämän erilaisia käsityksiä ja pohtii niihin liittyviä valintoja.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntähtämykselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*

- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväns tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipääinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäntätsumukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväns kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu länsimaisen yhteiskunnan rakenteisiin ja erityispiirteisiin. Opiskelija ymmärtää paremmin, miten yhteiskunta muodostuu ja osaa arvioida sen osia kriittisesti. Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena yksilönä osana yhteiskuntaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija yhdistää aiemmin oppimaansa yhteiskunnallisista kysymyksistä ja tarkastelee kysymyksiä opintojakson mukaisesti kriittisesti arvioiden. Erilaisten lähteiden avulla opiskelija kehittää kriittistä ja eettistä ajatteluaan monipuolisemmaksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään yhteiskunnan rakenteisiin liittyviin tekijöihin, ihmisoikeuksiin ja yhteisöihin vaikuttaviin ilmiöihin, kuten ilmastonmuutokseen ja kestäväan kehitykseen. Opiskelija kehittää kykyään arvioida yhteiskunnallisia kysymyksiä kriittisesti ja pohdiskelee omaa asemaansa yksilönä länsimaisessa yhteiskunnassa. Opintojakso tukee opiskelijan valmiuksia pohtia yhteiskunnan osuutta hyvän elämän osana sekä sitä, miten yksilö voi vaikuttaa yhteisössä.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuuri relativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*

- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja niiden tyypillisiin maailmankuviin. Opiskelija laajentaa tietämystään kulttuureista ja pohtii niihin liittyviä kysymyksiä. Kulttuuri-identiteettiä pohdittaessa opintojakso tukee opiskelijan omaan kulttuuriin kuulumista ja kulttuuristen erilaisuuden ymmärtämistä. Opintojaksoon kuuluva kulttuurintutkimus avartaa opiskelijan tietoja kulttuuriperintökohteista ja kulttuurin vaikutuksista yksilöön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan keskustella yhteiskunnallisista ilmiöistä, ja opintojakso tukee yhteiskunnallisen identiteetin rakentamista. Opintojakso opettaa opiskelijalle yhteiskunnallista vastuuta ja tukee demokraattista maailmankuvaa pohdittaessa sananvapauden vastuuta ja muiden yhdenvertaista kohtelua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksessa. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso syventää opiskelijan ymmärrystä kulttuureista, niiden merkityksestä osana inhimillistä toimintaa ja kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta. Opiskelija perehtyy kulttuurintutkimuksen välineisiin ja teorioihin sekä tutkii maailman kulttuuriperintöä ja suomalaisen kulttuurin monimuotoisuutta.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii katsomukseensa vaikuttavien yhteiskuntamuotojen historiallisesta kehityksestä, ja samalla opetus tarjoaa mahdollisuuksia pohtia näiden vaikutusta omaan identiteettiin. Opinnot tukevat aktiivista kansalaisuutta tarjoamalla tietoa yhteiskunnallisista ja poliittisista katsomuksista ja kannustavat siten kiinnostukseen yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso opettaa opiskelijalle eri katsomuksista ja antaa valmiuksia argumentoiden keskustella katsomusten eroista. Opiskelija ymmärtää katsomusten eroja ja yhtäläisyyksiä sekä oppii hyväksymään erilaisia ajattelutapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksessa. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan tietämys erilaisista katsomuksista syventyy. Hän oppii jäsentämään oman elämäncatsomuksensa rakentumista osana katsomusten historiallista kehitystä. Opintojakso tutustuttaa katsomusten historiaan ja tieteellisen maailmankuvan syntyprosessiin historian murroskohtien avulla. Opiskelija kehittää kykyjään arvioida katsomusten vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen elämän- ja maailmancatsomuksiin.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmancatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäncatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmancatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki
- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan eri kulttuureihin sidottuja uskonnollisia ja uskonnottomia katsomuksia. Niitä opiskelemalla hän oppii katsomusten vaikutuksia kulttuureihin ja yhteiskuntiin globaalilla tasolla. Opintojakso kokonaisuutena kehittää opiskelijan tuntemusta kulttuurisesta moninaisuudesta ja sen tärkeydestä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan katsomuksellisen identiteetin vahvistumista. Se jäsentää hänen omaa katsomustaan tarkemmaksi, mutta samalla opiskelija vertaa katsomustaan muihin katsomuksiin. Opintojakson aikana opiskelija oppii tuntemaan paremmin muita katsomuksia ja oppimansa avulla hän kasvattaa kykyään kunnioittaa omasta katsomuksestaan poikkeavia näkemyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointiin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksessa. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiä tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee uskonnollisiin ja uskonnottomiin katsomuksiin liittyviä ilmiöitä ja niiden välisiä eroja. Opintojaksossa korostuvat suurten maailmanuskontojen tuntemus, katsomuksiin liittyvän käsitteistön tunteminen sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tunnistaminen

arkielämässä. Opintojakso opettaa ymmärtämään uskonnottomuuden ja uskonnollisuuden historiallisesti rakentuneina, monimuotoisina ja muuttuvina ilmiöinä, joilla on vahvat kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntätöomukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee ympäristöosaamista tutustuttamalla opiskelijaa ympäristönsuojelun kysymyksiin, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan. Opiskelija perehtyy opintojakson aikana omien valintojensa vaikutuksiin ympäristön ja yhteiskunnan tasolla. Samalla hänen tietonsa valintojensa eettisistä vaikutuksista ympäristöön laajenevat. Lisäksi opintojakso antaa tietoa tulevaisuuden skenaarioista ja harjoittaa opiskelijan valmiuksia etsiä tieteellistä näyttöä näiden arvioiden tueksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso kannustaa opiskelijaa pohtimaan valintojensa yhteiskunnallisia vaikutuksia kestävästä tulevaisuudesta rakentamisen näkökulmasta. Opiskelija tutustuu erilaisiin tulevaisuuden skenaarioihin ja työelämän muutoksiin, kuten robotiikkaan työelämässä. Siten opiskelu tukee opiskelijan valmiuksia huomioida tulevaisuuden muutoksia pohtiessaan jatko-opintoihin suuntautumistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä oppiaineen sisältöjen ymmärtämistä ja monipuolisen ajattelun taitoja. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteelliseksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksessa. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan tulevaisuuden skenaarioihin ja siihen, miten tulevaisuutta voidaan tutkia. Lähitulevaisuuden yhteiskunnallisista ja ympäristöllisistä ilmiöistä tarkastellaan muun muassa tekoälyn ja ilmastomuutoksen vaikutuksia. Opintojakson aikana opetellaan arvioimaan, kuinka yksilö ja yhteiskunta voivat vaikuttaa kestäväällä toiminnalla paremman tulevaisuuden rakentamiseen.

8.4. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasioita mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskalkkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteiden ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä

kokonaisuusjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Paikallinen lisäys

- osaa soveltaa oppimiaan teorioita

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

- luotettavan tiedon mahdollisuus esim. käsitteet empirismi, rationalismi, skeptisismi.
- tieto ja totuus lähtökohtana, sekä niihin liittyvät teoriat kuten Aristotelen klassinen tiedon määritelmä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu tieteellisen tiedon periaatteisiin ja filosofian erityispiirteisiin ja suhteeseen muihin tieteisiin.

Opiskelija oppii esittämään perusteltuja väitteitä sekä tunnistamaan toisten ihmisten käyttämän argumentaation luotettavuutta ja loogisuutta. Argumentaation taitoa harjoitetaan kirjallisesti tunnistamalla niitä annetusta materiaalista tai luomalla itse kirjoituksia, joissa on argumentaatiovirheitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Keskustelussa harjoitellaan keskustelun sääntöjä kuten toisen mielipiteiden kunnioitusta, väitteiden perustelua ja puheenvuoron antamista. Keskusteluissa harjoitetaan kuuntelun taitoa, loogisuutta, avoimuutta ja toisen opiskelijan väitteiden puolueetonta arviointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointiin vaikuttaa opiskelijan osoittama kyky filosofian teorioiden ja käsitteiden hallintaan ja soveltamiseen. Muita arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat osallistuminen luokkatyöskentelyyn, esim. ryhmäkeskusteluihin, tehtävien tekeminen sekä opintojakson aikana tehtävät kirjalliset työt.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja antaa palautetta myös opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu filosofiaan oppiaineena. Hän opettelee uusia käsitteitä, kriittistä ajattelua ja argumentointia.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnallisia eettisiä ongelmia ja epäkohtia ja tutustuu yhteiskunnallisen toiminnan kannalta tärkeisiin periaatteisiin kuten ihmisoikeuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Etiikan opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja ja sitä, että eri kulttuureissa on erilaisia käsityksiä oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Etiikan opetus kannustaa tavoittelemaan ekologisesti kestävää ja vastuullista elämäntapaa ja tarkastelee sen filosofisia perusteita

Hyvinvointiosaaminen

Etiikan opetus auttaa opiskelijaa jäsentämään omaa käsitystä hyvästä elämästä ja moraalista sekä vahvistaa itsetuntemusta ja oman identiteetin rakentamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan osoittama kyky filosofian teorioiden ja käsitteiden hallintaan ja soveltamiseen sekä taito johdonmukaisten argumenttien esittämiseen. Muita arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat osallistuminen luokkatyöskentelyyn, kuten ryhmäkeskusteluihin, tehtävien tekeminen sekä opintojakson aikana tehtävät kirjalliset työt.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojaksoa ei suositella tehtäväksi itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään teorioita yhteiskunnan toiminnasta, vallasta ja sen jakautumisesta, yhteiskunnan jäsenten oikeuksista ja velvollisuuksista. Yhteiskuntafilosofian opiskelu auttaa opiskelijaa hahmottamaan yksilön asemaa yhteiskunnassa, rohkaisee häntä aktiiviseen kansalaisuuteen ja antaa hänelle käsitteellisiä välineitä analysoida ja puolustaa demokratiaa, vapautta ja tasa-arvoa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yhteiskuntien eroja ja yhtäläisyyksiä. Opiskelija tutustuu kulttuurien ja käsitysten monimuotoisuuteen ja oppii pohtimaan niiden takana olevaa ajattelua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointiin vaikuttaa opiskelijan osoittama kyky filosofian teorioiden ja käsitteiden hallintaan ja soveltamiseen. Muita arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat osallistuminen luokkatyöskentelyyn, esim. ryhmäkeskusteluihin, tehtävien tekeminen sekä opintojakson aikana tehtävät kirjalliset työt.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään yhteiskuntafilosofian keskeisiä käsitteitä ja suuntauksia sekä perusnäkömääksiä yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon. Käsiteltäviä aiheita on mm. oikeudenmukaisuus, valta ja poliittiset ihanteet sekä yhteiskunnallisia jännitteet, kuten sota ja terrori.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealism*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa pyritään kyseenalaistamaan tieto ja sen lähde. Täten luodaan pohjaa yleiseen tieteelliseen, kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointiin vaikuttaa opiskelijan osoittama kyky filosofian teorioiden ja käsitteiden hallintaan ja soveltamiseen. Muita arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat osallistuminen luokkatyöskentelyyn, esim. ryhmäkeskusteluihin, tehtävien tekeminen sekä opintojakson aikana tehtävät kirjalliset työt.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään monipuolisesti tiedon, tieteen, totuuden, mielipiteiden ja uskomusten välistä suhdetta sekä tieteellistä tutkimusta.

Filosofian kertaus, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmistaa opiskelijan kyky käyttää ylioppilasvastauksessa tarvittavia ohjelmia ja laitteita.

- Kertaa opintojaksojen keskeisiä sisältöjä
- Opettaa opiskelijaa luomaan aiheista laajempia kokonaisuuksia.
- Liittää filosofian tietoa nykypäivän ongelmiin.
- Opettaa reaalivastaukseen liittyvää tekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- etiikan ja moraalifilosofian teorit
- yhteiskunta, sen synty, käsitykset yhteiskunnan toiminnasta ja oikeutuksesta
- argumentointi ja päättely
- luotettavan tiedon saaminen, lähteet, tieteellinen tutkimus, suhtautuminen tietoon
- todellisuuden luonne

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa pyritään rakentamaan yhteyksiä opiskelijan muiden tieteiden tietojen sekä filosofian eri oppialojen välille. Opiskelija harjoittelee laajojen kokonaisuuksien muodostamista, kyseenalaistamista ja perustelemista.

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointiin vaikuttaa opiskelijan osoittama kyky filosofian teorioiden ja käsitteiden hallintaan ja soveltamiseen. Muita arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat osallistuminen luokkatyöskentelyyn, esim. ryhmäkeskusteluihin, tehtävien tekeminen sekä opintojakson aikana tehtävät kirjalliset työt.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Preliminäärikokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan filosofian opintojaksojen pääasiat ja pyritään luomaan laajempi kuva filosofian aiheiden liittymisestä toisiinsa ja nykyajan maailmaan. Opintojakson tarkoituksena on valmistaa opiskelija ylioppilaskokeeseen.

Vaikuttava media, 4 op (VME)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.5. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen

keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- suuri ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittämisessä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu fysiikan luonne kokeellisena luonnontieteenä. Opiskelija toteuttaa kokeellisuutta yksinkertaisilla luonnontieteellisillä kokeilla vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä vahvistaa sosiaalisia taitoja, yhteistyötaitoja sekä yhdessä oppimisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 – 10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita. Tavoitteena on herättää ja syventävää kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla.

Opintojaksossa voidaan tutustua kansalliseen energiantuotantoon ja -kulutukseen sekä energian käyttöön kotitalouksissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Energiantuotantoon ja ilmastomuutokseen liittyvää tietoa hankitaan, tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi kirjoitettuna tekstinä, kuvina, videoina, taulukoina, kuvaajina ja kaavioina. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 – 10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu energian käsitteeseen ja energian tuotantotapoihin. Tavoitteena on saada valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotantoon, rakentamiseen ja kotien energiankäyttöön). Perehtymällä kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 – 10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii lämpöopin ilmiöitä, systeemin termodynaamista tilaa ja olomuodonmuutoksia. Hän syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiin liittyviä turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisuus vahvistaa luovaa ajattelua fysiikan ilmiöihin tutustumisessa ja ilmiöiden ymmärtämisessä. Esimerkiksi tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään monipuolisesti kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittauksien käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 – 10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii kokeellisesti ja teoreettisesti etenemisliikkeeseen ja voimaan liittyviä ilmiöitä. Hän harjoittelee graafista esitystä ja tutustuu säilymislakien merkitykseen fysiikassa.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- momentti ja kappaleen kiertäminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiiktyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuuloaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opiskelu suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin mm. tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sähköopin opiskeluun kuuluu kokeellisten töiden tekemistä. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Sähköopin kokeellisessa työskentelyssä opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu sähköön liittyviin peruskäsitteisiin ja -mittauksiin ja tutkii yksinkertaisia tasavirtapiirejä.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen

- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita. Opintojakossa voidaan kehittää monilukutaitoa esimerkiksi selvittämällä pienryhmissä erilaisten sähkömagneettisten säteilyjen turvallisuusrajoja. Näitä voidaan verrata laskennallisesti eri tilanteissa erilaisiin sähkömagneettista säteilyä tuottaviin lähteisiin. Näin opiskelija voi vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista. Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu sähkömagnetismiin ja valoon liittyviin käsitteisiin ja oppii soveltamaan niitä yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvanttittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvanttittuminen

- *energian kvanttittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvanttittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktojen perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Opintojaksossa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisissa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija opettelee käyttämään ja soveltamaan aineen ja säteilyn käsitteitä. Hän syventää kokonaiskuvaansa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaan fysiikan opintojaksojen 1 - 8 keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija syventää ymmärrystään fysiikan keskeisistä sisällöistä.
- Opiskelija osaa käyttää fysiikan ylioppilaskokeen kannalta keskeisiä ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan opintojaksojen 1-8 aihealueet
- fysiikan ylioppilaskokeen ohjelmien käytön harjoittelu/kertaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa ratkaistavakseen esimerkiksi oppiainerajat ylittäviä tehtäviä sekä tehtäviä, jotka vaativat fysiikan keskeisten sisältöjen hallinnan lisäksi tietoa elämän eri osa-alueilta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta tekemistään tehtävistä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, on osa opintojakson arviointia. Opiskelijan osaamista voidaan lisäksi arvioida esimerkiksi kokeen perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija parantaa valmiuksiaan osallistua ylioppilaskirjoitusten fysiikan ainereaalikokeeseen. Hän saa kattavan kokonaiskuvan lukiofysiikasta.

Soveltavaa fysiikkaa, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan fysiikkaan monipuolisilla ja mielenkiintoisilla tavoilla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan fysiikkaan monipuolisilla ja mielenkiintoisilla tavoilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittauksien käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta tekemistään tehtävistä ja kokeellisista töistä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä, kokeellisessa työskentelyssä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, on osa opintojakson arviointia. Opiskelijan osaamista voidaan lisäksi arvioida esimerkiksi kokeen perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu fysiikkaan monipuolisilla ja mielenkiintoisilla tavoilla.

Johdatus fysiikkaan, 2 op (FY1FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja

- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

FY1: Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehitymisessä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä

Vuorovaikutusosaaminen

FY1: Opintojaksossa korostuu fysiikan luonne kokeellisena luonnontieteenä. Opiskelija toteuttaa kokeellisuutta yksinkertaisilla luonnontieteellisillä kokeilla vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä vahvistaa sosiaalisia taitoja, yhteistyötaitoja sekä yhdessä oppimisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

FY1: Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

FY2: Opintojaksossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla.

Opintojaksossa voidaan tutustua kansalliseen energiantuotantoon ja -kulutukseen sekä kotitalouksien energian käyttöön.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

FY2: Opintojakossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Energiantuotantoon ja ilmastomuutokseen liittyvää tietoa hankitaan, tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi kirjoitettuna tekstinä, kuvina, videoina, taulukoina, kuvaajina ja kaavioina. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen, erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

FY1: Opiskelija tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita. Tavoitteena on herättää ja syventävää kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

FY2: Opiskelija tutustuu energian käsitteeseen ja energian tuotantotapoihin. Tavoitteena on saada valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestäväen elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisilla menetelmillä. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä

arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geometriataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastomuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastomuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija perehtyy opintojaksossa ajankohtaisiin maailmanlaajuisiin ilmiöihin ja niiden vuorovaikutussuhteisiin. Opintojakso tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista ja lisää opiskelijan ymmärrystä ihmisten elämästä eri puolilla maailmaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan eettisyyttä ja ympäristöosaamista monipuolisesti. Kestävä elämäntapa on tarkastelun keskiössä. Opiskelija oppii soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tekemistään tehtävistä. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Opintojakson aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon ja ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Opintojakso käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä muutoksia sekä varautua ja sopeutua niihin.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*

- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Hän oppii havaitsemaan maantieteellisiä ilmiöitä omassa lähiympäristössään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tekemistään tehtävistä. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö

- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää oman kulttuurinsa osana maailman kaikkien kulttuurien monimuotoisuutta ja saa käsityksen siitä, miten opiskelija omassa elämässään voi vaikuttaa maailman ihmisten hyvinvointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittymistä. Opintojakso tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ottamaan kantaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Se ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tekemistään tehtävistä. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta ja vuorovaikutusta. Keskeisinä näkökulmina ovat

luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta sekä ihmistoiminnan vastuullisuus ja ympäristön hyvinvointi. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat monipuolisesti erilaisiin tapoihin tuottaa ja soveltaa geomediaa.

Opiskelijat harjoittavat taitojaan havainnollistaa maantieteellistä aineistoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tutkivat valitsemaansa maantieteellistä ilmiötä tai aluetta yhdessä sopimillaan tavoilla. Tutkielman sijasta opiskelijat voivat halutessaan toteuttaa osallistumis- ja vaikuttamisprojektin. Tämä kehittää opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikainen palaute ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi työskentely- ja tiedonkäsittelytaidoistaan sekä vuorovaikutustavoistaan. Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan aktiiviseen työskentelyyn.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemä tutkielma tai raportointi osallistumis- ja vaikuttamisprojektista. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää aiemmissa opintojaksoissa hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia opintojaksossa ovat aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet sekä geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Maantieteen kertaus, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo maantieteen opintojaksojen 1 - keskeisiä sisältöjä.
- Opintojakso valmentaa maantieteen ainereaaliiin ja antaa valmiuksia jatko-opintoihin.
- Opiskelija tunnistaa maantieteen ylioppilaskokeissa käytettävät erilaiset kysymystyypit ja osaa tuottaa aineistosta geomediaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan valtakunnalliset opintojaksot 1 - 4.
- Opiskelija kertoo / harjoittelee maantieteen vastaustyyppejä ja -tekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Opiskelija saa ratkaistavakseen oppiainerajat ylittäviä tehtäviä sekä tehtäviä, jotka vaativat maantieteen sisältöjen hallinnan lisäksi laajempia tietoja eri tieteistä ja elämän osa-alueilta.

Opiskelija syventää tietoaan maantieteellisistä ilmiöistä omassa lähiympäristössään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana opiskelijalle annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tekemistään tehtävistä ja harjoituksista. Opiskelijat voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan työskentely, esimerkiksi osallistuminen tuntityöskentelyyn ja tehtävien tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia. Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan myös opiskelijan osaamista valtakunnallisen preliminäärikokeen avulla.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään maantieteessä opittuja asioita. Opintojakso on tiivistelmä lukion maantieteen oppimäärään kuuluvista pakollisista ja syventävistä opinnoista. Opintojaksossa pyritään maantieteellisten ilmiöiden kokonaisvaltaiseen hahmottamiseen ja tietojen syventämiseen.

Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.7. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä

ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Paikallinen lisäys

- historian opiskeluun liittyvien sisältöjen merkitys työelämätaitojen näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana esitellään historia-alaan liittyviä ammatteja ja opiskelumahdollisuuksia. Opiskelijan tietoisuus historiaan liittyvien sisältöjen kytköksistä työelämätaitoihin lisääntyy. Opintojaksossa näkökulmana on kansainvälisen talouden ja yhteiskuntien kehitys. Opiskelija kehittää omia valmiuksiaan tarkastella lähdemateriaalia kriittisesti erilaisissa konteksteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tuo esille yhteiskuntien voimakkaan teollistumiskehityksen. Samassa yhteydessä käsitellään teollistumisen globaaleja vaikutuksia ja seurauksia ympäristön kehitykseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyntyä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa ympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Opintojaksossa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Opintojaksossa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä. Opintojakson yhteydessä esitellään historia-alaan liittyviä ammatteja ja jatko-opintomahdollisuuksia. Tässä yhteydessä tuodaan esille historian opiskeluun liittyvien sisältöjen merkityksellisyys työelämätaitojen näkökulmasta.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*

- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättymisen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson sisällöissä nousevat esille kansainvälisen politiikan vastakkaiset ideologiat, esimerkiksi liberalismi ja konservatismi sekä totalitarismi ja demokratia. Opintojakson sisältöjen käsittely historiatieteelle ominaisten menetelmien kautta harjaannuttaa opiskelijoiden argumentointitaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisältöjen opiskelun aikana harjaannutetaan opiskelijan kykyä erottaa lähdekriittisesti propaganda faktasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Opintojaksossa analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Opintojaksossa syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hahmottaa, miten lisälmen paikallishistorian keskeiset tapahtumat liittyvät maamme kehitykseen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana luodaan katsaus suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyhistoriaan. Tarkastelun yhteydessä nousevat esille historiallisen kehityskulun haasteet. Tavoitteena on kehittää opiskelijoiden empaattista eläytymiskykyä kulloistenkin historiallisissa vaiheissa eläneiden ihmisten kokemusmaailmaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana käsitellään suomalaisen yhteiskunnan rakennetta ja kehityshistoriaa vahvistaen samalla opiskelijan ymmärrystä omista kulttuurisista juuristaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyksiä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Opintojaksossa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- antiikin kulttuurien yleispiirteet
- demokratian ja tieteellisen ajattelun synty
- keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa
- reformaatio ja tiedon vallankumous
- valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen
- 1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan eurooppalaisten hyvinvointiyhteiskuntien kulttuuriseen perustaan. Opiskelijan ymmärrys hyvinvointiyhteiskuntien synnyn kulttuurisista juurista kehittyy.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarkastelee eurooppalaisen kulttuuriperinnön, taiteen ja tieteen kehityksen pitkiä linjoja antiikista nykypäivään. Opiskelijan kyky kytkeä kulttuurin eri aikakausien ilmiöt osaksi laajempaa kontekstia kehittyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Opintojaksossa perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena ovat eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee oman kotiseutunsa keskeisten vaiheiden kytkeytymisen Suomen historiallisiin kehityslinjoihin.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*

- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan suomalaisen demokraattisen kansalaisyhteiskunnan syntyhistoriaa. Opiskelijan kyky asettaa tasa-arvoon, ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja demokratiaan liittyvät näkökulmat oikeaan kontekstiin kehittyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian aikaan asti. Opintojaksossa perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Opintojaksossa syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aate- ja oppihistoriaa ja rasismien ilmenemistä kulttuurien välisissä kohtaamistilanteissa. Kohtaamistilanteisiin on historiassa liittynyt myös eurooppalaisten pyrkimys hyödyntää valloittamiensa alueiden luonnonvaroja. Opintojaksoon liittyvä ympäristöhistoriallinen sisältö syventää opiskelijan ymmärrystä nykyisten ympäristöongelmien taustahistoriasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään aate- ja oppihistoriaa ja rasismien ilmenemistä kulttuurien välisissä kohtaamistilanteissa. Kohtaamistilanteisiin liittyvien rasististen ennakkoluulojen hahmottaminen syventää opiskelijoiden kykyä historialliseen empatiakykyyn.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Opintojaksossa tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Maailma tänään, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan tiiviisti muutamat ajankohtaiset maailman ja Suomen tapahtumat sekä niiden keskeisimmät historialliset taustat, muutokset ja seuraukset.
- Opiskelija ymmärtää eri valtioiden, aatteiden tai ihmisryhmien eturistiriitojen vaikutuksia.
- Opiskelija pyrkii suhtautumaan kriittisesti tiedotusvälineiden, myös Internetin, välittämään tietoon.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tarkasteltaviksi sisällöiksi valitaan seuraavia aihepiirejä:
- Afrikka
- Lähi-itä ja Israel
- Eurooppa ja EU
- Venäjä
- Yhdysvallat
- Suomi
- muut merkittävät, ajankohtaiset asiat, sopimukset, vaalit, kriisit, sodat tai tapahtumat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tutustuvat opintojakson aikana ajankohtaisiin uutisiin ja niiden pohjalta käydään opintojaksolla vuorovaikutteista keskustelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan viimeisimpiin valtiollisiin vaaleihin ja vaalituloksiin maailmanpolitiikan kannalta merkityksellisissä maissa Suomen lisäksi. Tarkastelussa pyritään kiinnittämään huomio kansalaisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen sekä niiden toteutumisen tiellä mahdollisesti oleviin haasteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu maailman ja Suomen ajankohtaisten uutisten, tapahtumien ja niiden taustojen tarkasteluun. Mistä on todella kysymys? Opintojakso syventää opiskelijan yleissivistystä, tietämystä ja valmiuksia ylioppilaskirjoituksia varten.

Yhdysvaltojen historia, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee pääpiirteissään Yhdysvaltojen historian päälinjat ja niiden yhteyksiä Euroopan alueeseen.
- Opiskelija tuntee tiiviitä esimerkkejä Yhdysvaltojen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisesta kehityksestä.
- Opiskelija tutustuu Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuureihin ja amerikkalaiseen kulttuuriperintöön.
- Yhdysvaltojen historian vaiheita liitetään esimerkein osaksi maamme tapahtumia mahdollisuuksien mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurien alkuperä, heimot ja elinkeinot
- siirtolaiset: löytöretkeilijät, siirtolaisuus, orjuus ja orjakauppa
- itsenäistyminen 1776: tausta, sota ja itsenäistymisjulistus
- laajentuminen: villi länsi, intiaanisodat ja muuttuva ulkopoliittikka
- sisällissota: tausta, tapahtumat ja vaikutukset
- teollistuminen: keksinnöt ja kasvu
- Yhdysvallat ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikana: I maailmansota, "Iloinen 1920-luku", suuri pörssiromahdus ja lama, II maailmansota
- kylmä sota 1947 - 1990: politiikan teorit ja kriisit, kilpavarustelu
- kulttuuri: roksukupolvi, muutoksen 1960-luku, vastakulttuuri, amerikkalaisuus

- uusi maailmanjärjestys: terrorismin vastainen sota

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon kehitystä Yhdysvalloissa. Rotuerottelupolitiikan sisältö 1800-luvulta 1960-luvun kansalaisoikeuslain kautta nykypäivään tarjoaa näkymän sellaiseen yhteiskuntaan, jossa ihmisoikeudet ja tasa-arvo eivät ole olleet itsestäänselvyyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan Yhdysvaltojen monikulttuurista yhteiskuntaa intiaanikysymyksen, siirtolaisuuden ja viime aikojen maahanmuuttokysymysten kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyntyä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee maailman johtavan suurvallan Yhdysvaltojen historian keskeisiä kehityslinjoja asuttamisesta 2020-luvulle sekä lyhyesti amerikkalaista kulttuuriperintöä. Opintojakso syventää opiskelijan yleissivistystä, tietämystä ja valmiuksia ylioppilaskirjoituksia varten.

Historian kertaus, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija parantaa valmiuksiaan ylioppilaskirjoituksia varten,
- kertaa ja ymmärtää historian opintojaksojen sisältöjen pitkiä linjoja ja yksityiskohtia,
- tutustuu vanhoihin historian ylioppilaskoekysymyksiin ja mallivastauksiin,
- pyrkii kehittämään ylioppilaskirjoituksissa tarvittavaa vastaustekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- historian opintojaksojen kertaaminen mahdollisuuksien mukaan eri opetusmenetelmin

- muutamien tarkoituksenmukaisten tai ajankohtaisten maailman tai Suomen tapahtumien käsittely ylioppilaskirjoituksia varten
- syventyminen historian opintojaksojen sisältöjen pitkiin linjoihin ja yksityiskohtiin
- tutustuminen vanhoihin historian yo-kysymyksiin ja mallivastauksiin
- vastaustekniikan parantaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan historiaan liittyviä sisältöjä monitieteisesti ja useampien oppiaineiden näkökulmia yhdistäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakso arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesta kokeesta tai pienemmistä testeistä tai muista näytöistä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu abiturienttien tiiviiksi valmennusjaksoksi ylioppilaskirjoituksiin. Opintojaksossa harjoitellaan historian yo-kirjoitusten vanhojen kysymysten avulla, tutkitaan mallivastauksia ja kerrataan historian yksityiskohtia ja pitkiä linjoja.

Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

History of the English speaking world, 2 op (HES)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa

keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia ja minä, 1 op (KE1)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa

- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen. Esimerkkejä arjen aineista voivat olla elintarvikkeet, lääkeaineet ja puhdistusaineet.

Opiskelija oppii huomioimaan työturvallisuuskohdat kokeellisessa työskentelyssä. Hän voi esimerkiksi tutustua jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisiin kemian jatko-opintoaloihin ja työpaikkoihin esimerkiksi netistä löytyvän tiedon avulla. Tämä kartuttaa opiskelijan ymmärrystä kemian merkityksestä yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia, jotka herättävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan. Opiskelija tutustuu jaksolliseen järjestelmään, atomin rakenteeseen, ainemäärään ja konsentraatioon. Aineiden ominaisuuksiin opiskelija tutustuu muun muassa kokeellisen työskentelyn avulla. Samalla työturvallisuuskohdat tulevat opiskelijalle tutuiksi.

Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämisessä*

- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineen rakenteen erilaisiin malleihin, kuten atomimalleihin, tutustuminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja sen kehittymistä. Esimerkiksi yhdisteiden kaavojen kirjoittaminen antaa opiskelijalle tietoa kemialle tyypillisestä kielestä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä. Luonnontieteellisen tiedon luonne ja sen kehittyminen tulevat opiskelijalle tutuiksi. Opiskelija oppii kuvaamaan aineen rakennetta erilaisilla malleilla. Kemiaallisiin sidoksiin ja aineiden ominaisuuksiin opiskelija tutustuu muun muassa kokeellisen työskentelyn avulla.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on kansainvälistä. Opiskelija oppii kirjoittamaan hiiliyhdisteiden molekyylikaavoja ja piirtämään niistä rakennekaavoja kemian periaatteiden mukaan.

Hiiliyhdisteiden käyttöä voidaan pohtia YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n tavoitteiden mukaan. Hiiliyhdisteiden edut ja haitat koskettavat kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu hiilen yhdisteisiin muun muassa niiden mallintamisen ja erilaisten spektrien antaman tiedon avulla. Opiskelija oppii hiilivetyjen sekä happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja niiden nimeämisen perusteet. Opiskelija oppii soveltamaan tietoa ainemäärästä ja konsentraatiosta muun muassa liuosten valmistamisessa ja laimentamisessa.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tutkivat esimerkiksi ryhmätyöskentelynä kemiallisia reaktioita. He pohtivat yhdessä kokeellisen työn tuloksia. Tämä kehittää ja vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii saostumis-, hajoamis-, protolyysi- ja neutraloitumisreaktiota sekä hiilen yhdisteiden reaktioita kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen. Opiskelija ymmärtää, ettei ainetta häviä kemiallisessa reaktiossa. Ideaalikaasun tilanyhtälö tulee opiskelijalle tutuksi.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tutkivat esimerkiksi ryhmätyöskentelynä hapettumis-pelkistymisreaktioita. He pohtivat yhdessä kokeellisen työn tuloksia. Tämä kehittää ja vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Erilaiset energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa tulevat opiskelijalle tutuiksi. Opiskelija tutustuu kiertotalouteen ja erilaisiin energiaratkaisuihin. Opiskelija tutkii sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen. Reaktiosarjoihin liittyvät laskut sekä seoslaskut tulevat opiskelijalle tutuiksi.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät

- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu happamoitumisen syihin ja seurauksiin, esimerkiksi typen ja rikin oksidien ympäristövaikutuksiin. Neutraloitumisreaktio keinona vähentää happamuutta tulee opiskelijalle tutuksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystään. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii kokeellisesti reaktionopeuteen tai kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä. Hapot, emäkset, niiden ympäristövaikutukset ja puskuriliuokset tulevat opiskelijalle tutuiksi.

Kemian kertaus, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa kemian opintojaksojen 1 - 6 keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija syventää ymmärrystään kemian keskeisistä sisällöistä.
- Opiskelija osaa käyttää kemian ylioppilaskokeen kannalta keskeisiä ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kemian opintojaksojen 1 - 6 aihealueet
- Opiskelija harjoittelee/kertaa kemian ylioppilaskokeen ohjelmien käyttöä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa ratkaistavakseen esimerkiksi oppiainerajat ylittäviä tehtäviä sekä tehtäviä, jotka vaativat kemian keskeisten sisältöjen hallinnan lisäksi tietoa elämän eri osa-alueilta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta tekemistään tehtävistä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, on osa opintojakson arviointia. Opiskelijan osaamista voidaan lisäksi arvioida esimerkiksi kokeen perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija valmistautuu kemian ylioppilaskokeeseen. Opiskelija kertoo kemian opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja syventää ymmärrystään niistä. Ohjelmistot, joita käytetään kemian ylioppilaskokeessa, tulevat opiskelijalle tutuiksi.

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuuskäytännöt.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävässä elämäntavassa edistämässä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti

- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämiseksi luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

KE1: Opiskelija oppii arvioimaan erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen. Esimerkkejä arjen aineista voivat olla elintarvikkeet, lääkeaineet ja puhdistusaineet.

Opiskelija oppii huomioimaan työturvallisuuskohdat kokeellisessa työskentelyssä. Hän voi esimerkiksi tutustua jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

KE1: Opiskelija tutustuu erilaisiin kemian jatko-opintoaloihin ja työpaikkoihin esimerkiksi netistä löytyvän tiedon avulla. Tämä kartuttaa opiskelijan ymmärrystä kemian merkityksestä yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

KE2: Aineen rakenteen erilaisiin malleihin, kuten atomimalleihin, tutustuminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja sen kehittymistä. Esimerkiksi yhdisteiden kaavojen kirjoittaminen antaa opiskelijalle tietoa kemialle tyypillisestä kielestä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä tai kokeellisesta työskentelystä. Opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa.

Opiskelijan osaamista arvioidaan esimerkiksi kokeen tai erilaisten pienempien testien tai kokeellisesta työskentelystä tehtyjen havaintojen perusteella.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, koe tai muu näyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

KE1: Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia, jotka herättävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan. Opiskelija tutustuu jaksolliseen järjestelmään, atomin rakenteeseen, ainemäärään ja konsentraatioon. Aineiden ominaisuuksiin opiskelija tutustuu muun muassa kokeellisen työskentelyn avulla. Samalla työturvallisuusnäkökohdat tulevat opiskelijalle tutuiksi.

KE2: Opiskelija tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä. Luonnontieteellisen tiedon luonne ja sen kehittyminen tulevat opiskelijalle tutuiksi. Opiskelija oppii kuvaamaan aineen rakennetta erilaisilla malleilla. Kemiaallisiin sidoksiin ja aineiden ominaisuuksiin opiskelija tutustuu muun muassa kokeellisen työskentelyn avulla.

Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.9. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmantutkimuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteidenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa

- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

8.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu ajankohtaisten uutisten antamiin tietoihin ja mielikuviin eri uskonnoista.
- Opiskelija oppii käyttämään uskontotieteen perustermistöä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuurista, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

- juutalaisuus, kristinusko ja islam uutisissa
- uskonnon tieteellinen tutkimus Suomessa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehdyttäessä uskonnon ja tieteen suhteeseen, uskonnon määrittelyyn sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin opiskelija saa valmiuksia hahmottaa uskontoa eri tieteenalojen ja uskontojen itseyttä näkökulmasta. Tutustuttaessa uskontojen erilaisiin tulkintatapoihin ja sisäiseen monimuotoisuuteen opiskelija harjaantuu tarkastelemaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota ja kielenkäyttöä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Perehdyttäessä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin oppiin ja suhteeseen yhteiskuntaan harjaannutetaan opiskelijan lähdekriittistä ajattelukykyä suhteessa käytettyihin aineistoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kehitetään opiskelijan valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojaksoon voi kuulua myös välikuulusteluja. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä kirjallisista ja muista töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi palauteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana uskontotieteen sanaston hallintaa mittaavan kokeen.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso käsittelee maailman uskontotilannetta, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden yleispiirteitä sekä tieteen ja uskonnon välistä suhdetta. Opintojaksossa tutustutaan myös juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn, oppiin, etiikkaan ja elämäntapaan.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyyden ilmiö*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolssa tutustutaan katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Opiskelija hahmottaa paremmin kristillisten kirkkojen roolin yhteiskunnassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan kristillisten kirkkojen toiminnan eettisiä ulottuvuuksia ja kristinuskoon liittyviä ympäristökysymyksiä eri maanosien kontekstissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehitetään kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojaksoon voi kuulua myös välikuulusteluja. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä kirjallisista ja muista töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi palauteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy kristinuskon keskeisiin jakautumisiin ja niiden seurauksena syntyneisiin uskonnollisiin liikkeisiin. Opintojakson muita aiheita ovat uskonnon vaikutus yhteiskuntaan ja yksilöön, kristinuskon ajankohtaiset kysymykset ja asema Euroopassa.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan Euroopan ulkopuolella muotoutuneiden uskontojen eettisiin periaatteisiin, oppiin ja keskeisiin piirteisiin. Opiskelija saa aineksia vertailla omaan maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä suhteessa opintojaksossa käsiteltäviin uskontoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan globaalilla tasolla vaikuttavien uskontojen suhdetta yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Opiskelijan ymmärrys erilaisia kulttuureja kohtaan kehittyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojaksoon voi kuulua myös välikuulusteluja. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä kirjallisista ja muista töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi palautteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy Aasiassa syntyneisiin uskontoihin ja pohtii niiden vaikutuksia yksilöön, kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan. Hän tutustuu myös luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin. Opiskelija kehittää valmiuksiaan toimia kansainvälisissä työtehtävissä.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja*

perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan uskonnollisten yhteisöjen toimintaan Suomessa. Erityisesti tarkastellaan uskonnollisia yhteisöjä lainsäädännön, uskonnon- ja katsomuksenvapauden sekä yhdenvertaisuuden ja syrjinnän näkökulmista. Lisäksi tutkitaan uskonnon merkitystä ja näkyvyyttä julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa. Opiskelijan ymmärrys opintojakson teemoista ja niiden yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta kehittyy.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla. Hän tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä. Hän tutustuu uskonnonvapauteen, uskonnottomuuteen, uskontokritiikkiin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvään keskusteluun ja oppii arvioimaan niitä ajankohtaisessa keskustelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä kirjallisista ja muista töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana kirjallisen työn, joka arvioidaan asteikolla 4 - 10. Opettaja antaa työstä kirjallisen palautteen opintojakson aikana. Opiskelija voi palautteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin. Opettaja voi antaa oppilaan tekemistä näytöistä myös suullista palautetta.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu suomalaisen uskonnollisuuden historiaan ja suomalaisiin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden yhteiskunnalliseen vaikutukseen ja merkitykseen. Opintojakson muita aiheita ovat uskonnonvapaus, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutus sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvä ajankohtainen keskustelu.

Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan uskonnon ja taiteen suhdetta monitieteisestä näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjaannuttaa taitoaan tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa ja vahvistaa samalla omaa kulttuuriosaamistaan ja identiteettiään.

Opintojakso tukee monipuolisesti opiskelijan valmiuksia toimia kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä erilaisissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia, analyyseja, mediasisältöjä ja/ tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi palautteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään uskonnon ja taiteen välistä suhdetta ja perehdytään uskonnollisten teemojen, oppien ja symboliikan käsittelyyn erilaisissa taidemuodoissa.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa analysoida eettisesti median sisältöjä ja teemoja.
- Opiskelija osaa arvioida lähdekriittisesti median sisältöjä.
- Opiskelija tietää, mitä on uskontokritiikki.

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

- eri uskontoihin liittyvän mediamateriaalin käsittely

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso pyrkii antamaan opiskelijalle valmiuksia analysoida ja arvioida uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta ja niihin liittyvää ajankohtaista keskustelua sekä tunnistaa kristinuskon vaikutusta suomalaisessa kulttuurissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustuminen uskonnon tutkimuksen ajankohtaisiin näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla kehittää opiskelijan monitieteistä osaamista sekä antaa mahdollisuuden oman ajattelun, näkemysten ja toiminnan arvolähtökohtien pohdintaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia, analyysseja, mediasisältöjä ja/ tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/ tai kokeesta ja/ tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi palautteen perusteella tehdä itsearviointia oppimisestaan ja osaamisensa tasosta.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy uskonnollisen median keinoihin, kuten asenteiden ja mielikuvien muokkaamiseen. Lisäksi hän tarkastelee median ja uskonnon välisiä suhteita.

Uskonnon kertaus, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo uskonnon opintojaksojen 1 - 6 keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija tunnistaa uskonnon ylioppilaskokeissa käytettävät erilaiset kysymystyypit.

- Opiskelija osaa käyttää tarpeellisia LibreOfficen ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan opintojaksojen UE1 - UE6 tärkeimmät sisällöt.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa yhdistellään eri opintojaksojen tietoja ja taitoja sekä opetellaan tekemään lukusuunitelmia. Näin harjoitetaan oppilaan oppimisen taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa toimitaan pareittain ja ryhmissä ja harjoitetaan näin sosiaalisuutta ja yhdessä toimimisen taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa kerrataan kristinuskon ja muiden uskontojen vaikutusta kulttuuriin ja yhetiskuntaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia, analyyseja, mediasisältöjä ja/ tai ryhmätöitä tai/ ja esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä preliminäärikoe.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/ tai kokeesta ja/ tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Kokeen arviointi perustuu ylioppilastutkintolautakunnan antamaan ohjeistukseen hyvän vastauksen piirteistä.

Opettajan antama arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija valmistautuu uskonnon ylioppilaskokeeseen, perehtyy hyvään vastaustekniikkaan ja harjoittelee vanhoihin yo-koekysymyksiin vastaamista. Hän kertoo uskonnon opintojaksojen keskeisimpiä asioita.

8.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa
- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntaan sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä

Paikallinen lisäys

- juutalaisuus, kristinusko ja islam mediassa

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehdyttäessä uskonnon ja tieteen suhteeseen, uskonnon määrittelyyn sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin opiskelija saa valmiuksia hahmottaa uskontoa eri tieteenalojen ja uskontojen itseymmäryksen näkökulmasta. Tutustuttaessa uskontojen erilaisiin tulkintatapoihin ja sisäiseen monimuotoisuuteen opiskelija harjaantuu tarkastelemaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota ja kielenkäyttöä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Perehdyttäessä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin oppiin ja suhteeseen yhteiskuntaan, harjaannutetaan opiskelijan lähdekriittistä ajattelukykyä suhteessa käytettyihin aineistoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kehitetään opiskelijan valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso käsittelee maailman uskontotilannetta, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden yleispiirteitä. Opintojaksossa tutustutaan myös juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn, oppiin, etiikkaan ja elämäntapaan.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä
- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan kristillisen kirkon toiminnan eettisiä ulottuvuuksia ja kristinuskoon liittyviä ympäristökysymyksiä ortodoksisen kirkon kontekstissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti ortodoksisen, kristillisyyden yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Opiskelija hahmottaa paremmin kristillisten kirkkojen roolin yhteiskunnassa.

Opintojaksossa käsitellään itäisen kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehitetään kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy kristinuskon keskeisiin jakautumisiin ja niiden seurauksena syntyneisiin uskonnollisiin liikkeisiin. Opintojaksossa tutustutaan ortodoksisen kirkon historiaan.

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee mailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksisen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan Euroopan ulkopuolella muotoutuneiden uskontojen eettisiin periaatteisiin, oppiin ja keskeisiin piirteisiin. Opiskelija saa aineksia vertailla omaan maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä suhteessa opintojaksossa käsiteltäviin uskontoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan globaalilla tasolla vaikuttavien uskontojen suhdetta yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Opiskelijan ymmärrys erilaisia kulttuureja kohtaan kehittyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy Aasiassa syntyneisiin uskontoihin ja pohtii niiden vaikutuksia yksilöön, kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan. Hän tutustuu myös luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin. Opiskelija kehittää valmiuksiaan toimia kansainvälisissä työtehtävissä.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauden sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan uskonnollisten yhteisöjen toimintaan Suomessa. Erityisesti tarkastellaan uskonnollisia yhteisöjä lainsäädännön, uskonnon- ja katsomuksenvapauden sekä yhdenvertaisuuden ja syrjinnän näkökulmista. Lisäksi tutkitaan uskonnon merkitystä ja näkyvyyttä julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa lähinnä ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Opiskelijan ymmärrys opintojakson teemoista ja niiden yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta kehittyi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla. Hän tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä. Hän tutustuu uskonnonvapauden, uskonnottomuuteen, uskontokritiikkiin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvään keskusteluun ja oppii arvioimaan niitä ajankohtaisessa keskustelussa lähinnä ortodoksisen kirkon näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearviointin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu suomalaisen uskonnollisuuden historiaan lähinnä ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Opintojaksossa käsitellään lisäksi uskonnonvapautta, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää keskustelua ortodoksisen kirkon näkökulmasta.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ortodoksisen uskonnon ja taiteen suhdetta monitieteellisestä näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjaannuttaa taitoaan tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen eri muodoissa ja vahvistaa samalla omaa identiteettiään. Opintojakso tukee monipuolisesti opiskelijan valmiuksia toimia kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä erilaisissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearvioinnin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan uskontojen ja taiteen vuorovaikutukseen ja uskontojen merkitykseen taiteen kehityksessä sekä uskontojen ja erityisesti ortodoksisen kristillisyyden ilmenemiseen nykypäivän taiteessa. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat kristillinen taide ja erityisesti ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta

- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa harjoittelemaan valmiuksiaan analysoida ja arvioida uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta ja siihen liittyvää ajankohtaista keskustelua sekä tunnistaa kristinuskon vaikutusta suomalaisessa kulttuurissa ortodoksisen kristillisyyden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustuminen uskonnon tutkimuksen ajankohtaisiin näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla kehittää opiskelijan monitieteistä osaamista sekä antaa mahdollisuuden oman ajattelun, näkemysten ja toiminnan arvolähtökohtien pohdintaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Osaamisen arviointi perustuu opintojakson tavoitteiden mukaiseen kokeeseen tai muihin opiskelijan antamiin näyttöihin, kuten suulliseen aktiivisuuteen, ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn, esitelmiin, pienempiin kokeisiin tai muihin töihin.

Arviointi tukee opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä opintojakson aikana. Arvioidaan opiskelijan kykyä työskennellä yksin tai ryhmässä sekä ymmärtää oppiaineen sisältöjä ja osata ajatella monipuolisesti. Itsearvioinnin ja opettajan suullisen tai kirjallisen palautteen avulla opiskelijaa kannustetaan ja tuodaan esille, kuinka opiskelija voi vielä kehittää opiskelussaan haasteellisiksi koettuja osa-alueitaan. Osaamisen arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Opiskelu perustuu kokeeseen ja opettajan määrittelemiін tehtäviin. Opiskelija opiskelee opintojakson opettajan ohjeistamalla tavalla. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan koe, tehtävät ja muut työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy uskonnollisen median keinoihin, kuten asenteiden ja mielikuvien muokkaamiseen. Lisäksi hän tarkastelee median ja uskonnon välisiä suhteita lähinnä ortodoksisen kristillisyyden näkökulmasta.

8.10. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan

visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä kehityksessä liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy kuvasommittelun keinoihin ja ymmärtää niiden merkityksen kuvan sanoman rakentajina.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään vuorovaikutusosaamista rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan

menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin. Kuvataidetehtävissä opiskelijalla on mahdollisuus tutkia ympäristöä, yhteiskuntaa ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kestävän elämäntavan ja eettisyyden näkökulmasta omia taidetyöskentelyvalintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija voi perehtyä visuaalisen kulttuurin ilmentämiin yhteiskunnallisiin arvoihin ja merkityksiin taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan rakentavasti kantaa yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla tehtävillä.

Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy taiteen erilaisiin tehtäviin ja visuaalisen ilmaisun keinoihin toteuttamalla omia taidetuotoksia sekä analysoimalla kuvaa sanallisesti.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulinnan keinojen käyttäminen*
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ilmaisee mielipiteitään ja tunteitaan tuotesuunnittelussa, arkkitehtuurissa ja sisustussuunnittelussa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa on mahdollisuus toteuttaa ryhmätyönä esimerkiksi talon julkisivu- tai sisustussuunnittelua, jolloin opiskelijat kehittävät yhteistoiminnallisia taitojaan. Opiskelija oppii huomioimaan toisen mielipiteitä ja tunteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteidenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan tuote- ja ympäristösuunnittelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävästä tulevaisuudesta tuote- ja ympäristösuunnittelussa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävästä elämäntavan näkökulmasta: miten suunnittelutyössä on otettava huomioon materiaalien ja teknologioiden kestävä käyttö.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä tuote- ja ympäristösuunnittelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla tehtävillä.

Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija toteuttaa muotoiluun ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tehtäviä esim. pienoismalleina, piirustuksina ja maalauksina sekä kirjallisina esittelyinä ja analyysinä.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*

- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään tutkimalla median ilmentämiä arvoja ja merkityksiä. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ilmaisee mielipiteitään ja tunteitaan audiovisuaalisten ilmaisukeinojen avulla. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia mediakuvakulttuureja ja mediailmaisun tapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvaviestinnän opinnoissa syvennetään eettisyyttä ja ympäristöosaamista tutkimalla median välittämää tietoa ympäristön, yhteiskunnan ja globaalien maailman eettisistä ja ekologisista kysymyksistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia eettisiä valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan mediailmaisussaan. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa on mahdollisuus toteuttaa ryhmätyönä tiettyjä mediatehtäviä, joissa opiskelijat kehittävät myös vuorovaikutustaitojaan. Mahdollisesti opintojakson aikana toteutetaan myös vertaisarviointia yhdessä tai useammassa tehtävässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla tehtävillä.

Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy mediaan mm. graafisen viestinnän, valo- ja elokuvailmaisun sekä mediakuva-analyysin avulla. Osa töistä tehdään kuvanmuokkaus- ja editointiohjelmilla.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*

- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään tutkimalla taidehistorian monimuotoisuutta. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten taidehistorian eri tyylikaudet heijastivat ja muokkasivat yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Taidehistorian sisältämää kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään tutkimalla Euroopan taidehistorian ilmentämiä arvoja ja merkityksiä. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla näytöillä.

Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy taidehistoriaan ja eri aikakausien taidekäsityksiin. Opiskelija toteuttaa tyyliasuuniin liittyviä omia taidetuotoksia erilaisilla tekniikoilla.

Valokuvaus, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy valokuvaustekniikkaan ja oppii hyödyntämään kamerateknisiä säätöjä omassa valokuvailmaisussaan.
- Opiskelija vahvistaa sommittelutaitojaan valokuvauksen avulla ja osaa soveltaa eri tyylilajeja omassa ilmaisussaan.
- Opiskelija harjaantuu valokuvien digitaaliseen kuvanmuokkaukseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- digitaalisen järjestelmäkameran tekniikka ja kamerateknisten säätöjen vaikutus valokuvaan
- erilaisiin tyylilajeihin, esim. symbolismiin, surrealismiin, kubismiin, perehtyminen valokuvataiteessa
- digitaalisen kuvanmuokkauksen perusteet sekä haastavampien muokkausten kokeilu mahdollisesti Adobe Photoshopin tai muun vastaavan kuvanmuokkausohjelman avulla

Paikallinen lisäys

Laaia-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus omien tunteiden, mielipiteiden ilmaisuun valokuvailmaisun keinoilla. Opiskelijaa kannustetaan etsimään häntä itseään kiinnostavia valokuvailmaisun tapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen valokuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia jakaa merkityksiä ja keskustella niistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan valokuvaustehtävissä rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla näytöillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija valokuvaa digijärjestelmäkameralla ja perehtyy kuvasommittelun ohella kamerateknisiin säätöihin ja niiden vaikutuksiin valokuvassa.

Valokuvaustehtävissä kokeillaan eri tyyllilajien mukaista ilmaisua ja tutustutaan ammattivalokuvaajien tuotantoon. Omia valokuvaotoksia muokataan esim. Photoshop-ohjelmalla.

Keramiikka ja kuvanveisto, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan keramiikkaan taideteollisuudessa ja taiteessa sekä kuvanveistoon taidehistoriassa ja nykytaiteessa, ja haetaan vaikutteita näistä omaan kolmiulotteiseen ilmaisuun.
- Oman taiteellisen työskentelyn kautta opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan keraamiikka- ja kuvanveistotaidetta sekä keramiikkaa taideteollisuuden osana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehdytään erilaisiin kuvanveiston ja keramiikan tekniikkoihin kuten muovailu-, kipsivalu, levy-, makkara-, muotti- ja dreijaustekniikkoihin.
- Opiskelija valitsee työpajaluonteisessa työskentelyssä itseään kiinnostavat taideteolliset ja taiteelliset teemat sekä tekniikat toteuttaa keramiikka- ja kuvanveistoteoksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ilmaisee ajatuksiaan, mielipiteitään ja tunteitaan kolmiulotteisen ilmaisun avulla. Kuvallinen ilmaisu tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työpajaluonteinen työskentely kehittää vuorovaikutusosaamista opiskelijoiden keskustellessa vapaamuotoisesti omista teoksistaan. He voivat myös antaa palautetta työskentelystä toisilleen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdytään sekä taidehistorian että nykytaiteen kautta kuvanveistoon ja keramiikkaan. Näin opiskelijalle syntyy käsitys eri kulttuureissa tapahtuneesta kehityksestä esim. ihmisen kuvaamisesta kuvanveistotaiteesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla näytöillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija toteuttaa erilaisilla keramiikan ja kuvanveiston tekniikoilla kolmiulotteisia teoksia, joissa soveltaa taideteollisuuden, taidehistorian ja nykytaiteen erilaisia ilmaisukeinoja.

Piirustus, maalaus ja taidegrafiikka, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalla on mahdollisuus vahvistaa ja kehittää omia ilmaisullisia taitojaan sekä löytää myös uusia toteutustapoja omaan visuaaliseen ilmaisuunsa esim. taidegrafiikan avulla.
- Projektiluonteinen intensiivinen työpajatyöskentely antaa valmiuksia tuleviin jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaisten piirustus- ja maalausvälineiden kokeilu ja niiden ilmaisukeinojen hyödyntäminen omassa ilmaisussa
- tutustuminen johonkin taidegrafiikan muotoon kuten kartonkigrafiikkaan, metalligrafiikkaan, linokaiverrukseen, monotypiaan
- Opintojaksossa perehdytään mm. suomalaisten nykytaiteilijoiden erilaisiin lähtökohtiin ja tapoihin toteuttaa taidetta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija vahvistaa omaa identiteettiään ilmaisemalla taidetuotoksissaan omia ajatuksiaan, mielipiteitään ja tunteitaan. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työpajaluonteinen työskentely kehittää vuorovaikutusosaamista opiskelijoiden keskustellessa vapaamuotoisesti omista teoksistaan. He voivat myös antaa palautetta työskentelystä toisilleen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijat tutustuvat piirustus- ja maalaustaiteeseen, joiden aiheissa käsitellään mm. ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä. Opiskelijat voivat omista teoksistaan käsitellä näitä teemoja. Opinnot syventävät osaamista erilaisen materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kuvallisilla sekä kirjallisilla näytöillä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijalla on mahdollisuus syventyä valitsemiinsa aihekokonaisuuksiin ja tekniikkoihin, esim. hiilipiirustukseen, akryylimaalaukseen, metalli- tai kartonkigrafiikkaan, monotypiaan.

Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Think globally, 4 op (TGL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vaikuttava media, 4 op (VME)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.11. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suoriutuskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvausta vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänsäkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä

- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vahvistaa yhteiskunnallista osaamistaan ottamalla vastuuta oman toimintakykynsä kehittämisestä ja yrittämällä parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään, että jokainen yksilö on omalta osaltaan vastuussa toimintakyvystään yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Opintojakson yhteistoiminnalliset työtävät tukevat yhteisöllisyyden kokemuksen syntymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa pyritään tekemään paljon yhteistyötä opiskelijoiden kesken. Tämä auttaa opiskelijoita ymmärtämään ihmisten erilaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lihaskäytöllä liikuntapaikoille siirtymiseen kannustetaan ympäristöarvoja kunnioittaen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti ja tukee yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisen kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistystyksen myötä.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vahvistaa yhteiskunnallista osaamistaan ottamalla vastuuta oman toimintakykynsä kehittämisestä ja yrittämällä parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään, että jokainen yksilö on omalta osaltaan vastuussa toimintakyvystään yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Opintojakson yhteistoiminnalliset työtavat tukevat yhteisöllisyyden kokemuksen syntymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokemaa liikunnallista pätevyyttä ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa pyritään tekemään paljon yhteistyötä opiskelijoiden kesken. Tämä auttaa opiskelijoita ymmärtämään ihmisten erilaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lihaskäytöllä liikuntapaikoille siirtymiseen kannustetaan ympäristöarvoja kunnioittaen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti ja tukee yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan fyysisten ominaisuuksien (voiman, nopeuden, kestävyys ja liikkuvuuden) itsearviointiin, ylläpitoon ja kehittämiseen monipuolisesti liikkuen. Opiskelija syventää tietojään liikkuvuuden ja kehonhuollon alueella sekä ergonomiaa liike- ja suoritustekniikoissa. Lisäksi opiskelijan yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehitetään liikunnallisilla pari- ja ryhmätehtävillä.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- harjaantuu kehon hallinnassa*
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokemaa liikunnallista pätevyyttä ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja kokemaa pätevyyttä uuden oppimisen myötä. Keskeiset sisällöt ovat uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustumista.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa edistetään opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Keskeisenä sisältönä ovat pallopelit. Opiskelija kehittää palloilutaitojaan ja parantaa pelikäsitystään yhteistoiminnallisesti. Opintojakson sisältö rakentuu yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edistää erityisesti opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuvat toiminta- ja opiskelukyvyyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys. Opintojakso tukee opiskelijan jaksamista ja lisää opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten avulla.

Salibandy- ja jääpelit, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- joukkuepelitaitojen ja taktisen osaamisen kehittäminen, sääntöjen oppiminen ja henkilökohtaisten pelitaitojen harjaannuttaminen
- vuorovaikutustilanteissa toimiminen toisia kunnioittavasti, muiden auttaminen ja kannustaminen liikuntatunneilla sekä rakentavan palautteen antaminen
- parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, aktiivinen ja asiallinen työskentely sekä itsensä pitkäjänteinen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson pääsisältönä on joukkuepelitaitojen ja taktisen osaamisen kehittäminen, sääntöjen oppiminen ja henkilökohtaisten pelitaitojen harjaannuttaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja

myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja -tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää joukkuepelitaitojaan ja taktista osaamistaan, oppii sääntöjä ja harjaannuttaa omia pelitaitojaan. Hän pelaa salibandya ja erilaisia jääpelejä. Opintojakson sisältö rakentuu yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Mailapelit, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- eri mailapeleihin liittyvien taitojen harjaannuttaminen, sääntöjen oppiminen ja erilaisten pelimuotojen kokeileminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaannuttaa mailapelitaitojaan. Lajeja ovat mm. sulkapallo, tennis, pickleball, pöytätennis ja golf. Sisältö rakentuu yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja

myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja -tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija harjaannuttaa mailapelitaitojaan. Lajeja ovat mm. sulkapallo, tennis, pickleball, pöytätennis ja golf. Opintojakson sisältö rakentuu yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Ryhmäliikunta, 2 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- erilaisiin ryhmäliikunnan muotoihin tutustuminen
- vuorovaikutustilanteissa toimiminen toisia kunnioittavasti, muiden auttaminen ja kannustaminen liikuntatunneilla sekä rakentavan palautteen antaminen
- parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, aktiivinen ja asiallinen työskentely sekä itsensä pitkäjänteinen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eri ryhmäliikunnan muodot, esim. spinning, ilmajooga, kahvakuula, fitball, foamroller
- erilaiset lihaskunto- ja rentoutusharjoitukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokemana liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja -tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu ryhmän toiveiden mukaisesti eri ryhmäliikunnan muotoihin, esim. spinningiin, ilmajoogaan, kahvakuulaan, fitballiin, foamrolleriin. Opintojakson sisältöön kuuluvat myös erilaiset lihashuolto- ja rentoutusharjoitukset.

Vanhat tanssit, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- erilaisiin vanhoihin tansseihin tutustuminen
- vuorovaikutustilanteissa toimiminen toisia kunnioittavasti, muiden auttaminen ja kannustaminen liikuntatunneilla sekä rakentavan palautteen antaminen
- parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, aktiivinen ja asiallinen työskentely sekä itsensä pitkäjännitteinen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältönä ovat vanhat tanssit, vanhojen päivän tapakulttuuriin tutustuminen sekä hyvien käytöstapojen kertaaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan kokemana liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja -tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisältönä ovat vanhat tanssit, vanhojen päivän tapakulttuuriin tutustuminen sekä hyvien käytöstapojen kertaaminen.

Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.12. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota.

Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

8.12.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaat prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaat potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri. Opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertaat lukujoukot, peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan periaatteet ja potenssien laskusäännöt. Hän syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan ja vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä. Opiskelija ratkaisee yhtälöitä ja yhtälöpareja sekä käyttää

verrannollisuutta ongelmanratkaisussa. Hän käyttää ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

8.12.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija laskee polynomien tuloja ja opiskelee binomikaavat. Opiskelija ratkaisee polynomi yhtälöitä ja -epäyhtälöitä ja tutkii juurten lukumäärää. Lisäksi hän ratkaisee rationaali- ja juuriyhtälöitä.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii hahmottamaan ja ratkaisemaan geometrisia ongelmia käyttämällä hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suoraa että vinokulmaisen kolmion trigonometriaa. Opiskelija laskee pinta-aloja ja tilavuuksia.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus

- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan "yrittäjämäinen" ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu suoran, paraabelin ja ympyrän yhtälöihin. Lisäksi hän ratkaisee itseisarvoyhtälöitä. Opiskelija tutustuu vektorikäsitteeseen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin. Opiskelija oppii ratkaisemaan tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*

- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy trigonometrisiin funktioihin yksikköympyrän avulla. Hän ratkaisee trigonometrisiä yhtälöitä sekä tutustuu eksponentti- ja logaritmifunktioihin.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii raja-arvoja, jatkuvuutta ja derivaattaa. Lisäksi hän tutustuu derivoimissääntöihin ja tutkii funktion kulkua ja ääriarvoja. Opiskelija opettelee derivoimaan yhdistetyn funktion.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii integraalifunktion käsitteen ja integraalifunktioiden määrittämisen. Hän selvittää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alojen ja tilavuuksien laskemiseen.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy diskreettiin jakaumaan ja määrittää jakauman tunnuslukuja. Hän perehtyy myös todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja laskusääntöihin.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa tuetaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaa sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija käyttää lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa ja oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja. Hän vahvistaa matemaattisia valmiuksia talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan. Hän hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla. Opiskelija vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä. Opiskelija tutustuu kahden muuttujan funktioon.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu lukuteorian peruskäsitteisiin ja jaollisuuteen. Opiskelija perehtyy logiikan käsitteisiin ja oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä

- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa. Opiskelija tutkii funktion jatkuvuutta ja derivoituvuutta ja tutustuu funktioiden raja-arvoihin äärettömyydessä. Opiskelija oppii muodostamaan käänteisfunktioita.

Ensimmäisen vuoden kertaus, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaan pitkän matematiikan ensimmäisen vuoden opintojaksojen sisältöjä.
- Opiskelija harjaantuu matematiikan opinnoissa tarvittavien ohjelmistojen käytössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen MAY1- MAA4 sisällöt
- matematiikan ohjelmistot, esimerkiksi TI-Nspire ja GeoGebra.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan

opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoa sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertoo opintojaksojen MAY1 - MAA4 sisältöjä toisen lukiovuoden alussa. Opintojaksossa harjoitellaan matematiikan digitaalisten ohjelmistojen käyttöä.

Geometria ja vektorit 2, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu tasogeometrian sovellustehtävissä.
- Opiskelija tutustuu avaruuskappaleisiin ja niiden ominaisuuksiin ääriarvosovelluksiin.
- Opiskelija syventää ja laajentaa vektorigeometrian osaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tasogeometria ja avaruuskappaleet
- ääriarvosovellukset
- vektoreiden pistetulo, ristitulo ja skalaarikolmitulo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa

työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu avaruuskappaleisiin ja niiden ominaisuuksiin ääriarvosovelluksineen. Lisäksi hän syventää ja laajentaa vektorigeometrian osaamistaan.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija muodostaa yhtenäisen kuvan pitkän matematiikan osa-alueista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen MAY1, MAA2 - MAA9 sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija muodostaa yhtenäisen kuvan pitkän matematiikan osa-alueista.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (MAA16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu ylioppilaskokeen tehtävien ratkaisemiseen.
- Opiskelija saa käsityksen hyvän vastauksen vaatimuksista matematiikan ylioppilaskokeessa.
- Opiskelija osaa käyttää ylioppilaskokeen kannalta keskeisiä ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- edeltävien vuosien pitkän matematiikan ylioppilaskokeet
- matematiikan aiempien opintojaksojen sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoa sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija laskee aikaisempien vuosien ylioppilastehtäviä.

8.12.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan saavuttamaan omia tavoitteitaan. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija käyttää lausekkeita, yhtälöitä, lukujonoja ja lukujonoiden summia matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa. Hän tutustuu toisen asteen polynomifunktioon ja toisen asteen yhtälöön. Hän käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvien ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yhteistyöhön, yhdessä laskemiseen ja yhdessä oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tekee havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista. Hän vahvistaa tasokuvien ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan ja ratkaisee käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen. Hän käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että lineaarista ja eksponentiaalista mallia voidaan hyödyntää ihmiskuntaan liittyvien ongelmien mallintamisessa ja ratkaisemisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii reaali maailman ilmiöiden säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla. Hän arvioi mallien käyttökelpoisuutta ja tekee mallien avulla ennusteita. Hän käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan erilaisia aineistoja. Opiskelijaa rohkaistaan soveltamaan tilastollisia menetelmiä eri oppiaineissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija käsittelee ja tulkitsee tilastollisia aineistoja sekä määrittelee tilastollisia tunnuslukuja. Hän perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja laskulakeihin. Hän käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa tuetaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii talousmatematiikan peruskäsitteitä ja -taitoja. Hän syventää prosenttilaskennan taitojaan ja oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä. Hän käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka, 1 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämaiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa tuetaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija käyttää lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa ja oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja. Hän vahvistaa matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa, yrittäjyydessä ja kannattavuuden laskennassa. Hän hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla mm. derivointia käyttäen, yhdistelemään asioita ja soveltamaan opittuja matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutkii funktion muutosnopeutta sekä tutustuu derivaattaan muutosnopeuden mittana. Hän tutkii polynomifunktion kulkua ja määrittää polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon. Hän käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa erilaisten aineistojen ja tilastojen käsittelytaitoja, havainnollistamista sekä tulkitsemista. Opiskelijaa rohkaistaan soveltamaan tilastollisia menetelmiä eri oppiaineissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu normaalijakaumaan ja binomijakaumaan sekä määrittää niihin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä. Hän oppii luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteet. Hän määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä ohjelmistojen avulla.

Opintojaksojen MAY1 ja MAB2 kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertailee lyhyen matematiikan opintojaksojen MAY1 ja MAB2 sisältöjä.
- Opiskelija harjaantuu matematiikan opinnoissa tarvittavien ohjelmistojen käytössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen MAY1 ja MAB2 sisällöt.
- matematiikan ohjelmistot, esimerkiksi SpeedCrunch ja GeoGebra.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertoo opintojaksojen MAY1 ja MAB2 sisällöt ja vahvistaa laskutaitoa.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija muodostaa yhtenäisen kuvan lyhyen matematiikan osa-alueista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen MAY1 ja MAB2 - MAB7 sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen sekä yhdessä laskemiseen ja yhdessä oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertoo ja syventää lyhyen matematiikan keskeisiä sisältöjä.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu ylioppilaskokeen tehtävien ratkaisemiseen.
- Opiskelija saa käsityksen hyvän vastauksen vaatimuksista matematiikan ylioppilaskokeessa.
- Opiskelija osaa käyttää ylioppilaskokeen kannalta keskeisiä ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- edeltävien vuosien lyhyen matematiikan ylioppilaskokeet
- lyhyen matematiikan yo-kokeeseen vastaaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen sekä yhdessä laskemiseen ja yhdessä oppimiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija laskee lyhyen matematiikan vanhoja ylioppilaskoetehtäviä.

Talousmatematiikan taidot, 2 op (MAB6MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*

- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

MAB6 ja MAB7: Opiskelijaa tuetaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

MAB6 ja MAB7: Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

MAB6: Opiskelija oppii talousmatematiikan peruskäsitteitä ja -taitoja. Hän syventää prosenttilaskennan taitojaan ja oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä. Hän osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

MAB7: Opiskelija käyttää lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa ja oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja. Hän vahvistaa matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa, yrittäjyydessä ja kannattavuuden laskennassa. Hän hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä.

Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.13. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omaehtoinen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat

ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoista. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu muiden kuuntelutottumuksiin ja pystyy esittelemään ja arvioimaan omia kuuntelutottumuksiaan.

- Opiskelija tiedostaa vastuullisen musiikin käyttämisen esimerkiksi tekijänoikeuksien perusteella.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ryhmätyöskentely ja yhdessä musisoiminen vahvistavat vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineena musiikki luo pohjaa hyvinvointitaitojen kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikillisessa toiminnassa opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan tuntityöskentelyyn, opiskelijan musiikilliseen osaamiseen ja opiskelijan päättöpäivänä tekemään opettajan määrittelemään opintojakson päättötyöhön. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana itsearviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan. Hän käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita. Opiskelija harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti sekä tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan. Hän ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa sekä ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mielluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ryhmätyöskentely ja yhdessä musisoiminen vahvistavat vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineena musiikki luo pohjaa hyvinvointitaitojen kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua ja sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan tuntityöskentelyyn, opiskelijan musiikilliseen osaamiseen ja opiskelijan päättöpäivänä

tekemään opettajan määrittelemään opintojakson päättötyöhön. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana itsearviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa. Hän kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan. Opiskelija analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä sekä heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ryhmätyöskentely ja yhdessä musisoiminen vahvistavat vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineena musiikki luo pohjaa hyvinvointitaitojen kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Musiikki on kulttuurinen ilmiö, ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja

kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan tuntityöskentelyyn, opiskelijan musiikilliseen osaamiseen ja opiskelijan päättöpäivänä tekemään opettajan määrittelemään opintojakson päättötyöhön. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana itsearviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä. Hän perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin. Hän oppii hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja tunnistamaan omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ryhmätyöskentely ja yhdessä musisoiminen vahvistavat vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineena musiikki luo pohjaa hyvinvointitaitojen kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan luovaa ja monitieteistä osaamista. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksiineen ja tunteineen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan tuntityöskentelyyn, opiskelijan musiikilliseen osaamiseen ja opiskelijan päättöpäivänä tekemään opettajan määrittelemään opintojakson päättötyöhön. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana itsearviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteiden välisessä prosessissa. Hän ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta. Opiskelija syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista sekä hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.14. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät

tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämäntiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan hyvinvointia harjoittamalla itsetuntemusta ja elämäntaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa tekemiensä valintojen vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä osaa tarkastella valintojaan eettisistä näkökulmista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso valmentaa opiskelijaa toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu erilaisiin opiskeluteknikoihin ja -menetelmiin ja kehittää osaamistaan niissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Arviointiin vaikuttaa opiskelijan aktiivinen osallistuminen opintojakson tavoitteiden mukaisiin toimintoihin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan opiskelijan koko lukio-opintojen aikana. Opintojakso jakautuu lukio-opintojen ajalle siten, että ensimmäisenä opiskeluvuotena keskitytään lukio-opintojen käytänteisiin ja opintojen rakenteeseen. Ensimmäisenä opiskeluvuotena laaditaan myös henkilökohtainen opintosuunnitelma. Toisen opiskeluvuoden opintojakson sisällöt muodostuvat ylioppilastutkintoon valmistautumisesta ja sen suorittamiseen liittyvästä suunnitelmasta. Kolmantena opiskeluvuotena keskitytään jatko-opintojen suunnitteluun ja ammatilliseen suuntautumiseen. Opiskelija laatii opintojensa päätteeksi jatko-opintosuunnitelman. Opintojakson sisällöt toteutuvat ryhmänohjauksena, erilaisina infoina ja henkilökohtaisina ohjaustapahtumina.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjäyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa esimerkiksi asiantuntijaluennoin ja koulutusvierailuin opiskelijan aktiivista toimijuutta ja lisää opiskelijan työelämätaitoja sekä yrittäjäyden ja työelämän tuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelymuodot tukevat opiskelijan vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan hyvinvointia sekä kehittää hänen itsetuntemustaan ja elämänhallinnantaitojaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija saa tietoa mahdollisuuksista opiskella ja työskennellä ulkomailla lukio-opintojen aikana tai sen jälkeen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelijat tekevät opintojakson teemoihin liittyviä tehtäviä, jotka kytkeytyvät laaja-alaiseen osaamisalueisiin. Opettajat arvioivat ja antavat palautetta tehtävistä opintojakson aikana. Opiskelijat harjoittavat samalla itsearviointitaitojaan. Laaja-alaisen osaamisen osaamisalueiden arviointi toteutetaan osana opintojakson tehtävien arviointia. Opintojakson tehtävät kehittävät opiskelijan osaamista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin. Opettajan antama palaute opintojakson aikana tukee tavoitteiden saavuttamista.

Opintojakso on mahdollista suorittaa itsenäisesti opiskellen opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää opintojaksossa itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan. Hän tutustuu korkea-asteen koulutusvaihtoehtoihin sekä perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta keskeisiin teemoihin. Opiskelija tutustuu keskeisiin työelämävaatimuksiin ja -taitoihin. Opintojakson aikana on mahdollista tutustua työelämään yhden päivän ajan. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuotena.

Työelämään tutustuminen, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu valitsemaansa ammattiin ja työpaikkaan tai hankkii vapaa-ajan harrastustensa kautta työelämäkokemusta.
- Opiskelija kehittää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan.
- Opiskelija pohtii tulevaisuuden työelämään liittyviä kysymyksiä.
- Opiskelija lisää oman ammatillisen uran suunnittelutaitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään tutustuminen
- työelämän kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat
- omien kokemusten raportointi ja oman toiminnan arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan työelämätaitoja ja työelämän tuntemusta käytännön kokemusten kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoja työpaikan eri tehtävissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana opiskelija arvioi omia työelämätaitojaan ja toimimistaan erilaisissa työtehtävissä. Saamansa palautteen ja itsearvioinnin pohjalta opiskelija voi edelleen kehittää osaamistaan ja työelämävalmiuksiaan.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu valitsemaansa ammattiin tai työpaikkaan koulun loma-aikoina tai viikonloppuina tai hankkii vapaa-ajan harrastusten kautta työelämäkokemusta. Opintojakson suoritus edellyttää vähintään 30 tunnin laajuista tutustumista tai työssäoloa sekä ohjeiden mukaista raportointia. Opiskelija hankkii työ- ja tutustumispaikan itse.

Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Lukio tutuksi, 2 op (LUT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.15. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnon ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojensa oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee tutkimukseen liittyvän sanaston.
- Opiskelija tuntee yleisimmät oppimisteoriat.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

- mallioppiminen

- perustietoa stressin vaikutuksesta oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka harjoittavat opiskelijan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja. Tällaisia ovat mm. ryhmä- ja parikeskustelut ja ryhmässä tehtävät tehtävät ja projektit.

Opintojakson sisällöistä oppimisen sosiaalisuus ja erilaisten oppimiskulttuurien tarkastelu lisäävät oppilaan tietoja vuorovaikutuksen psyykkisistä, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumalla psykologisen tutkimukseen ja sen periaatteisiin pyritään kehittämään opiskelijan monilukutaitoa ja kriittistä ajattelua. Opintojakson aikana pyritään tekemään pienimuotoinen tutkimus tai olemassaolevan tutkimuksen arviointi. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää arkitiedon ja tieteellisen tiedon eron.

Opintojaksossa keskeisenä teemana ovat myös oppimiseen vaikuttavat tekijät, kuten metakognitio, skeemat, uni, sosiaalisuus ja tavoiteorientaatiot. Nämä aiheet antavat opiskelijalle materiaalia omien opiskelutaitojen arviointiin ja kehittämiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan tieteellisen tutkimuksen eettisiin haasteisiin esim. tutustumalla eettisesti kyseenalaisiin sosiaalipsykologian ja oppimisen tutkimuksiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa esitellään psykologian osa- alueita, psykologiaan liittyviä ammatteja ja jatkokoulutusmahdollisuuksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, opintojaksoa yhdistävät työt ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan ihmisen toimintaa biologisena, psyykkisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena olentona. Jakson tärkeimpiä teemoja ovat oppiminen ja opiskelu ja siihen vaikuttavat tekijät sekä psykologinen tutkimus.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti

- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu nuoruusiän ongelmiin ja aikuisuuden kehitystehtäviin kuten kehonkuvaan ja siihen liittyviin häiriöihin, seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen ja seksuaalisen identiteetin kehittymiseen. Opiskelija voi soveltaa näitä aiheita omaan elämäänsä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu opintojakson aikana varhaisen vuorovaikutuksen vaikutukseen ja siihen liittyviin teorioihin sekä psyykkisen kehitykseen takana oleviin biologisiin tekijöihin kuten temperamenttiin, perinnöllisyyteen ja hermoston kehitykseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmää. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu lapsuuden ja nuoruuden kehityksen osa- alueisiin ja haasteisiin. Aiheina ovat mm. kielen kehitys, minäkäsitys, sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotointia
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan neuropsykologisia ongelmia kuten erilaisia aivotoiminnan häiriöitä ja niiden tutkimus- ja kuntoutusmenetelmiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käsitellään kognitiivisten toimintojen hermostollista perustaa sekä tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyviä häiriöitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmia. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuvastelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään tiedonkäsittelyä ja ajatteluun vaikuttavia toimintoja sekä aivojen ja hermoverkoston toimintaa. Aiheina ovat mm. havaitseminen, tarkkaavaisuus, muisti ja kieli.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausten menetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija osaa selittää ja tunnistaa erilaisia mielenterveyden ongelmia ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja soveltaa tätä tietoa omaan hyvinvointiinsa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää mielenterveys-käsitteen kulttuuri- ja aikasidonnaisuuden ja osaa keskustella mielenterveyshäiriöihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunteiden psykologiaan liittyvät sisällöt tukevat monipuolisesti vuorovaikutusosaamisen kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään tunteita sekä psyykkistä hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten nukkumista, unta, stressiä ja kriiseistä selviytymistä. Opiskelija tutustuu myös mielenterveyden häiriöihin, niiden syihin ja hoitomenetelmiin.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa

- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu piirre-, motivaatio- ja attribuutioteorioihin ja osaa soveltaa tätä tietoa omien vahvuksiensa ja kehittämiskohteidensa tarkastelussa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ymmärtää sekä ympäristön että perimän vaikutukset persoonaan, älykkyyteen ja luovuuteen. Opiskelija kehittää monitieteellistä ajatteluaan tutustumalla mm. persoonallisuuden, älykkyyden ja luovuuden tutkimuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamistaan käsitellessään esimerkiksi kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan, kuten stereotypioihin, sekä attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu persoonallisuuspsykologian keskeisiin käsitteisiin, kuten temperamenttiin, persoonallisuuden piirteisiin, luovuuteen ja älykkyyteen. Opintojaksossa pohditaan myös kulttuurin ja yhteisön vaikutusta yksilöön.

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu sosiaalipsykologian perusilmiöihin, tutkimuksiin ja käsitteisiin.
- Opiskelija perehtyy ihmisen sosiaalistumiseen prosessina.
- Opiskelija ymmärtää sosiaalisen tiedon käsittelyyn vaikuttavia tekijöitä, esimerkiksi skeemoja, attribuutioita ja asenteita.
- Opiskelija kehittää omia vuorovaikutustaitojaan ja oppii ymmärtämään niihin vaikuttavia tekijöitä.
- Opiskelija ymmärtää ryhmäilmiöitä.
- Opiskelija perehtyy kulttuurin vaikutuksiin ihmisen toiminnassa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sosiaalipsykologian perusilmiöt ja käsitteet
- sosiaalisaatio

- skeemat, attribuutiot, asenteet ja ennakkoluulot
- sosiaalinen vuorovaikutus, konformisuus, tottelevaisuus, aggressio, psosiaalinen käyttäytyminen, attraktio
- ryhmäilmiöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käydään läpi sosiaalisten suhteiden ja ryhmän merkitystä ihmisen hyvinvointiin. Tämä antaa opiskelijalle välineitä käsitellä itseään ryhmän jäsenenä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käydään läpi ihmisen toimintaa ryhmän jäsenenä sekä hänen toimintansa syitä. Tämä kehittää opiskelijan valmiuksia ymmärtää muiden ja omaa toimintaa ryhmän jäsenenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan valmiuksia ymmärtää ihmistä kulttuurisidonnaisena ja toisaalta yksilöllisenä olentona.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmiä. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan sosiaalipsykologian perusilmiöihin, tutkimuksiin ja käsitteisiin ja harjoitellaan vuorovaikutustaitoja.

Psykologian kertaus, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii vastaamaan ylioppilastehtäviin.
- Opiskelija kertaa psykologian opintojaksojen keskeiset sisällöt ja teorialat.
- Opiskelija osaa käyttää abitti-järjestelmän ohjelmia.
- Opiskelija oppii arvioimaan omaa tuotostaan ylioppilaslautakunnan pisteytyksellä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psykologisen tutkimuksen tekeminen ja arvioiminen
- oppiminen ja sen ongelmat
- lapsen kiintymyssuhteet, temperamentti, kielen, seksuaalisuuden ja -älykkyyden kehitys, sosiaalisuus
- persoona, minäkuva, itsetunto ja identiteetti
- psykologian koulukunnat
- tunteet ja mielenterveys
- uni ja muisti
- skeema, motivaatio ja atribuutit
- abitti-järjestelmän käyttö
- hermosto, aivot, aivotutkimus ja hormonit
- koevastauksen tekeminen
- preliminäärikoe

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija saa vertaistukea muilta opiskelijoilta. Hän myös huomaa muiden tue tarpeen ja kasvattaa näin kykyä ymmärtää muita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija toimii ryhmässä ja saa paalutetta oppimisestaan ryhmältä. Näin hänellä on mahdollisuus oppia rakentavaa viestintää.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käydään läpi hyvän vastauksen piirteitä ja opiskelijan kirjoitelmista annetaan palautetta. Näin hän voi oppia arvioimaan ja kehittämään omia oppimisen taitojaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson arviointiin arvosana muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja opintojakson aikana tai sen lopuksi tehdystä preliminäärikokeesta.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata alussa asettamia tavoitteita itsearvioinnilla.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käydään läpi ylioppilaskirjoitusten ohjeistus, harjoitellaan esseevastauksen kirjoittamista ja kerrataan psykologian opintojaksojen sisältöä sekä harjoitellaan vanhoihin ylioppilaskokeisiin vastaamista.

Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.16. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväns kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita

ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa painotetaan kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeisiä perusteita, esim. liikuntaa, unta, ravintoa, seksuaaliterveyttä, mielenterveyttä suojaavia tekijöitä sekä opiskeluhyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka harjoittavat opiskelijan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja. Opiskelijan viestintätaidot ja empatiakyky kehittyvät vuorovaikutustilanteissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä ja/tai työskentelystään. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa mahdollisesti tehtävällä itsearvioinnilla. Opintojakson arviointiin vaikuttavat tuntiaktiivisuus, yleinen kiinnostus aiheeseen, tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä, aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen työ ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa luodaan kokonaiskuvaa ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä ja niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveyteen ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveystietoisuudelle ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä ja/tai työskentelystään. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa mahdollisesti tehtävällä itsearvioinnilla. Opintojakson arviointiin vaikuttavat tuntiaktiivisuus, yleinen kiinnostus aiheeseen, tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä, aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen työ ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen

merkitystä ympäristön terveellisyteen. Lisäksi opintojaksossa syvennyttään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalouden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveystalouteen yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveystalouden, itsehoito- ja omahoito- merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä ja/tai työskentelystään. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa mahdollisesti tehtävällä itsearvioinnilla. Opintojakson arviointiin vaikuttavat tuntiaktiivisuus, yleinen kiinnostus aiheeseen, tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä, aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen työ ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo opintojaksojen TE1 - TE3 keskeiset sisällöt.
- Opiskelija tunnistaa yleiset terveystiedon ylioppilaskokeiden kysymystyypit.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- terveystiedon opintojaksojen TE1 - TE3 aihealueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä ja/tai työskentelystään. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa mahdollisesti tehtävällä itsearvioinnilla. Opintojakson arviointiin vaikuttavat tuntiaktiivisuus, yleinen kiinnostus aiheeseen, tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä, aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen työ ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näytö.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveystiedon kertaus painottuu pakollisen opintojakson ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen tärkeimpien sisältöalueiden kertaamiseen. Opintojaksossa harjoitellaan reaalikokeessa käytettyihin tehtävätyyppeihin vastaamista. Tehtävien lisäksi tutustutaan aikaisempiin terveystiedon ylioppilaskysymyksiin ja niiden pisteytysohjeisiin sekä terveystiedon ylioppilaskokeen käytäntöihin. Opiskelijat laativat ylioppilaskirjoituksiin valmistavan lukusuunnitelman.

Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.17. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia,

ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kielenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työskentely vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja

ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täytyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.17.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RU1)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kieliprofiilin laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä arkipäiväisissä tilanteissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija pohtii ruotsin kielen merkitystä omassa elämässään nyt ja tulevaisuudessa, asettaa tavoitteita sekä pohtii keinoja oman oppimisensa tueksi. Aiheet liittyvät nuorten elämään ja tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RU2)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan vapaa-aikaan, ystäväpiiriin ja harrastuksiin liittyvistä aiheista. Opiskelija harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä ja harjoittelee ääntämistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan hyvinvointiteemaan monipuolisesti eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10..

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija pohtii eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja hyvinvointi arjessa. Hän harjaannuttaa taitojaan ilmaista mielipiteitä eri vuorovaikutustilanteissa ruotsin kielellä.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RU3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa syvennetään kielitaitoa seuraamalla suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään autenttisia ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Ympäristömme, 2 op (RU4)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa perehdytään laaja-alaisesti ympäristöteemaan ruotsin kielellä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opetellaan kansalaisaktiivisuuteen liittyvää viestintää, argumentointia ja mielipiteen ilmaisua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aiheina ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö ja yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt. Opiskelija kehittyä erilaisten tekstilajien tulkitsijana ja tuottajana sekä vahvistaa taitojaan ilmaista mielipiteitä ruotsin kielellä.

Opiskelu ja työelämä, 2 op (RU5)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kieliprofiilin täydentäminen ja päivittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan työelämään ja jatko-opintoihin liittyvää sanastoa pari- ja ryhmäkeskusteluissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opetellaan kertomaan omista vahvuuksista ja tulevaisuudensuunnitelmista, esim. jatko-opinnoista ja työelämästä, ruotsin kielellä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija harjoittelee työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohtii jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RU6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan puhumisen sujuvuutta. Lisäksi opitaan tiedostamaan erilaisia kielen vivahteita ja käyttötilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa painotetaan ruotsin kielen merkitystä siltana pohjoismaiseen kulttuuriin ja Pohjoismaiden yhteiskunnalliseen rakenteeseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää suullista kielitaitoa ja taitoa ymmärtää puhuttua kieltä sekä rakentaa dialogia. Hän osaa tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esitelmän.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RU7)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa perehdytään sananvapauden vastuuseen. Opetellaan tulkitsemaan erilaisia tekstejä ja ilmaisemaan henkilökohtainen kanta ruotsin kielellä perustellen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa syvennetään taitoja tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa lisätään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulukytöksiä. Lisäksi syvennetään työelämätaitoja ruotsin kielellä (,esim. kontaktoidaan yrityksiä, joilla on yhteyksiä Ruotsiin ja ruotsin kieleen).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kielitaitoaan fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien pohjalta kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Kirjoittaminen ja kulttuuri, 2 op (RU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijan kirjoitustaidon ja omakohtaisen arvioinnin kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuottaa monipuolisesti tekstejä.
- Opiskelija lukee ruotsinkielistä kirjallisuutta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin teksteihin, esim. kaunokirjallisuuteen, satuihin ja uutisiin, ja syvennetään opiskelijan taitoa tuottaa monipuolisesti tekstejä ruotsin kielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdytään aiempaa syvemmin ruotsalaiseen ja/tai suomenruotsalaiseen kulttuuriin erilaisista näkökulmista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija laatii eripituisia tekstejä lyhyistä viesteistä laajempiin kirjoitelmiin. Hän perehtyy ruotsinkieliseen kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Tavoitteena on paitsi kirjoitustaidon myös omakohtaisen arvioinnin kehittäminen.

Starta på nytt, 2 op (RU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada valmiudet ruotsin opintoihin lukiossa
- kehittää kielen opiskelutaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- RU1- ja RU2-opintojaksojen keskeisimpien rakenteiden ja sanaston kertausta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kerrataan ruotsin kielen keskeisimmät rakenteet. Lisäksi rohkaistutaan puhumaan ruotsia ja käyttämään yksinkertaisimpia keskustelufraaseja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin ja osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kerta opintojaksoissa RU1 ja RU2 opittua sanastoa ja keskeisimpiä kielioppirakenteita. Opintojakso on tarkoitettu 1. vuoden opiskelijoille, jotka tarvitsevat kertausta ruotsin opinnoissa.

Kieliopin kertaus, 2 op (RU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saavuttaa B1-taso rakenteiden ja sanaston hallinnassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan monipuolisesti keskeisimpiä rakenteita ja sanastoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään eri tieteenalojen tekstejä ja vahvistetaan ruotsin kielen keskeisimpiä rakenteita sekä laajennetaan ymmärrystä kielestä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin ja osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertoo monipuolisesti kielioppiasioita. Opintojakso on tarkoitettu opiskelijensa loppuvaiheessa oleville opiskelijoille, jotka tarvitsevat vahvistusta osaamiseensa.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (RU11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmentaa opiskelijat ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehdään aikaisempien vuosien ylioppilaskokeita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa kehitetään ajattelu- ja analysointitaitoja ja tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin ja osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tekee aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitustehtäviä ja harjoittelee ylioppilaskoetta varten.

Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsin kieli arjessani, 4 op (RU1RU2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö

- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

RU1: Opiskelija ohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä arkipäiväisissä tilanteissa.

RU2: Opintojaksossa keskustellaan vapaa-aikaan, ystäväpiiriin ja harrastuksiin liittyvistä aiheista. Opiskelija harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä ja harjoittelee ääntämistä.

Hyvinvointiosaaminen

RU2: Opintojaksossa tutustutaan hyvinvointiteemaan monipuolisesti eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

RU1: Opiskelija pohtii ruotsin kielen merkitystä omassa elämässään nyt ja tulevaisuudessa, asettaa tavoitteita sekä pohtii keinoja oman oppimisensa tueksi. Aiheet liittyvät nuorten elämään ja tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

RU2: Opiskelija pohtii eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja hyvinvointi arjessa. Hän harjaannuttaa taitojaan ilmaista mielipiteitä eri vuorovaikutustilanteissa ruotsin kielellä.

Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.18. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kielenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielen ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltäviä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sociolinguistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaiaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan

asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkiksi äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.18.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (EN1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyyden voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoiden kieli-identiteettiä ja itsetuntoa pyritään vahvistamaan esim. parikeskusteluilla ja positiivisella palautteella. Kieliprofiilin luominen auttaa kielenoppijan positiivisen minäkuvan muodostumista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa painotetaan kohteliasta ja empaattista suhtautumista muihin sekä rakentavaa vuorovaikutusta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu lukion kieltenopiskeluun, kehittää kielitietoisuuttaan ja rohkaistuu käyttämään kielitaitoaan. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat oman kieliprofiilin laatiminen, toisiin tutustuminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (EN2)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aihepiirit ohjaavat pohtimaan yhdessä vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyviä teemoja. Näistä keskustellaan kohdekielellä pareittain tai pienissä ryhmissä. Opintojakson suulliset harjoitukset auttavat opiskelijoita myös tutustumaan paremmin toisiinsa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Opintojakson aihepiirit vahvistavat kulttuurien tuntemista ja ymmärrystä englannin kielen asemasta globaalina kommunikaation kielenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Keskeisiä sisältöjä ovat kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristössä, kansainväliset suhteet, rakentava vuorovaikutus sekä viestintätyylit erilaisissa medioissa. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija löytää tapoja kehittää vuorovaikutustaitojaan ja vahvistaa kielellistä itsetuntoaan.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (EN3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää kulttuurin merkityksen yksilölle ja yhteisölle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tarjoaa työkaluja omien taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen. Hyödynnetään muita oppiaineita, oppimisympäristöjä ja opiskelijan omaa elämämpiiriä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso syventää kulttuurista ymmärrystä ja rohkaisee luovaan toimintaan. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy tulkitsemaan erilaisia aihepiiriin liittyviä tekstejä ja pystyy itse tuottamaan monipuolisia tekstejä itselle tärkeistä kulttuuri-ilmiöistä.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (EN4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Syvennetään argumentaatiotaitoja ja rakentavan vuorovaikutuksen keinoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan ihmisarvoon ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu yhteiskunnallisiin ja ajankohtaisiin aiheisiin, kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä, argumentoida sekä hyödyntää erilaisia tietolähteitä. Keskeisiä teemoja ovat vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa, ihmisoikeuskysymykset ja tasa-arvo sekä yksilön vastuu muista.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (EN5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään eri tieteenalojen tekstejä, opetellaan lähdekriittisyyttä ja kehitetään analysointitaitoja. Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä englannista globaalina tieteen kielenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää tiedonhankinnan taitojaan sekä oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoita kiinnostavat tieteenalat, erilaiset tulevaisuudenvisiot, kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot, englanti tieteen kielenä sekä tieteellisen tekstin piirteet.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (EN6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan taitoja, jotka helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin ja työelämään. Mahdollisuuksien mukaan luodaan yhteyksiä paikallisiin yrityksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan työelämässä tarvittavia suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitoja sekä kulttuurien tuntemusta. Täydennetään kieliprofiilia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona. Keskeisiä sisältöjä ovat jatko-opinto- ja urasuunnitelmat, kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina sekä itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta. Kieliprofiilia täydennetään tulevaisuuden tarpeiden näkökulmasta.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (EN7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan taitoja osallistua ympäristökysymyksistä käytävään keskusteluun sekä ohjaa häntä pohtimaan omia asenteitaan ja arvojaan suhteessa ympäristönsuojeluun ja kestäväan kehitykseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson teemat liittyvät ympäristökysymyksiin, luonnonsuojeluun ja kestäväan elämäntapaan. Opiskelija vahvistaa aihepiiriin liittyvää sanastoaan ja kykyään ymmärtää ja tuottaa aihepiiriin liittyvää tekstiä.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (EN8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opintojakson aikana harjoitellaan kohteliasta vuorovaikutusta sekä syvennetään ymmärrystä kielen eri varianteista ja kulttuurien välisistä kohtaamisista. Ohjataan opiskelijaa tekemään valmistelua edellyttävä suullinen esitys.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää suullista kielitaitoaan ja taitoaan ymmärtää puhuttua kieltä. Hän kehittää puhumisen sujuvuutta sekä kykyään rakentaa dialogia. Hän osaa tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esitelmän.

A fresh start, 2 op (EN9)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa opintojaksoissa EN1 ja EN2 opittuja kielioppiasioita ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen EN1 ja EN2 keskeisten rakenteiden ja sanaston kertausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opintojakso vahvistaa opiskelijan taitoa toimia englannin kielellä arkipäiväisissä tilanteissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kerta opintojaksoissa EN1 ja EN2 opittuja kielioppiasioita ja sanastoa. Opintojakso on tarkoitettu niille ensimmäisen vuoden opiskelijoille, joilla on tarvetta kerrata ja vahvistaa EN1 ja EN2 opintojaksojen sisältöä.

Kieliopin kertaus, 2 op (EN10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta ja harjoittelee ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeisiä kielioppiasioita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeiset kielioppiasiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso vahvistaa oikeakielisyyttä ja kykyä tuottaa huoliteltua yleiskieltä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kerta ja harjoittelee ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeisiä kielioppiasioita.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (EN11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittelee tekemällä aikaisempien vuosien ylioppilaskokeita.
- Opiskelija perehtyy erilaisiin tehtävätyyppeihin ja vastaustekniikoihin.
- Opiskelija vahvistaa sanaston hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- aikaisempien vuosien ylioppilaskokeet ja muu yo-kokeeseen valmentava materiaali

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja sekä kykyä tuottaa tekstiä. Se tarjoaa riittävän haastavia ja monipuolisia tehtäviä, joiden aihepiirit kattavat monia eri tieteenaloja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tekee aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitustehtäviä ja harjoittelee ylioppilaskoetta varten.

Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja englanti globaalina kielenä, 4 op (EN1EN2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

EN1: Opiskelijoiden kieli-identiteettiä ja itsetuntoa pyritään vahvistamaan esim. parikeskusteluilla ja positiivisella palautteella. Kieliprofiilin luominen auttaa kielenoppijan positiivisen minäkuvan muodostumista.

Vuorovaikutusosaaminen

EN1: Opintojaksossa painotetaan kohteliasta ja empaattista suhtautumista muihin sekä rakentavaa vuorovaikutusta.

EN2: Opintojakson aihepiirit ohjaavat pohtimaan yhdessä vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyviä teemoja. Näistä keskustellaan kohdekielellä pareittain tai pienissä ryhmissä. Opintojakson suulliset harjoitukset auttavat opiskelijoita myös tutustumaan paremmin toisiinsa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

EN2: Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Opintojakson aihepiirit vahvistavat kulttuurien tuntemista ja ymmärrystä englannin kielen asemasta globaalina kommunikaation kielenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

EN1: Opiskelija tutustuu lukion kieltenopiskeluun, kehittää kielitietoisuuttaan ja rohkaistuu käyttämään kielitaitoaan. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat oman kieliprofiilin laatiminen, toisiin tutustuminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen.

EN2: Keskeisiä sisältöjä ovat kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristössä, kansainväliset suhteet, rakentava vuorovaikutus sekä viestintätyylit erilaisissa medioissa. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija löytää tapoja kehittää vuorovaikutustaitojaan ja vahvistaa kielellistä itsetuntoaan.

History of the English speaking world, 2 op (HES)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Think globally, 4 op (TGL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.18.2. Vieraat kielet, espanja, ranska, saksa, venäjä, B3-oppimäärä (VKB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VKB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan uuteen kieleen ja opitaan keskeisiä arkielämän viestintästrategioita ja kommunikaatiomalleja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu uuteen kieleen ja sen asemaan maailmassa. Hän oppii kielen perusteet ja harjoittelee vuorovaikutusta erilaisissa arkipäivän tilanteissa.

Kieli arjessa, 2 op (VKB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät oman lähipiirin ja arjen kuvailussa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjoitellaan oman lähipiirin ja arjen kuvailua, vahvistetaan viestintää ja opitaan lisää tavanomaisia asiointitilanteita.

Vapaa-aika ja koulu, 2 op (VKB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kaikkea opiskelijan kielitaitoa hyödynnetään, kun opitaan empatiaa ja rakentavaa vuorovaikutusta vieraalla kielellä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten elämään, ihmissuhteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Arki ja kulttuuri, 2 op (VKB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurieroja vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan kohdekielen variantteihin ja vahvistetaan kielialueen tuntemusta. Opitaan lisää arjen tapoja ja traditioita sekä pohditaan kulttuurieroja.

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VKB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaiaineissa osana laaja-alaista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija opettelee ilmaisemaan mielipiteitään arkipäivän tilanteissa. Hän tutustuu hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin liittyviin teksteihin ja pohtii teknologian merkitystä elämässä. Opintojaksossa harjoitellaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää sanastoa ja vuorovaikutustilanteita monipuolisesti kohdekielellä.

Kulttuuri ja yhteiskunta, 2 op (VKB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan kielialueen erilaisiin kulttuuriteemoihin. Tärkeää on asiakokonaisuuksien työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään monipuolisesti erilaisia yhteiskunnallisia ja kulttuuriin liittyviä aihepiirejä. Keskiössä ovat myös ajankohtaiset teemat ja opiskelijoiden omat kiinnostuksen kohteet.

Jatko-opinnot ja työelämä, 2 op (VKB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Ajan hermolla, 2 op (VKB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Se mahdollistaa eri medioiden seuraamisen kohdekielellä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson teemat liittyvät kestäväan kehitykseen ja ympäristönsuojeluun. Opintojakso ohjaa pohtimaan myös omia arvoja eettisyyden ja kestäväan kehityksen näkökulmista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin perustelluista syistä. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennyttään ajankohtaisiin aiheisiin kohdekielen medioissa sekä harjoitellaan monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen, 2 op (VKB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittelee tekemällä aikaisempien vuosien ylioppilaskokeita.
- Opiskelija perehtyy erilaisiin tehtävätyyppeihin ja vastaustekniikoihin.
- Opiskelija vahvistaa sanaston ja kieliopin hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- aikaisempien vuosien ylioppilaskokeet ja muu yo-kokeeseen valmentava materiaali

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan eri tieteenalojen sanastoa sekä opiskelijan kykyä tuottaa huoliteltua kirjallista tekstiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kuullunymmärtämisen taitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin ja osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskoetta varten.

8.19. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävä kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan Pohjoismaisen hyvinvointivaltion taustahistoriaan ja nykyhetkeen. Tarkastellaan myös kriittisesti yhteiskunta- ja sosiaalipolitiikan kipupisteitä hyvinvointivaltiossa. Opiskelijan ymmärrys oman hyvinvoinnin taustatekijöistä vahvistuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa luodaan katsaus suomalaiseen poliittiseen toimintaan myös puoluepolitiikan näkökulmasta. Opiskelijan poliittinen medialukutaito vahvistuu, ja opiskelija saa valmiuksia seurata ajankohtaista uutisointia yhteiskunnallisista ilmiöistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muiden näytöjen perusteella. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Opintojakso keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen sekä aktiivinen ja osallistuva kansalaisuus.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan henkilökohtaiseen talouteen liittyviä näkökulmia, esimerkiksi rahaa, korkoa, lainoja ja verotusta. Opiskelija oppii taloudenpidon keskeisiä näkökulmia ja niiden merkitystä oman elämänsä kannalta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso sisältää globaalin talouden käsitteen ja ulkomaankauppaan liittyviä näkökulmia. Asiaa tarkastellaan suomalaisen kansantalouden näkökulmasta ja kytetään Suomi globaaliin talouteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ja tuodaan esille Suomen kytkeytyminen globaaliin talouteen. Talouskasvua tarkastellaan myös ympäristön näkökulmasta ja otetaan esille ekologinen jalanjälki, ekovelkapäivä ja degrowth.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muun näytön perusteella. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Taloustieteisiin pohjautuva opintojakso johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Opintojaksossa perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävä kehityksen näkökulmasta.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan Euroopan unionin syntyhistoriaa, toimintaa ja poliittisia toimielimiä. Lisäksi tarkastellaan Suomen asemaa Euroopan unionissa globaalin poliittisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Opiskelija hahmottaa EU-kansalaisen oikeudet ja valtioiden väliseen vuorovaikutukseen liittyvät haasteet globaalilla tasolla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan lähdekriittisesti informaatiovaikuttamiseen ja edistetään opiskelijan valmiuksia tunnistaa erilaisten lähdemateriaalien erot suhteessa toisiinsa. Opiskelija saa valmiuksia kehittää monitieteisiä oppimistaitojaan ja monilukutaitoaan digiajassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytettävät työskentelytavat kehittävät opiskelijoiden empatia- ja sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja, jotka liittyvät esimerkiksi eurooppalaiseen identiteettiin, arvoihin ja yhteiskuntien moninaisuuteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyteenä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muiden näyttöjen perusteella. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Opintojakson

aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Opintojakson toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään kansalaisen perusoikeuksiin ja velvollisuuksiin. Opiskelija ymmärtää suomalaisen tuomioistuinjärjestelmään, kuluttajansuojaan, työlainsäädäntöön, asumiseen, hyvään hallintoon ja perhe- ja rikosoikeuteen liittyvät avainasiat.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso perehdyttää opiskelijan myös kansainväliseen oikeuteen liittyviin kysymyksiin, esimerkiksi kansainvälisiin tuomioistuihin, ihmisoikeuksiin ja Euroopan unioniin lainsäätäjänä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muiden näyttöjen perusteella. Opiskelija voi tehdä opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa kansalaisen perusoikeuksien, vaikuttamiskeinojen ja – mahdollisuuksien omaksumista.
- Opiskelija omaksuu yrittäjänä ja kansalaisena tarvittavia tietoja ja taitoja sekä pyrkii muodostamaan analyyttisen näkökulman yhteiskunnan ja EU:n muutoksiin.
- Opiskelija laajentaa käsitystään kansantalouden keskeisistä käsitteistä
- Opiskelija tutustuu Suomen ja kansainvälisen talous- ja yhteiskuntaelämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin.
- Opiskelija saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta.
- Opiskelija tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- suomalaisen yhteiskunnan kehitys
- YH1-opintojakson osa-alueiden - politiikan, vaalien, kuntien ja turvallisuuspolitiikan - muutosten syventävää tarkastelua ja analysointia
- opintojaksojen YH2 - YH4 sisältöjen jatkamista yrittäjyyden ja Euroopan unionin perusteista ja ajankohtaisista asioista
- mahdolliset vierailut ja yhteistyö sidosryhmien kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Opintojaksossa tarkastellaan ajankohtaisia asioita ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opintojakson aikana pyritään syventämään ja vahvistamaan opiskelijoiden kykyä kriittiseen tiedon tarkasteluun uutisia seuraamalla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearvioinnin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muiden näytöjen perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää opiskelijat aiempaa laajemmin opintojaksojen YH1 - YH4 sisältöihin painottaen esimerkiksi ajankohtaisia asioita Suomen yrittäjyydestä, politiikasta, taloudesta, turvallisuuspolitiikasta ja Euroopan unionin toiminnasta. Opintojakso pyrkii antamaan opiskelijalle monipuoliset valmiudet toimia aktiivisena yhteiskunnallisena vaikuttajana ja mahdollisesti yrittäjänä ja poliitikkona.

Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH6)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija parantaa valmiuksiaan ylioppilaskirjoituksia varten.
- Opiskelija kertaa ja ymmärtää yhteiskuntaopin opintojaksojen sisältöjen välisiä yhteyksiä ja yksityiskohtia.
- Opiskelija tutustuu vanhoihin yhteiskuntaopin ylioppilaskoe-kysymyksiin ja mallivastauksiin.
- Opiskelija pyrkii kehittämään ylioppilaskirjoituksissa tarvittavaa vastaustekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan yhteiskuntaopin opintosisältöjä mahdollisuuksien mukaan eri opetusmenetelmin.
- Syvennytään yhteiskuntaopin opintojaksojen sisältöjen pitkiin linjoihin ja yksityiskohtiin.
- Tutustutaan vanhoihin yhteiskuntaopin yo-kysymyksiin ja mallivastauksiin.
- Parannetaan vastaustekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yhteiskuntaoppiin liittyviä sisältöjä monitieteisesti ja useampien oppiaineiden näkökulmia yhdistäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä ja vastauksista joko suullisesti tai kirjallisesti. Oppimisprosessin aikana annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden. Opiskelija voi laatia opintojakson aikana itsearviointin.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisen kokeen tai pienempien testien tai muiden näytöjen perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu abiturienttien tiiviiksi valmentautumiseksi ylioppilaskirjoituksiin. Opintojaksossa harjoitellaan yhteiskuntaopin yo-kirjoitusten vanhojen kysymysten avulla, tutkitaan mallivastauksia ja kerrataan yhteiskuntaopin yksityiskohtia ja pitkiä linjoja.

Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.20. Tietotekniikka (ATK)

Opintojaksot

Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka, 2 op (AT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee valitsemansa laitteen käytön ja tiedon hallintaan liittyvät perusasiat.
- Opiskelija hallitsee valitsemansa esitysgrafiikkaohjelman peruskäytön.
- Opiskelija saa kokonaiskuvan tietotekniikasta ja sen hyödyntämisestä elämän eri alueilla.
- Opiskelija ottaa haltuun koulun jakaman tietokoneen ja osaa käyttää sitä ja siinä olevia ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Abittin hallinta
- tietotekniikan peruskäsitteet
- tietokoneen rakenne ja kokoonpano
- tietokoneen toimintaperiaate

- tietoliikenteen peruskäsitteiden ymmärtäminen
- tietoturva
- käyttöjärjestelmän hallinta
- ohjauspaneelin tuntemus
- apuohjelmien käyttö
- leikepöydän käyttö
- kansioden käsittely
- tiedostojen käsittely ja ominaisuudet
- tallennusvälineet
- oman tietokoneen ja verkkoympäristön ymmärtäminen
- pilvipalveluiden käyttö

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että menestyksellinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri. Opiskelija omaksuu tietotekniikan oppimista tukevia käytänteitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, kuinka tietotekniikkaa voidaan hyödyntää ihmiskuntaan liittyvien ongelmien tarkastelussa. Tietokoneet ja tietoverkot tarjoavat mahdollisuuden tehdä asioita, jotka aiemmin olivat joko mahdottomia tai ainakin erityisen hankalia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kokeilla ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia. Opintojaksossa pidetään kaksi koetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ottaa haltuunsa koulun ostaman tietokoneen ja hallitsee sen käytön oppitunneilla ja Abitti-kokeessa. Opiskelija saa kokonaiskuvan tietotekniikasta ja sen hyödyntämisestä elämän eri alueilla. Hän opiskelee tiedon hallintaan liittyvät perusasiat ja esitysgrafiikkaohjelma PowerPointin peruskäytön. Opintojakso sisältää A-kortin osat laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka.

Tekstinkäsittely, 2 op (AT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee valitsemansa tekstinkäsittelyohjelman peruskäytön.
- Opiskelija osaa tuottaa ja muokata sujuvasti vakioasettelun eli standardin mukaisia asiakirjoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekstin kirjoittaminen ja korjaaminen
- aluetoiminnot
- tekstin liittäminen muista lähteistä
- kirjaisinmuotoilut
- merkkien lisääminen
- asettelut
- kielenhuolto
- luettelomerkit ja numerointi
- lajittelu
- kuvan lisäys
- piirtotyökalujen käyttö
- julkaiseminen PDF-muodossa
- sisällysluettelon tekeminen
- tulostaminen
- taulukot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon. Opiskelijaa ohjataan itse tekemään vakioasettelun eli standardin mukaisia asiakirjoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija hallitsee tekstinkäsittelyohjelman Word peruskäytön. Hän osaa myös tuottaa ja muokata sujuvasti vakioasettelun eli standardin mukaisia asiakirjoja. Opintojakso sisältää A-kortin osan tekstinkäsittelyä.

Internet, 2 op (AT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalla on peruskäyttäjän taidot sähköisessä viestinnässä.
- Opiskelija hallitsee valitsemansa selainohjelman ja sähköpostin sujuvan ja turvallisen käytön.
- Opiskelija osaa käyttää verkkopalveluita ja tuntee tiedonhaun periaatteet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietoturva
- selaimien asetukset
- netiketti
- kopioiminen ja tallentaminen tiedostoksi www-sivuilta
- suosikit ja kirjanmerkit
- sähköpostin käyttö
- tekijänoikeudet
- tiedonhaku
- verkkopalveluiden käyttö
- Internetiin tutustuminen
- yhteisöllisen median käyttö
- sähköinen asiointi

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus tukee ja vahvistaa opiskelijan itsenäisiä tiedonhakutaitoja. Opiskelussa luodaan kuva tietoverkoista ja niiden toiminnasta yhteiskunnassamme.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään tietotekniikan luonne universaalina kielenä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan saavuttamaan omia tavoitteitaan. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja

taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii peruskäyttäjän taidot sähköisestä viestinnästä. Hän hallitsee selainohjelman ja sähköpostin sujuvan ja turvallisen käytön. Lisäksi hänellä on perustaidot tiedonhallinnasta ja verkkopalveluiden käytöstä. Opintojakso sisältää A-kortin osan Internet ja sähköposti.

Taulukkolaskenta ja tietoaineistot taulukoissa, 2 op (AT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hallitsee valitsemansa taulukkolaskentaohjelman peruskäytön.
- Opiskelija hallitsee valitsemansa taulukkolaskentaohjelman tietokantaominaisuudet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietojen syöttö
- aluetoinnot
- laskeminen taulukoissa
- taulukon muokkaus
- ulkoasun muotoilu
- lajittelu
- piirtotyökalujen käyttö
- kaaviot
- taulukkovälilehtien käsittely
- sivun asetukset ja tulostaminen
- julkaiseminen PDF-muodossa
- tiedoston käsittely
- poiminnan ja kyselyn tekeminen
- suuren taulukon käsittely
- suodatus
- välisummat
- Excelliin tuodun tiedon siivoaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus tukee ja vahvistaa opiskelijan taulukkolaskentataitoja, joita käytetään yhteiskunnan tietokantojen ylläpidossa ja hallinnoinnissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kokeilla ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia. Opintojaksolla pidetään kaksi koetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija hallitsee Excel-taulukkolaskentaohjelman peruskäytön ja tietokantaominaisuudet. Opintojakso sisältää A-kortin osat taulukkolaskenta sekä tietoaineistot taulukoissa.

Verkkotyöskentely, 2 op (AT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa toimia oppimis- ja työskentelytilanteissa tieto- ja viestintäteknikkaa järkevästi hyödyntäen.
- Opiskelija ymmärtää julkaisujärjestelmien merkityksen ja tiedon ylläpitotavat eri järjestelmissä.
- Yhteisöllinen työskentely, oppiminen ja yhteisöllisen median käyttö tapahtuvat luontevasti ja turvallisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kokoustilanteet
- yhteisöllinen media ja ohjelmistot oppimisen ja työskentelyn tukena
- ergonomia (itsensä johtaminen)
- verkkosivusto yrityksen näkökulmasta
- vuorovaikutus verkossa
- tiedon tuottaminen, jakaminen ja esittäminen hajautetuissa verkoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjaantuu käyttämään verkko-oppimisympäristöjä ja hakukoneita. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan käyttämään opintojaksossa opittuja tietoja ja taitoja eri oppiaineissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan toimimaan oikein erilaisissa verkko-oppimisympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta ja ajankäytön hallinnasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii toimimaan oppimis- ja työskentelytilanteissa tieto- ja viestintätekniikkaa järkevästi hyödyntäen. Hän ymmärtää myös julkaisujärjestelmien merkityksen ja tiedon ylläpitotavat. Yhteisöllinen työskentely, oppiminen ja yhteisöllisen median käyttö tapahtuvat luontevasti ja turvallisesti. Opintojakso sisältää A-kortin osan verkkotyöskentelyä.

Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.21. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Abitoiminta, 2 op (ABI)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hyödyntää taitojaan valitsemassaan tehtävässä abilehden tai freskon tekemisessä tai penkkarijuhlan valmistelussa.
- Opiskelija harjoittelee työelämässä ja yhdistystoiminnassa tarvittavia neuvottelu-, ajankäyttö- ja taloustaitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu valintansa mukaan joko abilehden, freskon tai penkkarijuhlan suunnitteluun ja toteutukseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii työelämätaitoja yhteistyössä muiden abiturienttien kanssa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa työskentelyään ohjaavaa suullista palautetta. Opintojaksossa arvioidaan osallistuminen abikirjan tai freskon tekemiseen tai penkkarijuhlien suunnitteluun ja toteutukseen. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on suunnattu abiturienteille, jotka haluavat osallistua joko abikirjan, freskon tai penkkarijuhlan suunnitteluun ja toteutukseen.

History of the English speaking world, 2 op (HES)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kansainvälisyys 1, 2 op (KV1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kielitaitoaan ja harjoittaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan.
- Opiskelija vahvistaa sosiaalisia taitojaan.
- Opiskelija tutustuu vieraisiin kulttuureihin ja oppii ymmärtämään erilaisuutta.
- Opiskelija oppii esittelemään omaa maataan ja kulttuuriaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- projekti, jonka mukaisesta teemasta hankitaan tietoa ja joka valmistaudutaan esittelemään muille opiskelijoille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti vieraiden kulttuurien sisältöihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija pääsee vertailemaan kansalaisyhteiskunnan toimintaa erilaisissa konteksteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa monipuolisesti vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa työskentelyään ohjaavaa suullista palautetta. Opintojaksossa arvioidaan osallistuminen projektiin, sen suunnitteluun ja toteutukseen. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään esimerkiksi vieraan kulttuurin kohtaamista ja viestintää sekä vahvistetaan suomalaista identiteettiä ja vuorovaikutustaitoja. Opintojaksossa työskennellään yhteistä teemaa esimerkiksi osallistumalla kansainväliseen projektiin. Opintojaksossa voidaan järjestää luentoja, vierailuja ja yhteistä koko koulua aktivoivaa toimintaa, esim. Unesco-koulujen piirissä.

Kansainvälisyys 2, 2 op (KV2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kielitaitoaan ja harjoittaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan.
- Opiskelija vahvistaa sosiaalisia taitojaan.
- Opiskelija tutustuu vieraisiin kulttuureihin ja oppii ymmärtämään erilaisuutta.
- Opiskelija oppii esittelemään omaa maataan ja kulttuuriaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- projekti, jonka mukaisesta teemasta hankitaan tietoa ja joka valmistaudutaan esittelemään muille opiskelijoille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Työstetään yhteistä teemaa globaalien kysymysten näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tuetaan opiskelijoiden yhteiskunnallista osaamista ja vaikuttamisen keinoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan kontakteja koulun ulkopuolelle.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa työskentelyään ohjaavaa suullista palautetta. Opintojaksossa arvioidaan osallistuminen projektiin, sen suunnitteluun ja toteutukseen. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso KV2 voi olla itsenäinen tai jatkoa opintojaksolle KV1. Opintojaksossa käsitellään esimerkiksi vieraan kulttuurin kohtaamista ja viestintää sekä vahvistetaan suomalaista identiteettiä ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi työstetään yhteistä teemaa esimerkiksi osallistumalla kansainväliseen projektiin. Opintojaksossa voidaan järjestää luentoja, vierailuja ja yhteistä koko koulua aktivoivaa toimintaa, esim. Unesco-koulujen piirissä.

Lukio tutuksi, 2 op (LUT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mentoritoiminta, 1 op (MT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittaa vuorovaikutustaitojaan.
- Opiskelija harjaantuu valitsemansa oppiaineen opettamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija avustaa ja ohjaa muita opiskelijoita opettamansa oppiaineen opiskelussa ja kotitehtävien teossa joko opettajan apuna oppitunneilla tai itsenäisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa vuorovaikutustaitojaan monipuolisesti toimiessaan opiskelijoiden ohjaajana ja opettajan tukena oppiaineen opetustehtävissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta opettajalta ja opiskelijoilta opetus- ja ohjaustilanteissa. Lisäksi opiskelija harjoittaa itsearviointia suunnitellessaan oppiaineen opetus- ja ohjaustunteja.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ohjaa ja avustaa muita opiskelijoita opettamansa oppiaineen opiskelussa ja kotitehtävien teossa joko opettajan mukana oppitunneilla tai itsenäisesti. Opiskelija kokoaa mentorointiajankohdat päiväkirjaan, jonka mukaan kirjataan opintopisteet. Opintojaksoa suositellaan toisen ja/tai kolmannen vuoden opiskelijoille.

Mentoritoiminta2, 2 op (MT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittaa vuorovaikutustaitojaan.
- Opiskelija harjaantuu valitsemansa oppiaineen opettamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija avustaa ja ohjaa muita opiskelijoita opettamansa oppiaineen opiskelussa ja kotitehtävien teossa joko opettajan apuna oppitunneilla tai itsenäisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa vuorovaikutustaitojaan monipuolisesti toimiessaan opiskelijoiden ohjaajana ja opettajan tukena oppiaineen opetustehtävissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista palautetta opettajalta ja opiskelijoilta opetus- ja ohjaustilanteissa. Lisäksi opiskelija harjoittaa itsearviointia suunnitellessaan oppiaineen opetus- ja ohjaustunteja.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ohjaa ja avustaa muita opiskelijoita opettamansa oppiaineen opiskelussa ja kotitehtävien teossa joko opettajan mukana oppitunneilla tai itsenäisesti. Opiskelija kokoaa mentorointiajankohdat päiväkirjaan, jonka mukaan kirjataan opintopisteet. Opintojaksoa suositellaan toisen ja/tai kolmannen vuoden opiskelijoille.

Metsävaellus, 2 op (MEV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii retkeilyn perustaitoja: varustautumisen, rinkan valinnan ja pakkaamisen, ruokailun ja yöpymisen maastossa.
- Opiskelija oppii liikkumaan luonnossa eettisesti kestäväällä tavalla.
- Opiskelija kehittää vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- jokamiehenoikeudet ja kansallispuistoissa liikkuminen
- kolmen päivän (pe-su) vaellus Kolin kansallispuistossa (täysi vaellusvarustus)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitojaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii huomaamaan liikunnan vaikutuksen hyvinvoinnilleen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii liikkumaan luonnossa eettisesti kestäväällä tavalla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa ohjaavaa suullista palautetta taidoistaan. Opintojaksossa arvioidaan teorialunneilla annetun opetuksen soveltamista retkellä. Hyväksytty suoritus edellyttää osallistumista sekä perehdyttävälle teorialunneille että vaellukselle. Opiskelijan tulee laatia kokemuksistaan palaute ja itsearviointi vaelluksen jälkeen.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan vaeltamiseen ensin teoriassa ja sitten käytännössä. Vaellus toteutetaan Kolin kansallispuistossa, jossa vaelletaan täydessä vaellusvarustuksessa kolmen päivän aikana noin 30 kilometriä.

Opintojaksossa edellytetään omien tai lainattujen retkeilyvälineiden käyttöä. Henkilökohtaisia välineitä ovat mm. rinkka ja makuupussi. Teltta ja retkikeitin voivat olla henkilökohtaisia tai 2 - 4 hengen yhteisiä teltan koon mukaan. Koulu pyrkii auttamaan välineiden hankinnassa.

Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Think globally, 4 op (TGL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vaikuttava media, 4 op (VME)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

NY24h-leiri, 2 op (YR1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja ottaa vastuuta sekä omasta että ryhmänsä toiminnasta.
- Opiskelija kehittää vuorovaikutus- ja neuvottelutaitojaan sekä ongelmanratkaisukykyään.
- Opiskelija harjaannuttaa kriittistä ajatteluaan ja rohkaistuu osallistumaan.
- Opiskelija ymmärtää, että yrittäjämäistä toimintatapaa, taitoja ja ominaisuuksia tarvitaan kaikessa työelämässä ja opiskelussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija innovoi uutta liikeideaa ja perustaa oman ideansa pohjalta kuvitteellisen yrityksen.
- Opiskelija tutustuu markkinoinnin perusteisiin.
- Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy monipuolisesti yritysideointiin ja oppii ymmärtämään yritystoiminnan lainalaisuuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjaannuttaa kriittistä ajatteluaan ja kehittää luovaa pohdintaansa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista osallistumista leirin tehtäviin ja ryhmän toimintaan. Leirin ohjaajat antavat suullista palautetta ja ohjaavat ryhmän toimintaa tavoitteiden mukaisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on vuorokauden mittainen yrittäjyysleiri, jossa opiskelija innovoi uutta liikeideaa sekä opettelee uuden yritysideoita markkinoimista. Lisäksi opiskelija harjoittelee ryhmätyötaitojaan ja parantaa valmiuksiaan kohdata uusia haasteita.

Toiminta yrittäjänä, 2 op (YR2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja ottamaan vastuuta sekä omasta että mahdollisten yrittäjyyskumppaniensa toiminnasta.
- Opiskelija vahvistaa työelämäntaitojaan.
- Opiskelija löytää omia vahvuuksiaan tekemällä.
- Opiskelija oppii yrittäjyyden toimintamallit käytännössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perustaa yrityksen yksin tai yhdessä yrittäjyyskumppaniensa kanssa.
- Opiskelija omaksuu tietoa ja saa kokemuksia yritystoiminnasta.
- Opiskelija oppii tärkeitä työelämässä tarvittavia taitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Toimiessaan yrittäjänä opiskelija harjaannuttaa liiketoimintaympäristössä tarvittavia taitoja sekä kehittää työelämäntaitojaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittaa monipuolisesti vuorovaikutustaitojaan toimiessaan yrittäjänä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää yritystoiminnan perustamista ja toimimista yrittäjänä vähintään 120 tuntia.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perustaa oikean yrityksen yksin tai yhdessä yrittäjyyskumppaniensa kanssa.

Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (YR3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kaupallisen toiminnan perusteita.
- Opiskelija oppii myyntityössä käytettäviä avoimia ja suljettuja kysymyksiä.
- Opiskelija tutustuu markkinointikampanjoiden laatimisen perusteisiin.
- Opiskelija tutustuu asiakaspalvelun ja esiintymisen taustateorioihin myyntityöstä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- hinnoittelu
- myynti
- markkinointi
- brändäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii erilaisissa liiketoimintaympäristöissä tarvittavia erilaisiin kulttuurikonteksteihin kytkeytyviä taitoja. Opintojaksossa tarkastellaan globaaleilla markkinoilla toimimisen periaatteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia ratkaisumyyntin keinoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista opintojaksoon liittyvien tehtävien tekemistä. Opintojakson ohjaaja antaa kirjallista palautetta tehtävistä.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija perehtyy, mitä kaupallistaminen tarkoittaa ja mitkä tekijät vaikuttavat kaupallistamisen onnistumiseen. Lisäksi opiskelija oppii, mistä brändin rakentamisessa on kyse ja miten se liittyy kaupallistamiseen. Opiskelija tutustuu vaikuttavan markkinointikampanjan rakennuselementteihin.

Globaalit markkinat ja vastuullinen liiketoiminta, 2 op (YR4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu globaaleihin liiketoimintastrategioihin.
- Opiskelija saa tietoa vastuullisesta liiketoiminnasta.
- Opintojakson aikana tutustutaan globaaleihin megatrendeihin ja markkinoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kiertotalous
- kulttuuriset erot liiketoiminnassa
- vapaakauppa
- yritysten yhteiskuntavaikutukset
- globaali liiketoiminta ja siihen vaikuttavat taustatekijät
- työeläkemaksu osana sosiaalista vastuullisuutta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii havaitsemaan, miten kaupan vapautuminen on vaikuttanut liiketoimintaan eri puolilla maailmaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii globaalin liiketoiminnan periaatteita ja siihen liittyviä taustatekijöitä. Lisäksi opiskelija tutustuu siihen, miten globaalisaatio ilmenee arkielämässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista opintojaksoon liittyvien tehtävien tekemistä. Opintojakson ohjaaja antaa kirjallista palautetta tehtävistä.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso antaa valmiuksia työskennellä kansainvälisissä yrityksissä. Keskeisenä sisältönä on tarkastella kansainvälistä kaupankäyntiä yritysten näkökulmasta huomioiden vastuullisen liiketoiminnan merkityksen.

Oman talouden hallinta, 2 op (YR5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii henkilökohtaisen talouden suunnittelua.
- Opiskelija oppii sijoittamisen perusteita.
- Opiskelija perehtyy omien raha-asioden suunnitteluun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan ansiotulojen, säästöjen ja sijoitusten kerryttämiseen.
- Perehdytään menoihin ja sitoumuksiin.
- Opitaan lainoihin ja maksuturvallisuuteen liittyviä näkökulmia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii analysoimaan omaa talouttaan ja hyödyntämään opintojaksossa oppimaansa sen suunnittelussa. Lisäksi opiskelija tunnistaa, miten omat taloudelliset ratkaisut heijastuvat koko yhteiskunnan toimintaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija harjaannuttaa oman talouden hallintaa ja kehittää sen avulla elämönhallintataitojaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista opintojaksoon liittyvien tehtävien tekemistä. Opintojakson ohjaaja antaa kirjallista palautetta tehtävistä.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää omaan talouteen vaikuttaviin asioihin ja antaa näin laajemman näkymän henkilökohtaiseen varallisuuteen. Opintojakson jälkeen opiskelija pystyy analysoimaan omaa talouttaan ja hyödyntämään oppimaansa raha-asioden suunnittelussa. Keskeisiä sisältöjä ovat sijoittaminen, säästäminen sekä lainoihin ja maksuturvallisuuteen liittyvät asiat.

Liikuntatutor-toiminta, 2 op (LIT)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat oppivat tuntemaan opiskelupäivän aikaisen aktiivisuuden hyödyt ja toimenpiteet, joilla aktiivisuutta voidaan lisätä.
- Opiskelijat löytävät oman tapansa edistää oppilaitoksen aktiivisuutta ja sitoutuvat toimintaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutorit suunnittelevat, organisoivat ja arvioivat opiskelupäivää aktivoivaa toimintaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutortoiminta vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta yhteisön jäsenenä ja kasvattaa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tutorit edistävät toiminnallaan lukion yhteisöllisyyttä ja hyvää ryhmähenkeä. Tutortoiminta kehittää opiskelijoiden ihmissuhdetaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Tutorit tarkkailevat oman hyvinvointinsa lisäksi yhteisön hyvinvointia ja sen perusteella muokkaavat toimintaympäristöä hyvinvointia tukevaksi. Tutorit tekevät näkyväksi sitä, että hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeä osa opiskelijoiden arkea.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa liikuntatutor-toiminnan ohjaajalta suullista palautetta. Lisäksi opiskelijat harjoittavat itsearviointi- ja vertaisarviointitaitojaan. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikuntatutor-toimintaan osallistuvat tutustuttavat lyseon opiskelijoita erilaisiin liikuntalajeihin, järjestävät aktiivisuustaukoja, tapahtumia sekä matalan kynnyksen liikuntaa välituntisin. He tukevat toiminnallaan oppilaitoksen aktiivista toimintakulttuuria ja yhteisöllisyyttä.

Urheiluakatemia, 20 op (UA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheiluakatemian avulla tehostetaan koulutuksen järjestäjien ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä urheilijoiden opetuksen ja valmennuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa sekä niihin liittyvissä tukipalveluissa.
- Urheiluakatemia vahvistaa opintoja tukevaa ohjaustoimintaa sekä edistää yksilöllisiä ja joustavia opiskelumahdollisuuksia.
- Opiskelija kehittyy urheilijana lukion aikana ja oppii paremmin ymmärtämään omaa valmentautumistaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toteuttaa oman urheilulajinsa valmentautumisen päivä-, viikko-, jakso- ja vuosirytmisiä suunnitelmallisesti
- Opiskelija saa ohjeistusta sekä yhdessä että yksin tapahtuvan harjoittelun laadun parantamiseksi sekä itsensä kehittämiseksi urheilijana.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan yhteistyössä valmentajan ja muiden lajin parissa toimivien kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää psyykkisiä, sosiaalisia ja elämänhallinnan taitojaan sekä ajankäytön ja kuormituksen hallintaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta edistymisestään ja kehitymisestään. Lisäksi opiskelija oppii arvioimaan itse omia suorituksiaan esimerkiksi harjoituspäiväkirjan avulla. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Iisalmen seudun urheiluakatemia on tarkoitettu tavoitteellisesti urheileville ja kilpaileville opiskelijoille. Urheiluakatemia mahdollistaa harjoittelun osin koulupäivän aikana. Joukkuelajeissa on ohjattua harjoittelua valmentajaopettajan johdolla tiistai- ja torstai-aamupäivisin. Yksilölajeissa omatoimista harjoittelua toteutetaan henkilökohtaisen ohjelman mukaisesti. Valmentautuminen ja aktiivinen osallistuminen ovat osa urheilijaopiskelijan opintoja.

8.22. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaine ja tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta

osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskelu ympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaiseen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena opintojakson päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015.)

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu toinen arvioija, jonka tulee olla myös kyseisen alan asiantuntija. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana 4 - 10.

Liikunnan lukiodiplomin yleisarvosana muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, harrastuneisuuden tai erityisosaamisen sekä yhteistyötaitojen arvosanojen aritmeettisesta keskiarvosta. Keskiarvo lasketaan sadasosan tarkkuudella ja pyöristetään kokonaisluvuksi. Kunkin osion painoarvo yleisarvosanan muodostumisessa on 25 prosenttia. Laadukkaalla portfoliolla voi vaikuttaa lopulliseen yleisarvosanaan korottavasti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtakunnallisen liikunnan lukiodiplomin suorittamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään viisi liikunnan opintojaksoa. Tämän lisäksi opiskelija antaa näytöt liikuntatiedoistaan (tutkielma), liikuntakykyisyydestään ja erityisosaamisestaan valitsemassaan lajissa. Opiskelijan yhteistyötaidot arvioidaan liikuntaopintojaksojen perusteella. Lisäksi opiskelija laatii liikunta- ja urheiluharrastuksistaan portfolion.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineena musiikki luo pohjaa hyvinvointitaitojen kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija kirjoittaa itsearviointia portfolioonsa. Diplomityön arvioivat oman koulun musiikin opettaja sekä yksi ulkopuolinen musiikin asiantuntija. Opiskelija saa arvioijilta kirjallisen palautteen diplomityöstään. Erillisen diplomitodistuksen opiskelija saa lukio-opintojen päättyessä päättötodistuksensa yhteydessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin lukiodiplomin perustana on opiskelijan koko lukioaikainen musiikinopiskelu. Musiikin lukiodiplomin voi suorittaa kahdella eri tavalla: musiikkiprojektina tai näytesalkkuna lukioaikaisista töistä. Valtakunnallisen lukiodiplomin suoritusehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä musiikin opintojaksoa.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- Lukiodiplomi antaa valmiuksia tuleviin jatko-opintoihin, joissa korostuu teemallinen, projektiluonteinen työskentely.
- Lukiodiplomi tukee oppimisen prosessimaisuutta: opiskelija osaa asettaa tavoitteita, ilmaista ajatuksiaan ja ideoitaan, uskaltaa kokeilla eri vaihtoehtoja, pohtii ja ratkaisee ongelmakohtia sekä osaa dokumentoida työskentelyprosessiaan.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toteuttaa valtakunnallisen kuvataiteen lukiodiplomityön, taideteoksen ja portfolion, valitsemastaan OPH:n asettamasta tehtävänannosta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään eettisyyttä ja ympäristöosaamista tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija kirjoittaa itsearviointia portfolioonsa. Diplomityön arvioivat oman koulun kuvataiteen opettaja sekä yksi ulkopuolinen kuvataiteen asiantuntija. Opiskelija saa arvioijilta kirjallisen palautteen diplomityöstään. Erillisen diplomitodistuksen opiskelija saa lukio-opintojen päättyessä päättötodistuksensa yhteydessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Diplomityö muodostuu teoksesta sekä portfolioista, joka kuvaa työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta. Opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja kuvataideharrastuneisuudestaan. Ennen diplomiopintojaksoa opiskelijan on suoritettava vähintään neljä lukion kuvataideopintojaksoa.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso syventää mediaetiikan osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu luovuus diplomityön tekemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu median diplomityöhön. Siihen kuuluvat portfolio ja mediaesitys, joihin on vuosittain valtakunnallinen Opetushallituksen tehtävänanto. Portfolio sisältää myös itsearviointia. Lukiodiplomin arvioi lukion opettaja ja ainakin yksi toinen arvioija, jolla tulee olla media-alan asiantuntemus. Arvioinnista annetaan numeroarvioinnin lisäksi opiskelijalle myös arviointilausunto. Diplomitodistuksen opiskelija saa lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää mediaosaamistaan tekemällä median lukiodiplomityön, johon kuuluvat portfolio ja mediaesitys. Opintojakson suorittaminen edellyttää neljän media-aiheisen opintojakson suorittamista ennen lukiodiplomin aloittamista: opintojaksot ÄI5 (Medialukutaito ja vaikuttaminen) ja ÄI14 (Mediatekstit 1) ja lisäksi kaksi muuta media-aiheista opintojaksoa, jotka voi valita opintojaksoista ÄI15 (Mediatekstit 2), GE4 (Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta), HI7 (Maailma tänään), KU3 (Kuva viestii ja vaikuttaa), UE6 (Uskonto, tiede ja media) ja VME (Vaikuttava media).

8.23. Integraatio-opintojaksot

Ihminen ja ympäristö muuttuvassa maailmassa, 4 op (GE1HI1)

Oppiaineet

- Maantiede
- Historia

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen
- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*

- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävä kehityksen sitoumukset

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

GE1: Opiskelija perehtyy opintojaksossa ajankohtaisiin maailmanlaajuisiin ilmiöihin ja niiden vuorovaikutussuhteisiin. Opintojakso tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista ja lisää opiskelijan ymmärrystä ihmisten elämästä eri puolilla maailmaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

GE1: Opintojakso vahvistaa opiskelijan eettisyyttä ja ympäristöosaamista monipuolisesti. Kestävä elämäntapa on tarkastelun keskiössä. Opiskelija oppii soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

HI1: Opintojakson aikana esitellään historia-alaan liittyviä ammatteja ja opiskelumahdollisuuksia. Opiskelijan tietoisuus historiaan liittyvien sisältöjen kytköksistä työelämätaitoihin lisääntyy. Opintojaksossa näkökulmana on kansainvälisen talouden ja yhteiskuntien kehitys. Opiskelija kehittää omia valmiuksiaan tarkastella lähdemateriaalia kriittisesti erilaisissa konteksteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

HI1: Opintojakso tuo esille yhteiskuntien voimakkaan teollistumiskehityksen. Samassa yhteydessä käsitellään teollistumisen globaaleja vaikutuksia ja seurauksia ympäristön kehitykseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kahden oppiaineen yhteisessä opintojaksossa annetaan kummastakin oppiaineesta oma arvosana.

GE1

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelijalle annetaan opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta esimerkiksi hänen tekemistään tehtävistä. Opiskelija voi itsearvioida myös omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan esimerkiksi teorian ymmärtämisessä tai tehtävissä onnistumisessa. Opiskelijan osaamista arvioidaan tavoitteiden mukaisella osaamista mittaavalla kokeella tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Myös opiskelijan työskentely, esimerkiksi tehtävien aktiivinen tekeminen, voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

HI1

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä ja aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen opintojaksotyö ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

Opettaja voi tukea opiskelijan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan

opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opiskelija tekee opintojakson aikana tutkimuksen tai kirjoitelman. Työ arvioidaan opettajan antamalla numeerisella arviolla (asteikko 4-10).

Opiskelija saa opintojakson aikana suullista palautetta vastauksistaan. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia historiatieteen näkökulma huomioiden.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Opintojakson voi suorittaa vain poikkeustapauksessa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, työt ja koe asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta. Maantieteessä opiskelijan tavoitteena on perehtyä muuttuvan maailman alueellisiin ilmiöihin ympäristön ja ihmiskunnan muutosten kautta. Historiassa puolestaan tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnan kehitystä pitkällä aikavälillä.

GE1: Opintojakso perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Opintojakson aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Opintojakso käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä muutoksia sekä varautua ja sopeutua niihin.

HI1: Opintojakso tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa ympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä ja historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Opintojaksossa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Opintojaksossa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä. Opintojakson yhteydessä esitellään historia-alaan liittyviä ammatteja ja jatko-opintomahdollisuuksia. Tässä yhteydessä tuodaan esille historian opiskeluun liittyvien sisältöjen merkityksellisyys työelämätaitojen näkökulmasta.

History of the English speaking world, 2 op (HES)

Oppiaineet

- Historia
- Temaattiset opinnot
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan englanninkielisen maailman historian tärkeimpiin tapahtumiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa pohditaan suurten yhteiskunnallisten muutosten vaikutusta nykypäivään. Opintojakso syventää englanninkielisten maiden historian tuntemusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä kokonaisuus, jossa yhdistyvät englanti ja historia. Opetus annetaan englanniksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin näyttöihin. Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opintojaksoon kuuluu laaja englanninkielinen tuotos kohdemaiden historiaan liittyvästä vapaavalintaisesta aiheesta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu englanninkielisen maailman historian suuriin linjoihin. Opetus annetaan englanniksi. Opintojaksoon kuuluu laaja englanninkielinen tuotos kohdemaiden historiaan liittyvästä vapaavalintaisesta aiheesta.

Luonnontieteet ja kokeellinen työskentely, 2 op (LKT)

Oppiaineet

- Biologia
- Fysiikka
- Kemia
- Temaattiset opinnot

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ymmärrystään biologian, fysiikan sekä kemian opintojaksojen keskeisistä sisällöistä tekemällä näihin oppiaineisiin liittyviä kokeellisia töitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- biologian, fysiikan sekä kemian kokeelliset työt
- Kokeelliset työt liittyvät oppiaineiden opintojaksojen sisältöihin antaen mahdollisuuden kerrata ja syventää osaamista keskeisistä ilmiöistä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tekevät biologiaan, fysiikkaan sekä kemiaan liittyviä tai näitä oppiaineita yhdistäviä kokeellisia töitä ryhmissä, mikä kehittää ja vahvistaa opiskelijoiden vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeelliset työt voivat olla integroivia töitä, joissa samaa ilmiötä tarkastellaan eri oppiaineiden kannalta ja opiskelijat voivat yhdistellä omat tuloksensa poikkitieteellisiksi oivalluksiksi ja näin ymmärtää, miten moderni luonnontieteellinen tutkimus toimii.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija tekee opintojakson aikana kokeellisia töitä ja niihin liittyviä työselostuksia. Opintojakson saa suoritettua hyväksytysti, kun on osallistunut kokeellisten töiden tekoon aktiivisesti ja tehnyt sekä palauttanut sovitun määrän työselostuksia. Opettajat antavat suullista tai kirjallista palautetta opiskelijalle kokeellisista töistä ja niiden työselostuksista.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijat tekevät biologiaan, fysiikkaan sekä kemiaan liittyviä tai näitä oppiaineita yhdistäviä kokeellisia töitä ryhmissä.

Lukio tutuksi, 2 op (LUT)

Oppiaineet

- Opinto-ohjaus
- Temaattiset opinnot

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso tutustuttaa aloittavat opiskelijat lukioon osana suomalaista koulutusjärjestelmää.
- Opintojakso perehdyttää aloittavat opiskelijat lukion käytänteisiin ja lukion ohjaus- ja tukipalveluihin.
- Opintojakso lisää ryhmän opiskelijoiden ja ryhmänohjaajan keskinäistä vuorovaikutusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukio-opintoihin motivoituminen sekä koulun käytänteisiin ja lukio-opiskeluun tutustuminen
- oman ryhmän opiskelijoihin ja ryhmänohjaajaan tutustuminen
- ohjaus- ja tukipalveluihin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu lukio-opintoihin osana suomalaista koulutusjärjestelmää.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää omia sosiaalisia ja vuorovaikutustaitojaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan omia opintojaan sekä tutustuu opiskelijan hyvinvointia tukeviin palveluihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa ryhmänohjaajalta ja opinto-ohjaajalta suullista palautetta. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa ja aktiivisuutta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaikille pakollinen opintojakso sisältää 1. opiskeluvuoden opinto-ohjauksen osuuden. Opintojakson aikana käsitellään lukion aloittamiseen liittyviä aiheita ja tutustutaan omaan ohjausryhmään.

Mikrobien biologiaa ja kemiaa, 2 op (MBK)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia
- Temaattiset opinnot

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tietoa ruoka-aineiden, vesistöjen, maaperän ja ihmisen mikrobeista ja oppii tutkimaan niitä ja niiden toimintaa monipuolisesti.
- Opiskelija ymmärtää, miten mikrobeista saa kattavampaa tietoa, kun niitä tarkastelee useamman kuin yhden oppiaineen näkökulmasta.
- Opiskelija ymmärtää, kuinka tärkeitä mikrobit ovat sekä ekosysteemeissä että ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruoka-aineiden, vesistöjen, maaperän ja ihmisen mikrobit, niiden esiintyminen ja vaikutukset luonnossa sekä hyödyllisyys ihmisille
- kemiallisten ja biologisten kokeiden tekeminen maastossa tai luokassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoille selviää, miten mikrobeja ja niiden vaikutuksia voidaan tarkastella laajemmin, kun tarkastelua tehdään sekä biologian että kemian näkökulmista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat tutkivat mikrobeja ryhmissä, jolloin heidän vuorovaikutustaitonsa kehittyvät ja vahvistuvat.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijat ymmärtävät omien tutkimustensa perusteella mikrobien välttämättömyyden luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden ylläpitäjinä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty).

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta ja virheiden korjaamista käytännön töiden toteuttamisen tai raportoinnin yhteydessä. Opiskelija voi itsearvioida omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan palautettujen kokeellisten töiden raporttien perusteella.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologiaa ja kemiaa yhdistävässä käytännön opintojaksossa tutustutaan mikrobien elämään sekä maastotöiden että laborointien avulla. Maailma kuhisee mikrobeja, näkymättömän pieniä eliöitä, jotka pyörittävät koko maailmaamme, niin ekosysteemejä kuin jopa meitä ihmisiä. Opintojakso sopii sekä biologiasta että kemiasta kiinnostuneille ja myös ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville lisäopinnoiksi.

Tietoa, taitoa ja oppimista, 4 op (PS1AT1)

Oppiaineet

- Tietotekniikka
- Psykologia

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Opintojakson paikalliset opintojaksot

- Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka, 2 op (AT1)

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Paikallinen lisäys

- Atk tunnilla opittuja taitoja opitaan sovelletamaan psykologian töihin.
- Opetellaan käyttämään Abitti-järjestelmää.

Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka

- Opiskelija hallitsee valitsemansa laitteen käytön ja tiedon hallintaan liittyvät perusasiat.
- Opiskelija hallitsee valitsemansa esitysgrafiikkaohjelman peruskäytön.
- Opiskelija saa kokonaiskuvan tietotekniikasta ja sen hyödyntämisestä elämän eri alueilla.
- Opiskelija ottaa haltuun koulun jakaman tietokoneen ja osaa käyttää sitä ja siinä olevia ohjelmia.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka

- *Abittin hallinta*

- tietotekniikan peruskäsitteet
- tietokoneen rakenne ja kokoonpano
- tietokoneen toimintaperiaate
- tietoliikenteen peruskäsitteiden ymmärtäminen
- tietoturva
- käyttöjärjestelmän hallinta
- ohjauspaneelin tuntemus
- apuohjelmien käyttö
- leikepöydän käyttö
- kansioden käsittely
- tiedostojen käsittely ja ominaisuudet
- tallennusvälineet
- oman tietokoneen ja verkkoympäristön ymmärtäminen
- pilvipalveluiden käyttö

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

PS1: Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka harjoittavat opiskelijan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimisen taitoja. Tällaisia ovat mm. ryhmä- ja parikeskustelut ja ryhmässä tehtävät tehtävät ja projektit.

Opintojakson sisällöistä oppimisen sosiaalisuus ja erilaisten oppimiskulttuurien tarkastelu lisäävät oppilaan tietoja vuorovaikutuksen psyykkisistä, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

PS1: Tutustumalla psykologisen tutkimukseen ja sen periaatteisiin pyritään kehittämään opiskelijan monilukutaitoa ja kriittistä ajattelua. Opintojakson aikana pyritään tekemään pienimuotoinen tutkimus tai olemassaolevan tutkimuksen arviointi. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää arkitiedon ja tieteellisen tiedon eron.

Opintojaksossa keskeisenä teemana ovat myös oppimiseen vaikuttavat tekijät, kuten metakognitio, skeemat, uni, sosiaalisuus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

PS1: Opintojaksossa tutustutaan tieteellisen tutkimuksen eettisiin haasteisiin esim. tutustumalla eettisesti kyseenalaisiin sosiaalipsykologian ja oppimisen tutkimuksiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

PS1: Opintojaksossa esitellään psykologian osa- alueita, psykologiaan liittyviä ammatteja ja jatkokoulutusmahdollisuuksia.

Hyvinvointiosaaminen

AT1: Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että menestyksellinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri. Opiskelija omaksuu tietotekniikan oppimista tukevia käytänteitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

AT1: Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, kuinka tietotekniikkaa voidaan hyödyntää ihmiskuntaan liittyvien ongelmien tarkastelussa. Tietokoneet ja tietoverkot tarjoavat mahdollisuuden tehdä asioita, jotka aiemmin olivat joko mahdottomia tai ainakin erityisen hankalia.

Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että menestyksellinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri. Opiskelija omaksuu tietotekniikan oppimista tukevia käytänteitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, kuinka tietotekniikkaa voidaan hyödyntää ihmiskuntaan liittyvien ongelmien tarkastelussa. Tietokoneet ja tietoverkot tarjoavat mahdollisuuden tehdä asioita, jotka aiemmin olivat joko mahdottomia tai ainakin erityisen hankalia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kahden oppiaineen yhteisessä opintojaksossa annetaan kummastakin oppiaineesta oma arvosana.

PS1

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija tekee opintojakson aikana aiheita soveltavia kirjoitelmia ja/tai ryhmätöitä ja/tai esitelmia. ATK- opintojaksolla opittuja taitoja sovelletaan psykologian aiheisiin. Opintojakson päättöpäivänä voidaan käydä läpi kyseisiä töitä tai tehdä loppukuulustelu.

Opintojakson arviointi muodostuu opiskelijan kyvystä toimia ja työskennellä osana ryhmää, aineen hallinnan osoittamisesta, opintojakson aikana tehdyistä töistä ja/tai kokeesta ja/tai päättöviikon muusta näytöstä.

Opettaja voi tukea oppilaan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät, opintojaksoa yhdistävät työt ja koe tai muu näyttö. Opiskelu suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

AT1

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opintojaksossa pidetään kaksi koetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan tietoteknisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään tietotekniikan osaamistaan ja ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn tärkeyden. Sillä autetaan myös opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaisilla osaamista mittaavilla kokeilla ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia. Opintojaksossa pidetään kaksi koetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään PS1:n ja AT1:n keskeiset sisällöt yhdistäen tietotekniikassa opittavia taitoja psykologian töihin ja kirjoitelmiin.

PS1: Opintojaksossa tarkastellaan ihmisen toimintaa biologisena, psyykkisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena olentona. Jakson tärkeimpiä teemoja ovat oppiminen ja opiskelu ja siihen vaikuttavat tekijät sekä psykologinen tutkimus.

AT1: Opiskelija ottaa haltuunsa koulun ostaman tietokoneen ja hallitsee sen käytön oppitunneilla ja Abitti-kokeessa. Opiskelija saa kokonaiskuvan tietotekniikasta ja sen hyödyntämisestä elämän eri alueilla. Hän opiskelee tiedon hallintaan liittyvät perusasiat ja esitysgrafiikkaohjelma PowerPointin peruskäytön. Opintojakso sisältää A-kortin osat laitteen ja tiedon hallinta sekä esitysgrafiikka.

Jatko-opinnot ja työelämä, 4 op (RU5OP2)

Oppiaineet

- Opinto-ohjaus
- Ruotsi, B1-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen
- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*

- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Opiskelu- ja työelämä

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

RU5: Opintojaksossa harjoitellaan työelämään ja jatko-opintoihin liittyvää sanastoa pari- ja ryhmäkeskusteluissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

RU5: Opintojaksossa opetellaan kertomaan omista vahvuuksista ja tulevaisuudensuunnitelmista, esim. jatko-opinnoista ja työelämästä ruotsin kielellä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

OP2: Opintojakso vahvistaa esimerkiksi asiantuntijaluennoin ja koulutusvierailuin opiskelijan aktiivista toimijuutta sekä lisää opiskelijan työelämätaitoja sekä yrittäjyyden ja työelämän tuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

OP2: Opintojakson työskentelymuodot tukevat opiskelijan vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Hyvinvointiosaaminen

OP2: Opintojakso vahvistaa opiskelijan hyvinvointia sekä kehittää hänen itsetuntemustaan ja elämänhallinnantaitojaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

OP2: Opiskelija saa tietoa mahdollisuuksista opiskella ja työskennellä ulkomailla lukio-opintojen aikana tai sen jälkeen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

RU5

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojakso on mahdollista suorittaa itsenäisesti erittäin painavista syistä opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.

OP2

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelijat tekevät opintojakson teemoihin liittyviä tehtäviä, jotka kytkeytyvät laaja-alaisiin osaamisalueisiin. Opettajat arvioivat ja antavat palautetta tehtävistä opintojakson aikana. Opiskelijat harjoittavat samalla itsearviointitaitojaan. Laaja-alaisen osaamisen osaamisalueiden arviointi toteutetaan osana opintojakson tehtävien arviointia. Opintojakson tehtävät kehittävät opiskelijan osaamista suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin. Opettajan antama palaute opintojakson aikana tukee tavoitteiden saavuttamista.

Opintojakso on mahdollista suorittaa itsenäisesti opiskellen opettajan antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija harjoittelee työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä työhakemuksen tekemistä molemmilla kotimaisilla kielillä.

RU5: Opiskelija harjoittelee työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohtii jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia.

OP2: Opiskelija kehittää opintojaksossa itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan. Hän tutustuu korkea-asteen koulutusvaihtoehtoihin sekä perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta keskeisiin teemoihin. Opiskelija tutustuu keskeisiin työelämävaatimuksiin ja -taitoihin. Opintojakson aikana on mahdollista tutustua työelämään yhden päivän ajan. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuotena.

Soitinmuotoilua ja kokeilevaa musiikkia, 2 op (SKM)

Oppiaineet

- Kuvataide
- Musiikki
- Temaattiset opinnot

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso tarjoaa mahdollisuus laaja-alaiseen ja teemalliseen taiteelliseen työskentelyyn.
- Opinnot vahvistavat monikulttuurista ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä.
- Opinnoissa pohditaan myös ekologisuutta kierrätysnäkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehdytään luoviin soitinrakennusmetodeihin ja toteutetaan oma versio soittimesta.
- Tutustutaan eri kulttuureiden musiikkiin ja hyödynnetään niitä omassa musiikillisessa produktiossa.
- Otetaan vaikutteita myös nykymusiikoiden luovasta tavasta toteuttaa musiikkia kierrätysmateriaaleja hyödyntäen.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijat luovat yhdessä moniaistisen kokonaistaideteoksen, joka oman hyvinvoinnin lisäksi kasvattaa myös koulun yhteisöllisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyöproduktiossa opiskelijat ottavat huomioon toistensa mielipiteitä ja tunteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijat perehtyvät monitaiteellisiin osa-alueisiin, kuten muotoiluun ja musiikin toteutukseen, ja luovat kokonaistaideteoksen esimerkiksi videoeditointiohjelman avulla.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijat voivat tutustua eri maiden ja kulttuurien musiikkiin ja etsiä vaikutteita maailman modernista soitinmuotoilusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ekologisuusnäkökulma soitinmuotoilussa otetaan huomioon ja soitinrakennuksessa pyritään hyödyntämään kierrätysmateriaalia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opintojakson aikana opiskelija saa suullista palautetta ja kannustusta. Opiskelija voi tehdä opinnoistaan itsearviointia. Opiskelija tekee opintojakson aikana ryhmätyön.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin ja kuvataiteen yhteistyöprojektina opiskelijat toteuttavat erilaisia soittimia hyödyntäen kierrätysmateriaalia ja arkielämän esineitä. Näillä uusmuotoiluilla soittimilla toteutetaan pienimuotoisia rytmillisiä musiikkikappaleita, joiden taltioinnissa voidaan hyödyntää videoeditointiohjelmaa.

Hyvinvoiva lyseolainen, 4 op (TE1LI1)

Oppiaineet

- Liikunta
- Terveystieto

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen

- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit*
- *mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

LI1: Opintojakson monipuoliset sisällöt antavat opiskelijalle mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointiaan tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään fyysisen aktiivisuuden merkitys oman hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

TE1: Opetuksessa painotetaan kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeisiä perusteita, esim. liikuntaa, unta, ravintoa, seksuaaliterveyttä, mielenterveyttä suojaavia tekijöitä sekä opiskeluhyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

LI1: Yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit lisäävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

TE1: Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka harjoittavat opiskelijan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja. Opiskelijan viestintätaidot ja empatiakyky kehittyvät vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

LI1: Opiskelija vahvistaa yhteiskunnallista osaamistaan ottamalla vastuuta oman toimintakykynsä kehittämisestä ja yrittämällä parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään, että jokainen yksilö on omalta osaltaan vastuussa toimintakyvystään yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Opintojakson yhteistoiminnalliset työtavat tukevat yhteisöllisyyden kokemuksen syntymistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

LI1: Opintojaksossa pyritään tekemään paljon yhteistyötä opiskelijoiden kesken. Tämä auttaa opiskelijoita ymmärtämään ihmisten erilaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

LI1: Lihasvoimalla liikuntapaikoille siirtymiseen kannustetaan ympäristöarvoja kunnioittaen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

LI1: Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti ja tukee yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kahden oppiaineen yhteisessä opintojaksossa annetaan kummastakin oppiaineesta oma arvosana.

TE1

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta esimerkiksi tekemistään tehtävistä ja/tai työskentelystään. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa mahdollisesti tehtävällä itsearviointilla. Opintojakson arviointiin vaikuttavat tuntiaktiivisuus, yleinen kiinnostus aiheeseen, tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä, aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen työ ja/tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

LI1

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa suullista palautetta liikuntataidoistaan ja -tiedoistaan. Hän voi itsearvioida oppimistaan esimerkiksi alkukartoituksella. Opettaja antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana suorittamista liikuntatehtävistä sekä vuorovaikutustaidoista. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearviointilla.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat liikuntataitojen ja -tietojen soveltaminen erilaisissa liikuntatehtävissä, toimiminen vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti ja kannustavasti sekä parhaansa yrittäminen suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

TE1: Opintojaksossa luodaan kokonaiskuvaa ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä ja niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

LI1: Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan kokema liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Think globally, 4 op (TGL)

Oppiaineet

- Kuvataide
- Temaattiset opinnot
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa vuorovaikutuksen taitoja sekä suomeksi että vieraalla kielellä.
- Opiskelija tutustuu uusiin kulttuureihin.
- Opiskelija oppii ymmärtämään globaaleja kysymyksiä.
- Opiskelija kehittää yhteiskunnallista vastuutaan ja yksilön vaikuttamismahdollisuuksia.
- Opiskelija oppii tuottamaan luovia globaalikasvatukseen liittyviä töitä monialaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käsitellään ja työstetään globaaleja Agenda 2030 -teemoja.
- Opintojaksossa käytetään mahdollisuuksien mukaan eTwinning-alustaa, jolla voidaan olla yhteydessä ulkomaalaisiin yhteistyökumppaneihin.
- Opintojaksossa suunnitellaan ja toteutetaan globaalikasvatukseen liittyviä tuotoksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Käsitellään globaaleja teemoja vieraan kielen ja kuvataiteen avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja kannustetaan osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan globaaleissa kysymyksissä ja niiden ratkaisemisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty.)

Opiskelun aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu globaaleihin Agenda 2030 -teemoihin, joihin liittyen toteutetaan monialaisia tuotoksia yhteistyössä paikallisten tai ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Opiskelija harjoittelee monikulttuurista vuorovaikutusta vieraalla kielellä (englanti) ja toteuttaa ryhmässä visuaalisia tuotoksia, kuten valokuvanäyttelyitä, videoteoksia, julisteita (kuvataide).

Opintojaksossa voidaan luoda kontakteja paikallisiin tai ulkomaisiin toimijoihin.

Vaikuttava media, 4 op (VME)

Oppiaineet

- Filosofia
- Kuvataide
- Temaattiset opinnot

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii mediakriittisyyttä mm. tunnistamalla erilaisia median vaikutuskeinoja.
- Opiskelija osaa tuottaa ja analysoida median sisältöä.
- Opiskelija osaa soveltaa etiikan teorioita käyttäessään ja tuottaessaan mediasisältöjä.
- Opiskelija osaa käyttää erilaisia visuaalisia menetelmiä tuottaessaan mediasisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu mediaan sekä sosiaalisen median tuottamaan materiaaliin ja sen eettisyyteen ja analysoi niitä.
- Opiskelija perehtyy etiikan lajeihin ja median etiikkaan.
- Opiskelija tutustuu mainonnan visuaalisiin keinoihin ja merkityssisältöihin.
- Opiskelija tutustuu eri maiden uutistoimistojen uutislähettyksiä (esim. Venäjä-kuvaa eri puolilla maailmaa) ja analysoi niitä.
- Opiskelijat toteuttavat yksin tai ryhmässä mainoksen, jossa he soveltavat valokuva- ja elokuvailmaisun sekä mainonnan keinoja. He myös analysoivat tuottamansa mainoksen eettisyyttä.
- Voidaan tehdä propagandakuvan ja sen analysointi., kannanotto tietyn asian puolesta tai sitä vastaan, kuvallinen tuotos sekä kirjallinen analyysi.
- Opiskelija tutustuu propagandakuvan historiaan ja nykyaikaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään mediaa ja sen eettisiä ongelmia. Näin opiskelija oppii hahmottaman nykyajan moraalisia ongelmia kuten ekologisia globaaleja ongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson ryhmäkeskustelut ja argumentaatiot sekä yhdessä tehtävät visuaaliset työt kehittävät opiskelijan yhteistoiminnallisia taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijat hyödyntävät taiteen ja filosofian näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista mediaa. Kyseenalaistaessaan ja perusteita etsiessään opiskelijat rohkaistuvat luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty).

Opiskelija saa suullista sekä kirjallista palautetta opintojakson tuotoksista. Kuvallisten töiden arviointi liittyy kuvataiteen osioon ja kirjallisten eettisten analyysitöiden arviointi filosofian osioon.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso koostuu filosofian etiikan sekä kuvataiteen opinnoista. Opiskelija oppii analysoimaan erilaisia mediasisältöjä eettisesti. Opiskelijat toteuttavat ryhmässä tai yksin erilaisia mediatuotoksia sekä pohtivat omaa arvomaailmaansa.

Taloustaidot, 4 op (YH2MAB6MAB7)

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

YH2: Opintojaksolla tarkastellaan henkilökohtaiseen talouteen liittyviä näkökulmia. Opiskelija oppii taloudenpidon keskeisiä näkökulmia ja niiden merkitystä oman elämänsä kannalta, esimerkiksi raha, korko, lainat, verotus.

MAB6 ja MAB7: Opiskelijaa tuetaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan talouden suunnittelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

MAB6 ja MAB7: Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

YH2: Opintojakso sisältää globaalin talouden käsitteen ja ulkomaankauppaan liittyviä näkökulmia. Asiaa tarkastellaan suomalaisen kansantalouden näkökulmasta ja Suomi kytketään globaaliin talouteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

YH2: Opintojaksossa tarkastellaan taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ja tuodaan esille Suomen kytkeytyminen globaaliin talouteen. Talouskasvua tarkastellaan myös ympäristön näkökulmasta (ekologinen jalanjälki, ekovelkapäivä, degrowth).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kahden oppiaineen yhteisessä opintojaksossa annetaan kummastakin oppiaineesta oma arvosana.

YH2

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson arviointiin vaikuttavat tehtävien tekeminen, toimiminen ryhmässä ja aiheen hallinnan osoittaminen sekä mahdollinen erillinen opintojakson aikana tehtävä työ ja/ tai koe ja/tai päättöviikon muu näyttö.

Opettaja voi tukea opiskelijan itsearviointia esim. alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeilla sekä henkilökohtaisella neuvomisella ja keskustelulla. Opettaja myös antaa palautetta opiskelijan opintojakson aikana tekemistä töistä joko suullisesti tai kirjallisesti. Opiskelija voi seurata opintojakson alussa asettamia tavoitteita opintojakson lopussa tehtävällä itsearvioinnilla.

Opiskelijan opintojakson aikana tekemät työt arvioidaan opettajan antamalla suullisella ja/tai kirjallisella palautteella.

Opiskelija laatii opintojakson aikana kirjallisen työn, jonka opettaja arvioi. Opiskelija saa työstä kirjallisen palautteen ja numeerisen arvioinnin asteikolla 4-10.

Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta vastauksistaan. Oppimisprosessiin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia yhteiskuntatieteen näkökulma huomioiden.

Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäinen opiskelu koostuu kirjallisista tehtävistä ja kokeesta.

MAB6 ja MAB7

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opiskelija saa opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista palautetta, joka voi olla esimerkiksi kannustusta tai virheiden korjaamista. Opiskelija voi itsearvioida opintojakson aikana omaa oppimistaan ja osaamisen tasoaan sekä mahdollisesti sen perusteella tarvittaessa muuttaa työtapojaan. Opiskelija arvioidaan tavoitteiden mukaan osaamista mittaavalla kokeella ja/tai erilaisilla pienemmillä testeillä ja/tai kotitehtävillä. Opiskelijan tuntityöskentely voidaan ottaa osaksi opintojakson arviointia.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä opiskelussa arvioidaan opiskelijan tekemät tehtävät ja koe tai muu näyttö. Opintojakso suoritetaan opettajan ohjeistamalla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

YH2: Taloustieteisiin pohjautuva opintojakso johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Opintojaksossa perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

MAB6: Opiskelija oppii talousmatematiikan peruskäsitteitä ja -taitoja. Hän syventää prosenttilaskennan taitojaan ja oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä. Hän osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

MAB7: Opiskelija hyödyntää matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävytydessä, talouden suunnittelussa, yrittäjyydessä ja kannattavuuden laskennassa. Hän soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa ja oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja sekä ymmärtää niiden rajoitukset. Hän hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Medialukutaito ja vaikuttaminen molemmilla kotimaisilla kielillä, 4 op (ÄI5RU4)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Ruotsi, B1-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen
- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Ympäristömme

- kulttuurinen moninaisuus
- erilaiset elinympäristöt
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

- yksi luettava suomenkielinen teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

ÄI5: Opintojaksossa opitaan kriittistä medialukutaitoa ja perehdytään argumentointiin.

RU5: Opintojaksossa opetellaan kansalaisaktiivisuuteen liittyvää viestintää, argumentointia ja mielipiteen ilmaisua.

Vuorovaikutusosaaminen

ÄI5: Opintojaksossa pidetään vaikuttava puhe.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

ÄI5: Opintojaksossa käsitellään mediaetiikkaa.

RU4: Opintojaksossa perehdytään laaja-alaisesti ympäristöteemaan ruotsin kielellä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kahden oppiaineen yhteisessä opintojaksossa annetaan kummastakin oppiaineesta oma arvosana.

ÄI5

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Arviointi perustuu lukutaidon kokeeseen, kirjoitustaidon kokeeseen, kielenhuollon kokeeseen, kantaa ottavaan puheenvuoroon ja muihin näyttöihin. Opiskelija saa opintojakson aikana opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

RU4

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4–10.

Opintojakson aikana annetaan opiskelua tukevaa ja ohjaavaa suullista ja kirjallista palautetta. Opiskelijan arviointi pohjautuu opiskelijan antamiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä osasuorituksiin opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii hyödyntämään medialukutaitoaan ja argumentoinnin osaamistaan niin suomeksi kuin ruotsiksi.

ÄI5

Opiskelija oppii argumentaation keinoja sekä perehtyy lähdekriittisesti mediateksteihin ja mediaan vaikuttajana.

RU4

Opiskelija perehtyy lähdekriittisesti erilaisiin medioihin ja uutisiin, laajentaa sanavarastoaan ja kommunikointitaitojaan ja saa työkaluja argumentointiin toisella kotimaisella kielellä.

9. Liitteet

9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.
Kehittyvä peruskielitaito		Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempossa yksinkertaisesta puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista.
Toimiva peruskielitaito		Opiskelija osaa kiertää tai korvata		Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija käyttää melko

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteesta käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatieta sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti monikompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa huomioon kontekstuaalisen vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsennehty ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitkäkhön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.